Mellem følelser og fornuft

Til- og fraflyttere i Lemvig Kommune, med fokus på de unge fraflyttere

Gunnar Lind Haase Svendsen

Februar 2013

Alle rettigheder forbeholdes centret (CLF). Mekanisk eller fotografisk gengivelse af denne REPORT eller dele heraf er uden instituttets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er uddrag til anmeldelser.

© Syddansk Universitet, Esbjerg og forfatteren, 2013.

Center for Landdistriktsforskning
CLF REPORT 20/2013

ISBN 978-87-91304-67-5

Gunnar Lind Haase Svendsen
Center for Landdistriktsforskning
Syddansk Universitet
Niels Bohrs Vej 9-10
DK-6700 Esbjerg
Tlf.: 6550 4221
Fax: 6550 1091
E-mail: clf@sam.sdu.dk

Indholdsfortegnelse

English summary 5

0 Resultater og indsatsområder 7

1 Indledning 13

1.1 Forskningsspørgsmål og datagrundlag 13
1.2 Indhold 15

2 Undersøgelser om bosætning på landet 17

3 Metode 21

3.1 Om spørgeskemaundersøgelsen 21
3.2 Om telefoninterviewundersøgelsen 21

4 Befolkningsudvikling 23

4.1 Land-by migration og andre negative udviklingstrends 23
4.2 Befolkningsudvikling i Lemvig Kommune med fokus på de unge ... 24
4.3 Opsummering 30

5 Spørgeskemaundersøgelsen 31

5.1 Hvem er til- og fraflytterne? 31
5.2 Tilflytterne 35
5.3 Fraflytterne 37
5.4 Integration 40
5.5 Tilfredshed med kommunen 42

6 Telefoninterviewundersøgelsen 51

6.1 Indholdsanalyse: Overvejende positivt billede af kommunen 52
6.2 Interviews med 10 tilflyttere 55
6.3 Interviews med 25 unge fraflyttere 64

7 Bosætningstypologier og faktorer for tilflytning 85

7.1 Til-/fraflyttertyper og livsstile 85
7.2 Faktorer for at flytte til Lemvig Kommune: Fornuft *og* følelser 93
7.3 Opsummering 96

8 Fem indsatsområder i forbindelse med kommunale bosætnings- og landdistriktspolitikker 99

9 Konklusion 103

10 Litteratur 105

Bilag 1: Kort over kommunerne i Region Midtjylland 107

Bilag 2: Kort over Lemvig Kommune 108

Bilag 3: Spørgeskema til tilflyttere (maj 2011) 109

Bilag 4: Spørgeskema til fraflyttere (maj 2011) 110

Bilag 5: Spørgeguide, tilflyttere (november 2012) 111

Bilag 6: Spørgeguide, fraflyttere (november 2012) 112

Bilag 8: Befolkningsudviklingen i byer i Lemvig Kommune 1976-2012 116

Bilag 9: Til- og fraflytninger, Lemvig Kommune, 2010 117

English summary

The purpose is to shed light on the question: *Why do people choose to move to a peripheral, rural municipality, and why do they choose to move away from such a municipality?* Results are reported from two studies in the municipality of Lemvig, which is categorized as one of 16 peripheral rural communities in Denmark. Although rich on a beautiful nature, cheap houses and strong local communities, there has been a severe demographic decline in recent years, amounting to 10 percent since year 2000. A significant part of emigrants consists of youngsters. Therefore, in order to counteract brain-drain and de-population, it is important to find out what attracts potential newcomers, including potential return migrants, and what makes people move away from an outskirt municipality like Lemvig Municipality.

The first study is a questionnaire survey completed in May 2011 and comprising 120 newcomers and 120 emigrants. This study is supplemented by telephone interviews with 10 newcomers and 25 young emigrants, all undertaken in November 2012. The interviews were of a duration of 10-30 minutes. An interview guide was used, and all interviews were fully transcribed and subsequently analyzed by use of the software program NVivo.

A key result is that it is the *combination* of emotional attachment and rational considerations that determine people's decision to move. What regards the *newcomers* to Lemvig Municipality, their decision to move is prevailingly due to emotional attachment in that it is based on a feeling of *belonging* to the local area, mainly in the form of family and friends living there, natural amenities, the local community in which they choose to settle, and the regional culture and mentality. Furthermore, about half of the interviewed young emigrants – the majority of whom have grown up in the municipality – considered moving back after completing their education. Besides expressing a strong feeling of belonging, these youngsters also emphasized that an important reason to move back is that they want to give their own (future) children a secure and happy childhood in a rural environment – just as the one they have had themselves. Newcomers and potential returners, however, also made rational, common sense concerns about *having a job* in the municipality and, of secondary importance, access to education, good and cheap housing, as well as access to hospital and other important public services. What regards the *emigrants*, both survey and interview data reveal that their incentives to move prevailingly consist in rational, common sense concerns about getting an *education* or a *job*. Moreover, in what regards the young, potential return migrants the telephone interviews reveal that a 'struggle' is taking place between emotions and common sense when the youngsters are asked about their place of birth and whether they consider moving back. On the one hand, the large majority of them feel strongly attached to the place/the village, where they have grown up, which makes them feel homesick and want to turn back. On the other hand, many of them realize that turning back will mean *fewer opportunities* (job, education, cultural events etc.) for them than in the cities, which is a strong reason for not moving back to Lemvig Municipality.

0 Resultater og indsatsområder

Overordnet om undersøgelsen

Befolkningsnedgangen i yderkommunerne: Hvordan får man folk til at flytte til?
Lemvig Kommune er blevet kategoriseret som en af 16 yderkommuner i Danmark. Dette "Bakker og Bølgers Land" har en skøn og unik natur, billige huse, mange stærke lokalsamfund og en smuk og driftig handelsby, Lemvig. Alligevel lider kommunen af en vedvarende befolkningstilbagegang, der især skyldes en stor fraflytning af unge. Et bosætningsprojekt, der har til hensigt at fremme vilkårene for tilflytterne kan endnu ikke aflæses i befolkningsstatistikken. Samme udvikling kan vi se i andre tyndt befolkede kommuner som Tønder, Lolland og Morsø. Er det mon muligt at vende befolkningsudviklingen i Lemvig og tilsvarende kommuner og i så fald hvordan?

Undersøgelsens formål og hovedspørgsmål: Hvad lokker, og hvad skræmmer?
For at belyse problematikken har jeg i denne rapport forsøgt at kombinere to delundersøgelser fra Lemvig Kommune. Den første er en spørgeskemaundersøgelse gennemført maj 2011 med deltagelse af 120 tilflyttere og 120 fraflyttere. Den anden består af telefoninterviews gennemført november 2012 med 10 tilflyttere og 25 unge fraflyttere, heraf de fleste studerende i storbyerne, primært Århus. Formålet var at tilvejebringe viden om, hvad der får folk til at flytte til og fra en landdistriktspræget kommune som Lemvig Kommune. Hvad lokker – og hvad skræmmer? Hovedspørgsmålet blev formuleret således: *Hvad får folk til at flytte til Lemvig Kommune, og hvad får dem til at flytte væk?*

Undersøgelsens hovedresultat: Både følelser og fornuft spiller ind på folks bosætning
Overordnet viste det sig, at det er en kombination af følelser og fornuft, der ligger bag ***tilflytternes*** beslutning om at flytte til kommunen. På den ene side finder man de *følelsesmæssige hensyn*, der grunder i en stærk tilknytning til lokalområdet/hjemstavnen i form af tilknytning til familie og venner bosiddende der, til naturen og den lokale kultur og identitet og ofte også til det lokalsamfund, de flytter til. Hvad angår de unge fraflyttere, der overvejer at flytte tilbage, spiller det for de fleste også ind, at de har haft en god, tryg barndom og tidlig ungdom, som de også ønsker deres egne børn skal have. På den anden side finder man de mere *fornuftsbetonede overvejelser* – primært om man kan få et tilfredsstillende job i området, sekundært adgang til uddannelse, et godt og billigt hus, samt adgang til sygehus og andre vigtige offentlige serviceydelser. ***Fraflytternes*** flyttemotiver er derimod mest præget af *fornuftsbetonede overvejelser* – nemlig adgang til job og uddannelse. Herudover viser telefoninterviewene med de unge fraflyttere, at der finder en 'kamp' sted mellem de unges

følelser og fornuft, når talen går på deres hjemstavn, og om de overvejer at flytte tilbage på et tidspunkt. På den ene side føler de fleste sig meget stærkt knyttet til deres hjemegn, hvilket giver dem en hjemlængsel. På den anden side erkender mange af dem, at der er færre muligheder (job, uddannelse, kulturelle aktiviteter) end i de større byer, hvilket – den stærke hjemstavnsfølelse til trods – gør, at mange af dem nok ikke flytter tilbage.

Anvendelse
Eftersom der er mange lighedstræk mellem danske landdistriktsprægede kommuner, er det mit håb, at resultaterne fra Lemvig Kommune også vil kunne bruges i andre kommuner – enten som baggrundsviden eller, mere handlingsorienteret, som input til kommunale bosætningsstrategier og landdistriktspolitikker.

De enkelte resultater

Socio-økonomiske problemer og de mange unge, der flytter og aldrig vender tilbage
Indledningsvist blev det fastslået, at de sidste tyve års befolkningstilbagegang i landdistrikterne ledsages af en række socio-økonomiske problemer i de 16 såkaldte yderkommuner, der indbefatter Lemvig Kommune. Siden årtusindskiftet har en kommune som Lemvig været særligt hårdt ramt med en befolkningstilbagegang på over 10 % (fra 23.823 indbyggere i 2000 til 21.340 i 2012). Hvis denne udvikling fortsætter, vil befolkningstallet i nær fremtid komme under de 20.000 indbyggere. (Se også Bilag 8 for en oversigt over befolkningsudviklingen i de enkelte sogne).

Tilflytternes følelser og fornuft råder: Tilknytning og job
I spørgeskemaundersøgelsen var det interessant at se på, hvorfor de 120 tilflyttere havde bosat sig i Lemvig Kommune, og om de havde tænkt sig at blive boende. Det viste sig, at *familierelationer* og *jobmuligheder* er de væsentligste årsager til, at man flytter til kommunen. Det betyder dog også noget, at man er opvokset/tidligere har boet i kommunen. Dette kunne sammenfattes til, at det netop er den ovennævnte kombination af følelsesmæssige og fornuftsmæssige hensyn – *tilknytning til området* (familie og hjemstavnsfølelse) og *muligheden for at have et job her* – der tæller mest blandt tilflytterne. Det fremgik også, at tilflytterne efter eget udsagn er ret bofaste. Således regner 80 % med at blive boende i Lemvig Kommune de næste mange år.

I tråd med resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er det, der betyder noget for de 10 tilflyttere, jeg interviewede, en stærk følelsesmæssig tilknytning til en *smuk natur i fredelige omgivelser*, til *familie* i umiddelbar nærhed samt et *tæt lokalsamfund*. Det var ikke overraskende en forudsætning for mange, at de kunne fastholde deres *arbejde* i kommunen og – for de unges vedkommende – at de kunne få et (tilfredsstillende) arbejde, alternativt adgang til den uddannelse, de ønsker sig. Skyggesider var *manglen på aktiviteter*, som især de yngre

nævnte som et problem, *problemer med den kommunale administration*, de *store afstande* og *manglen på jobs og uddannelsesmuligheder*.

Fraflytternes fornuft råder: Uddannelse, job – men også 'medbragte' venner

Hvorfor flyttede de 120 fraflyttere i første omgang til Lemvig Kommune? Her var de to vigtigste faktorer også job samt tilknytning til området i form af at være født og opvokset i kommunen og at have familie her. Uddannelse var dog også en vigtig årsag. Hvorfor flyttede de så? Langt de vigtigste årsager var her *uddannelse* og *arbejde*.

Hvad angår de 25 unge fraflyttere, jeg interviewede, var de vigtigste flytteårsager i nævnte rækkefølge uddannelse, venner/kærester, manglende muligheder, ønske om at komme væk hjemmefra, mangel på jobmuligheder. Det viste sig, at fraflytterne i studiebyerne danner tætte *vennekredse* ('Lemvig-kolonier', som jeg benævner dem), bestående af gamle venner fra gymnasiet og/eller folkeskolen. Dette forekommer i særlig høj grad i Århus. Udover selve *uddannelserne*, som de sjældent har adgang til i regionen, virker disse vennekredse som magneter. Disse 'Lemvig-kolonier' synes i høj grad at kompensere for de familiemedlemmer og venner, den unge har 'efterladt' hjemme i Lemvig Kommune. Mange klagede dog også over *manglende muligheder* i kommunen, og at der slet ikke sker nok – især ikke for unge mennesker. Ligesom et par af tilflytterne, angav tre fraflyttere desuden *kommunen* som årsag. Disse personer nævnte her generelt folks mentalitet, der gør, at anderledes folk bliver holdt ude; samt mere specifikt forskelsbehandling og kammerateri, der strækker sig ind i kommunens administration. Endelig betød *manglen på arbejdspladser* og de *lange afstande* noget.

Fordele og ulemper ved at bo i kommunen

Spørgeskemaundersøgelsen viste, at tilflytterne kun i mindre grad bliver integreret i foreningslivet. Trivslen var dog ganske høj hos begge grupper. Således følte 70 % af tilflytterne og 65 % af fraflytterne, at de i høj grad er faldet til/var faldet til i kommunen. Både til- og fraflyttere havde også et relativt positivt indtryk af kommunen, og der var ganske stor tilfredshed med de offentlige serviceydelser undtagen adgang til sygehus, om end det er muligt at tolke de mange "ved ikke" svar som utilfredshed. Hvad angår spørgsmålet om, hvad til- og fraflytterne finder/fandt mest attraktivt i kommunen, var langt det hyppigste svar *naturen*, herefter *rolige omgivelser* og *omgangskredsen*. Endelig blev der spurgt til, hvordan kommunen kunne gøre sig mere attraktiv. Der blev især peget på *bedre jobmuligheder* og *bedre offentlig service*. Det sidste indbefatter især offentlig transport og sygehus, flere uddannelsesmuligheder og flere kulturelle tilbud.

I tråd hermed svarede de unge fraflyttere, at det bedste ved at bo i kommunen i nævnte rækkefølge er den *smukke natur*, *fred og ro*, *lokalsamfundet* samt *familie og venner*. De fleste unge havde som nævnt en meget stærk hjemstavnsfølelse, herunder en stærk, vestjysk identitet. Hjemstavnsfølelsen knytter sig til barndomshjemmet/familien, oplevelsen af tætte lokalsamfund, hvor alle

kender og hjælper hinanden, en god og tryg barndom i en pragtfuld natur og det at have barndomsvenner for livet. Mange savnede de venner, der er blevet boende i kommunen, og som de kun mødes med, når de kommer hjem ved specielle lejligheder. Savnet af familien er dog størst. Også Lemvig blev fremhævet som en hyggelig by. Af mindre gode ting ved at bo i kommunen var en gennemgående udtalelse, at der *sker alt for lidt for de unge*, herunder for få uddannelsesmuligheder. Tre unge kom som allerede nævnt også ind på, at de ikke havde følt sig godt tilpas i kommunen. De brugte ord som sladder, forskelsbehandling, mobning og 'lukket af'. Det kom også frem, at der i Lemvig by har været problemer med unge, der drikker og begår kriminalitet, til dels af kedsomhed.

Tilbageflytningspotentialet

11 ud af de 25 unge overvejede at flytte tilbage til kommunen. Den vigtigste begrundelse var som nævnt *hjemstavnsfølelsen*, der mere konkret består i et meget stærkt tilhørsforhold – eller tilknytning – til lokalområdet (på engelsk: *belonging*). Hjemstavnsfølelsen giver sig udtryk i en (hjem)længsel efter naturen, lokalsamfundet, familie og gamle venner, der stadig bor i kommunen, samt en vestjysk mentalitet. Herudover siger flere af de unge, at de gerne vil give deres børn en ligeså god og tryg barndom, som de selv har fået. Et *godt job* var dog en forudsætning for at flytte tilbage. Flere ville også kun flytte tilbage, hvis vennekredsen – *'Lemvig-kolonien'* – flyttede med. Blandt de 14, der ikke overvejede at flytte tilbage, var begrundelserne *manglende arbejdspladser* og i det hele taget *mangel på muligheder*. Dog overvejede flere at flytte tilbage til en anden vestjysk kommune, primært for at komme tættere på familien samt omgås folk med samme vestjyske mentalitet.

Typologier over landdistriktsbeboere og potentielle tilflyttere

På basis af spørgeskema- og interviewundersøgelsen forsøgte jeg først at udlede en typologi over ***landdistriktsbeboere***, dvs. en typologi over de typer af mennesker, der rent faktisk bor i kommunen. Her fandt jeg frem til tre typer, nemlig *den lokale*, *tilbageflytteren* og *tilflytteren*, den sidste med undertyperne "livsstilstilflytteren", "den nødtvungne tilflytter" og "øvrige tilflyttere" (Tabel 11, s. 79). Dernæst udledte jeg en typologi i et forsøg på at identificere ***potentielle tilflyttere*** til en landdistriktspræget kommune som Lemvig Kommune. Typologien indbefattede dels *ikke-potentielle tilflyttere*, dvs. borgere det vil være noget nær umuligt for en kommune som Lemvig Kommune at tiltrække. Undertyperne var her "storbymennesket", "den marginaliserede fraflytter", "den potentielle nytilflytter" og "karrierenomaden" (Tabel 12, s. 83).

Model over de vigtigste flyttefaktorer

Herefter udledte jeg af mine spørgeskema- og interviewdata de vigtigste faktorer for at flytte til en landdistriktspræget kommune som Lemvig Kommune. Her fremgik det, at beslutningen bliver taget ud fra både fornufts- og følelsesmæssige hensyn. I en model viste jeg, at det første 'beslutningskompleks' består i et grundlæggende valg af livsstil – nemlig mellem storbyliv eller landboliv (Figur 18, s. 88). *Hvis* landbolivet overvejes, og der altså er tale om en potentiel tilflytter, består det andet beslutningskompleks i en samlet vurde-

ring af jobmuligheder (overvejende fornuft) samt personens grad af tilknytning til området/hjemstavnsfølelse (overvejende følelsesmæssige hensyn). Hvis disse to betingelser *også* er opfyldt, vil den potentielle tilflytter typisk ende i et tredje og sidste beslutningskompleks, hvor han eller hun primært forholder sig til følgende 9 andre faktorer: offentlig service, uddannelsesmæssige muligheder, om vennekredsen flytter med (gælder primært de unge fraflyttere i studiebyerne), herlighedsværdier, kulturelle aktiviteter og – som oftest i lidt mindre grad – leveomkostninger/husleje, boligen, lokalsamfundet samt kommunens omdømme.

Mulige indsatsområder for kommunerne

Baseret på de samlede, empiriske resultater sluttede rapporten med en anbefaling af 5 indsatsområder for landdistriktskommuner, der ønsker at iværksætte bosætningsstrategier. De 5 indsatsområder, der skitseres, er: 1) En generel markedsføring af en landlig livsstil, 2) Jobskabelse, 3) Øge potentielle tilflytteres tilknytning til kommunen, 4) Gode udfoldelsesmuligheder, 5) Inklusion og lige behandling af borgerne.

1 Indledning

Lemvig Kommune kategoriseres som en ”yderkommune”[1] og må som sådan betragtes som en del af det såkaldte ”Udkantsdanmark”. Kommunen har store naturværdier og markedsfører sig som ”Bakker og Bølgers Land” – et udtryk, der er lånt af digteren Thøger Larsen, der er født og opvokset på egnen (Visit-Lemvig 2012). På trods af smuk, varieret natur og billige boliger har befolkningsnedgangen i perioden 2000-12 været på lidt over 10 %. Hvert år bliver der et par hundrede borgere færre i kommunen. Selv i centerbyen Lemvig er en lille befolkningsfremgang 2006-10 afløst af nedgang i 2011 og 2012. Denne udvikling har betydet, at indbyggertallet i nærmeste fremtid vil komme ned under de 20.000 indbyggere (se også Bilag 8). Trods seværdigheder som Vesterhavet, Limfjorden, den smukke købstad Lemvig, Thyborøn havn, Danmarks største plantede skov Klosterheden og mange fritids- og foreningstilbud, er det ikke her, danskerne klumper sig sammen. Rent faktisk har borgerne i denne vestjyske kommune ”tre gange så god plads som gennemsnitsdanskeren”, som det formuleres på kommunens hjemmeside (Lemvig Kommune 2012a). (Se kort over Region Midtjylland og Lemvig Kommune i Bilag 1 og 2).

Alt i alt er Lemvig et godt eksempel på ”Vandkantsdanmark”, hvor de rekreative muligheder er store, men som alligevel affolkes og har fået ry for at være ”yderkommune”, ”Udkantsdanmark” eller simpelthen ”rådden banan”. Et større initiativ for at fremme vilkårene for tilflytterne – og hvori nærværende spørgeskemaundersøgelse også indgår – har endnu ikke båret frugt (Lemvig Kommune 2012b). En lignende udvikling kan vi se i flere andre, tyndt befolkede kommuner som Tønder, Lolland og Morsø. Er det mon muligt at vende den demografiske udvikling i Lemvig og tilsvarende kommuner – og i så fald hvordan?

1.1 Forskningsspørgsmål og datagrundlag

For at nærme sig et svar på det spørgsmål, blev der i maj 2011 foretaget en spørgeskemaundersøgelse på initiativ af Lemvig Kommune i samarbejde med Center for Landdistriktsforskning (CLF), Syddansk Universitet, Esbjerg. Formålet var at indhente information om til- og fraflyttere, som kunne bruges af kommunen til at lave en effektiv bosætningsstrategi med henblik på at tiltrække nye tilflyttere og modvirke fraflytning. Undersøgelsen, der blev

[1] I *Det danske landdistriktsprogram 2007-13* (Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri 2008) defineres danske yderkommuner som de kommuner, der scorer lavest på 14 indikatorer (indeksværdi under 27). Disse indikatorer indbefatter befolkning, andel areal som i landzoner, beskæftigelse, arbejdsstyrkens karakteristika, afstand til motorvej, pendlingsafhængighed og beskatningsgrundlag. Hermed bliver der følgende 16 yderkommuner: Bornholm, Langeland, Lemvig, Lolland, Læsø, Morsø, Norddjurs, Ringkøbing-Skjern, Samsø, Skive, Struer, Thisted, Tønder, Varde, Vesthimmerland og Ærø.

gennemført som telefoninterviews af analysebureauet Epinion, indsamlede gyldige svar fra 120 tilflyttere og 120 fraflyttere, dvs. i alt 240 respondenter. Til de to grupper blev der benyttet to spørgeskemaer, som var næsten identiske (se spørgeskemaerne i Bilag 3 og 4). For at få yderligere uddybet svarene foretog jeg i november 2012 10 interviews med tilflyttere og 25 interviews med fraflyttere med brug af spørgeguide (se spørgeguides i Bilag 5 og 6). Jeg vil i det følgende bruge dette datagrundlag til at besvare følgende hovedspørgsmål:

Hvad får folk til at flytte til Lemvig Kommune,
og hvad får dem til at flytte væk?

Jeg vil besvare hovedspørgsmålet ved at besvare følgende 7 delspørgsmål:

1. Skyldes nettofraflytningen først og fremmest en fraflytning af unge?
Spørgsmålet vil blive besvaret ved en undersøgelse af den demografiske udvikling 1993-2012 i Lemvig Kommune, 16 yderkommuner og hele landet, med fokus på 18-32-årige.

2. Hvem er til- og fraflytterne i Lemvig Kommune?
Spørgsmålet vil blive besvaret ved at se på følgende karakteristika: Køn, alder, uddannelse, beskæftigelse, ægteskabelig/partner status, børn, tidligere bosætning i kommunen, opvækst i kommunen, samt om borgerne så/ser deres flytning til kommunen som midlertidig. I anden del af rapporten, som formidler resultater fra 35 telefoninterviews, vil der blive sat 'kød og blod' på nogle af disse til- og fraflyttere.

3. Hvorfor har tilflytterne valgt at bosætte sig i Lemvig Kommune?
Spørgsmålet vil blive besvaret ved at undersøge svar på spørgsmålene "Hvorfor flyttede du/I til Lemvig Kommune?", "Regner du/I med at blive boende her de næste mange år?", "Anså du/I flytningen for at være midlertidig?". I anden del af rapporten vil 10 tilflyttere kaste yderligere lys på, hvorfor de valgte at flytte til kommunen.

4. Hvorfor har fraflytterne valgt at flytte til en anden kommune?
Også fraflytternes svar på spørgsmålet "Hvorfor flyttede du/I til Lemvig Kommune?" bliver vist. Herefter besvares delspørgsmålet ved at se på svar fra spørgsmålene "Hvad er den væsentligste årsag til, at du/I flyttede til en anden kommune?", "Boede du i kommunen i mere end 1 år?" samt "Anså du/I flytningen for at være midlertidig?" Herudover vil der blive dykket nærmere ned i bevæggrundene i de 25 interviews med unge fraflyttere.

5. Respondenternes integration og trivsel i Lemvig Kommune?
Spørgsmålet besvares gennem både til- og fraflytternes svar på spørgsmålene "Var/er du medlem af en forening i Lemvig Kommune?" og "I hvor høj grad føler/følte du, at du er faldet til/faldt til i kommunen?" Telefoninterviewene vil kaste yderligere lys herpå.

5. Hvor tilfredse er/var respondenterne med levevilkårene i Lemvig Kommune, hvad finder de attraktivt ved kommunen, og hvilke forslag har de til at gøre den mere attraktiv?
Her indgår alle respondenters svar på spørgsmålene ”Hvad er dit overordnede indtryk af Lemvig Kommune?” og ”Hvad synes du generelt om de kommunale servicetilbud i Lemvig Kommune, når det gælder... a) Adgang til sygehus? b) Adgang til læge? c) Daginstitutioner? d) Borgerservice? e) Skoler. Ydermere belyses tilfredsheden med livsvilkår i svarene på de to spørgsmål ”Hvad finder/fandt du mest attraktivt i Lemvig Kommune?” og ”Hvad kunne gøre Lemvig Kommune til en mere attraktiv kommune at bo i?” Igen vil telefoninterviewene give en mere nuanceret belysning.

6. Mener de, at de bor i Udkantsdanmark?
For at teste en hypotese om, at det simpelthen er ’yderområdernes’ dårlige omdømme *som sådan*, der skræmmer folk væk, fandt jeg det relevant at spørge de 10 tilflyttere og 25 fraflyttere, om de mener, de bor/har boet i Udkantsdanmark. Jeg spurgte i den forbindelse også ind til, om de mente det – i tråd med udtrykket – er blevet forbundet med lavstatus at bo i Lemvig Kommune i forhold til at bo i en storby.

7. Typologier og faktorer for tilflytning?
Endelig vil jeg på baggrund af resultater fra både spørgeskema og interviews besvare det syvende og sidste delspørgsmål: Hvilke typer landdistriktsbeboere og potentielle tilflyttere findes der, og hvad er de væsentligste faktorer for, at folk flytter til/ tilbage til en landdistriktskommune som Lemvig Kommune?

Eftersom der er mange lighedstræk mellem danske yderkommuner, er det mit håb, at resultaterne fra Lemvig Kommune også vil kunne bruges i andre landdistriktsprægede kommuner – enten som baggrundsviden eller, mere handlingsorienteret, som input til kommunale bosætnings- og landdistriktspolitikker og -strategier.

1.2 Indhold

Kapitel 2 er en litteraturgennemgang, der belyser danske bosætningsundersøgelser. Kapitel 3 gennemgår metode. Kapitel 4 er en gennemgang af befolkningsudviklingen 1993-2012 i Lemvig Kommune, de 16 yderkommuner og hele landet med et særligt fokus på de 18-32-årige. Herefter formidler kapitel 5 resultater fra spørgeskemaundersøgelsen, mens kapitel 6 forsøger at gå ’et spadestik dybere’ ved at belyse de vigtigste svar fra til- og fraflytterne i telefoninterviewundersøgelsen, indledt af en indholdsanalyse over antallet af positivt og negativt ladede ord i interviewene. Kapitel 7 rummer en typologi dels over landboere, dels over ikke-potentielle og potentielle tilflyttere, efterfulgt af en model over de væsentligste faktorer, der får folk til at flytte til/ tilbage til en landdistriktspræget kommune som Lemvig Kommune.

2 Undersøgelser om bosætning på landet

Vil danskerne overhovedet bo på landet? Det er der faktisk omkring en fjerdedel af danskerne, der vil, viser en undersøgelse (Kristensen & Andersen 2009). En anden undersøgelse viser et by-land tilflytningspotentiale på 8 procent (Sørensen & Svendsen 2007; Sørensen 2013). Det peger på, at såfremt *gode betingelser* for at bo på landet (job, infrastruktur, bolig, offentlige serviceydelser, foreningsliv, uddannelse mv.) er til stede, kan vi have en begrundet forventning om øget tilflytning.

Flere danske undersøgelser understreger vigtigheden af en smuk natur for bosætning på landet (Indenrigsministeriet 1997; Ærø m.fl. 2005; Nørgaard m.fl. 2010; Thuesen 2013). Fx viser en spørgeskemaundersøgelse, der indbefatter 642 respondenter i fem sogne beliggende i yderområder (Johansen & Thuesen 2011), at 77 % af tilflytterne pegede på naturen, 44 % på de lave huspriser og 33 % på det lokale fællesskab som de vigtigste flyttemotiver. Herefter kom arbejdspladser (23 %), familien (21 %), skole (20 %) og dagligvarebutikker (20 %). Samtidig viser flere danske og internationale undersøgelser, dels at livstilfredsheden tenderer til at være lidt større på landet end i storbyerne (fx Sørensen 2013, Sørensen forthcoming), dels at herlighedsværdier rent faktisk udgør en komparativ fordel (Johansen & Thuesen 2011; se også Ni Laoire 2007 for en irsk undersøgelse).

I en undersøgelse af københavnere, der bosætter sig i provinsen, finder Aner (2009, 2013) belæg for at tale om to typer tilflyttere, der har hver sine motiver til at flytte på landet. Den ene gruppe ønsker at skifte livsstil og foretager et bevidst valg. Begrundelsen er, at de ønsker at give deres børn et bedre opvækstmiljø (naturværdier, trygge rammer, lav kriminalitet), kombineret med et mere skeptisk syn på livet i storbyen (kriminalitet, miljøproblemer mv.). Den anden gruppe bliver derimod presset ud af byen pga. for lille/dårlig bolig, og da de ikke har råd til en større bolig, vælger de at flytte på landet. Deres flyttevalg består derfor ofte i et nødvendigt kompromis.

Af vigtige, danske undersøgelser kan nævnes rapporten *Bosætning i yderområder* (Ærø m.fl. 2005), der har fokus på tilflytternes boligvalg. Her tales der om tre forskellige typer tilflyttere: ”de lokale”, som er født og opvokset der og nu har valgt at flytte tilbage; ”de opsøgende”, som ønsker at blive en del af lokalsamfundet; samt ”de frie og selvkørende”, som ikke er afhængigt af lokalsamfundet men typisk dyrker det sociale netværk, de kommer fra (Ærø m.fl. 2005: 10-11). Hovedresultater er, at mange tilflyttere går efter drømmehuse, som de gerne selv vil istandsætte, samt at der blandt ”de opsøgende” er en del skuffelse over modtagelsen blandt de lokale. Barrierer for tilflytning er primært yderområdernes begrænsede jobmuligheder, mangel på sygehusdækning og ”negative selvforståelse”, dvs. det forhold at ”området omtales negativt i omverdenen og med tiden får et dårligt image” (Ærø m.fl. 2005: 14-16).

Den nok vigtigste undersøgelse til dags dato er lavet af Statens Byggeforskningsinstitut og formidlet i rapporten *Tilflyttere i yderområder: forandring, integration og strategier* (Nørgaard m.fl. 2010). Undersøgelsen bygger på registerdata over alle flytninger i Danmark i 2002 kombineret med en spørgeskemaundersøgelse fra 2009 i de 16 yderkommuner indeholdende 1679 gyldige svar, herunder 916 tilflyttere og 763 fastboende.

Rapporten konkluderer, at nettofraflytningen er størst i yderkommunernes byområder; at der er et nettotilflytningsoverskud af personer uden for arbejdsmarkedet; at kun få tilflyttere har en længerevarende uddannelse; samt at størstedelen af tilflytterne (45 %) bosatte sig steder med under 200 indbyggere, mens 25 % flyttede til mindre landsbyer og 30 % til de lidt større landsbyer (Nørgaard m.fl. 2010: 7-8).

Endvidere fremgår det, at de nye tilflyttere i yderkommunerne er svære at holde på. Således flyttede omkring halvdelen af 2002-tilflytterne igen i 2003, heraf knap 25 % til en anden kommune (Nørgaard m.fl. 2010: 35).

Hvad angår *flyttemotiver*, viser spørgeskemaundersøgelsen, at det var ”meget vigtigt”:

- for 72 % af respondenterne at komme til at bo ”i grønne omgivelser”
- for 53 % at ”bo i trygge omgivelser”
- for 33 % at ”få en lavere husleje/boligudgift”
- for 28 % at bo ”i nærheden af familie og/eller venner”
- for 27 % at ”få en større bolig”
- for 25 % ”i forbindelse med pensionering”
- for 22 % for at ”bo tæt på mit arbejde”
- for 17 % for at ”få et større nabofællesskab”
- for 16 % at ”flytte tilbage, hvor jeg eller min partner voksede op” (Nørgaard m.fl. 2010: 42).

Herlighedsværdier ligger altså helt i top, efterfulgt af lav husleje/boligforhold og sociale netværk.

Hvad angår *integration*, mener 84 % af tilflytterne, at de ”føler de hører hjemme i lokalområdet” mod 95 % af de fastboende. 55 % af de fastboende respondenter i landdistrikterne mener, de har gjort noget for at ”inddrage tilflyttere i deres lokalområde”, mens kun 28 % i de mindre byer og 20 % i landsbyerne mener, de har gjort noget. Endvidere fremgår det, at 55 % af tilflytterne deltager i lokale foreningsaktiviteter sammenlignet med 67 % af de fastboende. I øvrigt angiver 18 % af tilflytterne, at de finder det ”svært at blive en del af lokalområdet”.

Af de omkring 20 % af tilflytterne, som overvejer at flytte igen, angiver en fjerdedel, at der ”ikke sker nok på landet”, og at de har ”svært ved at falde til i lokalområdet”, mens 17-18 % ikke bryder sig om enten deres bolig eller lokalområde (Nørgaard m.fl. 2010: 69).

Generelt var tilflytterne mindre tilfredse med *private og offentlige serviceydelser* i lokalområdet. Blandt tilflyttere og fastboende var der generelt tilfredshed med indkøbsmuligheder, børnepasning og skoletilbud, mens mange fandt hospitalshjælp, offentlig transport og – ikke mindst – jobmuligheder utilstrækkelige (Nørgaard m.fl. 2010: 48).

3 Metode

Jeg har forsøgt at kombinere en kvantitativ undersøgelse (spørgeskemaundersøgelse) med en opfølgende kvalitativ undersøgelse (telefoninterviews). Designet er tænkt som en slags 'to-trins' raket. Spørgeskemaundersøgelsen skal først give et generelt billede af bosætningspræferencer. Derefter er interviewene tænkt som et redskab til at komme 'et spadestik dybere' og få en mere deltaljeret og nuanceret billede af faktorer for til- og fraflytning.

3.1 Om spørgeskemaundersøgelsen

Skemaet blev udarbejdet i fællesskab af Lemvig Kommune og CLF. Fra Lemvig Kommune deltog udviklingschef Anders Holm og fra CLF adjunkt, ph.d. Jens Fyhn Lykke Sørensen og undertegnede i tæt samarbejde med to grupper studerende. Undersøgelsen blev gennemført som telefoninterviews af analysebureauet Epinion i maj 2011.

Skemaet indeholder 22 spørgsmål, og der blev indsamlet 300 gyldige besvarelser (se det fulde skema til til- og fraflyttere i henholdsvis Bilag 4 og 5). Heraf var 120 tilflyttere inden for perioden 1/5 2009 til 1/5 2011, 120 fraflyttere inden for samme periode samt 60 respondenter, der både var til- og fraflyttet kommunen inden for denne 2-årige periode, og som ikke er medtaget i denne undersøgelse.

3.2 Om telefoninterviewundersøgelsen

Alle 35 interviews blev foretaget november 2012 med interviewguide. Interviewene havde en varighed på 15-30 minutter og er alle transskriberede i deres fulde længde. Listerne over til- og fraflyttere fik jeg fra Lemvig Kommune i forbindelse med udarbejdelsen og gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen. Jeg fandt telefonnumre på krak.dk. I min analyse af interviewene brugte jeg software programmet NVivo, hvilket bl.a. lettede emneinddeling og kvantificering af udtalelser. I løbet af interviewundersøgelsen fandt jeg ud af, at det mest interessante var at fokusere på de 20-25-årige fraflyttere. Min forestilling havde været, at netop den aldersgruppe ville være mindst meddelsom og deres tilknytning til hjemkommunen ret lav. Men jeg tog fejl. Derfor udviklede interviewundersøgelsen sig mere og mere til en belysning af dette åbenbare tilflytterpotentiale, og spørgsmål som disse begyndte at opstå: Hvad tænker de unge om deres hjemstavn? Hvorfor danner de 'Lemvig-kolonier' i studiebyerne? Føler de, det er forbundet med lavere status at bo på landet? Hvilke kriterier, skal være opfyldt, før de overvejer at flytte tilbage?

4 Befolkningsudvikling

Urbaniseringen er en megatrend – både historisk og geografisk. Før var familien og samfundet præget af lokal forankring, herunder et sammenfald mellem bopæl og arbejdsplads. Imidlertid blev de mænd, der tidligere havde været landmænd, i stigende grad trukket ind til byernes industrielle arbejdspladser i løbet af det 19. århundrede. Og i løbet af det 20. århundrede fulgte kvinderne efter. (Coleman 1988).

Vi kan i de fleste lande stadig iagttage en land-by migration. Det er ofte de unge, der flytter til byerne og sjældent kommer tilbage til deres fødeegn. Formålet med kapitlet er derfor at få belyst det indledende, demografiske spørgsmål: *Skyldes nettofraflytningen primært en fraflytning af unge?*

4.1 Land-by migration og andre negative udviklingstrends

Tabel 1 viser afvandringen fra 16 yderkommuner og i særdeleshed Lemvig Kommune. Tabellen viser tillige de mulige effekter, der kan være mere eller mindre direkte afledt af afvandringen, nemlig en svagere vækst i *boligpriser* end landsgennemsnittet som målt på grundværdier pr. indbygger i perioden 1993-2012; en større vækst i antallet af *udlændinge*, herunder både statsborgere fra andre vestlige lande og særligt fra ikke-vestlige lande; større vækst i udgifter til indbyggere på *overførselsindkomster* målt som de kommunale bruttoudgifter til overførsler pr. indbygger, herunder også den voldsomme vækst i udgifterne til førtidspension; samt muligvis også den større vækst i *antal børn af enlige forsørgere* pr. 100 0-17-årige og *børn anbragt udenfor hjemmet*. (Alle tal fundet i De Kommunale Nøgletal 2012. Se også Svendsen 2013 og Bak 2013 for en gennemgang af yderkommunernes socioøkonomiske udvikling).

Selvom der naturligvis er mange andre ting, der relaterer sig til den demografiske udvikling, såsom arbejdsmarkeds- og uddannelsesmæssige forhold, er det meget sandsynligt, at befolkningsudviklingen også har en sammenhæng til den væsentligt ændrede socioøkonomiske profil i yderkommunerne i løbet af de seneste knap 30 år.

Tabel 1. Demografisk og socio-økonomisk udvikling inden for perioden 1993-2012 i Lemvig Kommune, de 16 yderkommuner og hele landet. Ændringer i procent.
Kilde: De Kommunale Nøgletal og Statistikbanken (egne beregninger).

Variabel	Område	Periode	Ændring, pct.
Befolkning	Lemvig Kommune	1993-2012	**- 11,7**
	Gns. 16 yderkommuner		**- 4,8**
	Landsgennemsnit		**7,7**
Andel 20-30-årige*	Lemvig Kommune	1993-2012	**- 44**
	Gns. 16 yderkommuner		**- 39**
	Landsgennemsnit		**- 16**
Grundværdier pr. indbygger	Lemvig Kommune	1993-2012	**44**
	Gns. 16 yderkommuner		**60**
	Landsgennemsnit		**95**
Antal vestlige udlændige	Lemvig Kommune	1993-2012	**261**
	Gns. 16 yderkommuner		**218**
	Landsgennemsnit		**124**
Antal ikke-vestlige udlændige	Lemvig Kommune	1993-2012	**973**
	Gns. 16 yderkommuner		**372**
	Landsgennemsnit		**64**
Bruttoudg. til overførsler pr. indbygger	Lemvig Kommune	1993-2012	**387**
	Gns. 15 yderkommuner*		**353**
	Landsgennemsnit**		**257**
Udg. til førtidspension pr. 17-64/66-årig	Lemvig Kommune	1993-2012	**2696**
	Gns. 16 yderkommuner		**2290**
	Landsgennemsnit		**1991**
Antal børn af enlige forsørgere pr. 100 0-17-årige	Lemvig Kommune	2001-2011	**30**
	Gns. 16 yderkommuner		**16**
	Landsgennemsnit		**23**
Udg. vedr. anbringelse mv. af børn og unge pr. 0-17-årig	Lemvig Kommune	1993-2012	**444**
	Gns. 15 yderkommuner*		**352**
	Landsgennemsnit**		**221**

* Tal for Bornholms Kommune findes først fra og med 2007. Tallene for denne kommune er derfor helt udeladt.
** Tal for Bornholms, Københavns og Frederiksberg kommuner findes først fra og med 2007. Tallene for de tre kommuner er derfor helt udeladt.
*** Tal for året 1993 er taget fra Statistikbanken BEF6, gamle kommuner ført tilbage i tid. Tal for året 2012 er taget fra Statistikbanken FOLK1, 2012, 3. kvartal.

4.2 Befolkningsudvikling i Lemvig Kommune med fokus på de unge

I det følgende vil jeg se på, om befolkningsnedgangen i Lemvig Kommune først og fremmest skal ses som en afvandring af unge. Jeg har derfor set på befolkningsudviklingen 1993-2012 i Lemvig Kommune, de 16 yderkommuner og hele landet med et særligt fokus på de 18-32-årige. (Se Bilag 8 for befolk-

ningsudviklingen i byerne i Lemvig Kommune samt Bilag 9 for en liste over til- og fraflyttere i 2010, herunder aldersgrupperne 10-19 og 20-29-årige).

Figur 1. Antal 0-17-årige 1993-2012 i de 16 yderkommuner, Lemvig Kommune og hele Danmark (1993=indeks 100). Kilde: Statistikbanken, egne beregninger.

Noter: Følgende tidsserier fra Statistikbanken er anvendt: 1993-2006 (BEF6), 2007 (BEF601), 2008-2012 (FOLK1). For hvert år er beregnet et gennemsnit af kvartalstallene undtagen 2012, hvor der er beregnet et gennemsnit for de første tre kvartaler. I perioden 1993-2006 er der fundet tal for de 55 gamle kommuner, der i dag udgør de 16 yderkommuner. Ny Bornholms Kommune er medtaget fra og med 2003.

Figur 1 viser udviklingen i antallet af 0-17-årige (1993=indeks 100). Det ses, at antallet var ret konstant i Lemvig og de øvrige yderkommuner frem til 2003, hvorefter gabet til landsgennemsnittet er blevet forøget med omkring 25 procentpoint.

Kigger vi specifikt på ungdomsårgangene, viser Figur 2, at antallet af 18-22-årige først fra og med 2006 er faldet i yderkommunerne i forhold til landsgennemsnittet. Gabet i 2012 er på omkring 15 procentpoint. Siden 2001 har Lemvig Kommune ligget under gennemsnittet for de 16 yderkommuner.

Figur 2. Antal 18-22-årige 1993-2012 i de 16 yderkommuner, Lemvig Kommune og hele Danmark (1993=indeks 100). Kilde: Statistikbanken, egne beregninger.

Noter: Følgende tidsserier fra Statistikbanken er anvendt: 1993-2006 (BEF6), 2007 (BEF601), 2008-2012 (FOLK1). For hvert år er beregnet et gennemsnit af kvartalstallene undtagen 2012, hvor der er beregnet et gennemsnit for de første tre kvartaler. I perioden 1993-2006 er der fundet tal for de 55 gamle kommuner, der i dag udgør de 16 yderkommuner. Ny Bornholms Kommune er medtaget fra og med 2003.

Figur 3 viser tydeligt det dræn af 23-27-årige der har været i yderkommunerne – og i særdeleshed i Lemvig Kommune, hvor denne gruppe er blevet halveret siden 1993. Som det ses, eskalerer den negative udvikling fra omkring 2001. Der har været en stagnerende udvikling siden 2006, mens der har været fremgang i resten af landet, så gabet ender på knap 20 procentpoint og for Lemvig Kommunes vedkommende på hele 30 procentpoint.

Figur 3. Antal 23-27-årige 1993-2012 i de 16 yderkommuner, Lemvig Kommune og hele Danmark (1993=indeks 100). Kilde: Statistikbanken, egne beregninger.

Noter: Følgende tidsserier fra Statistikbanken er anvendt: 1993-2006 (BEF6), 2007 (BEF601), 2008-2012 (FOLK1). For hvert år er beregnet et gennemsnit af kvartalstallene undtagen 2012, hvor der er beregnet et gennemsnit for de første tre kvartaler. I perioden 1993-2006 er der fundet tal for de 55 gamle kommuner, der i dag udgør de 16 yderkommuner. Ny Bornholms Kommune er medtaget fra og med 2003.

Samme udviklingstendens gør sig gældende for de 28-32-årige (Figur 4). Og på samme måde som de 23-27-årige ser vi, at Lemvig Kommune har haft særligt store problemer med at holde på denne gruppe.

Figur 4. Antal 28-32-årige 1993-2012 i de 16 yderkommuner, Lemvig Kommune og hele Danmark (1993=indeks 100). Kilde: Statistikbanken, egne beregninger.

Noter: Følgende tidsserier fra Statistikbanken er anvendt: 1993-2006 (BEF6), 2007 (BEF601), 2008-2012 (FOLK1). For hvert år er beregnet et gennemsnit af kvartalstallene undtagen 2012, hvor der er beregnet et gennemsnit for de første tre kvartaler. I perioden 1993-2006 er der fundet tal for de 55 gamle kommuner, der i dag udgør de 16 yderkommuner. Ny Bornholms Kommune er medtaget fra og med 2003.

Jeg har også sammenlignet udviklingerne i gruppen 33-64-årige samt 65+ gruppen. Som det ses, er tilbagegangen her langt mindre markant. I gruppen 65+ årige er der nærmest ingen forskel.

Figur 5. Antal 33-64-årige 1993-2012 i de 16 yderkommuner, Lemvig Kommune og hele Danmark (1993=indeks 100). Kilde: Statistikbanken, egne beregninger.

Noter: Følgende tidsserier fra Statistikbanken er anvendt: 1993-2006 (BEF6), 2007 (BEF601), 2008-2012 (FOLK1). For hvert år er beregnet et gennemsnit af kvartalstallene undtagen 2012, hvor der er beregnet et gennemsnit for de første tre kvartaler. I perioden 1993-2006 er der fundet tal for de 55 gamle kommuner, der i dag udgør de 16 yderkommuner. Ny Bornholms Kommune er medtaget fra og med 2003.

Figur 6. Antal 65+ årige 1993-2012 i de 16 yderkommuner, Lemvig Kommune og hele Danmark (1993=indeks 100). Kilde: Statistikbanken, egne beregninger.

Noter: Følgende tidsserier fra Statistikbanken er anvendt: 1993-2006 (BEF6), 2007 (BEF601), 2008-2012 (FOLK1). For hvert år er beregnet et gennemsnit af kvartalstallene undtagen 2012, hvor der er beregnet et gennemsnit for de første tre kvartaler. I perioden 1993-2006 er der fundet tal for de 55 gamle kommuner, der i dag udgør de 16 yderkommuner. Ny Bornholms Kommune er medtaget fra og med 2003.

4.3 Opsummering

Spørgsmålet i dette kapitel lød: *Skyldes nettofraflytningen først og fremmest en fraflytning af unge?* Først viste jeg, at befolkningstilbagegangen gennem de sidste 20 år ledsages af en række socio-økonomiske problemer i Lemvig og de øvrige 15 yderkommuner, herunder en svagere vækst i boligpriser end i resten af landet, større vækst i udgifter til overførselsindkomster og flere anbragte børn uden for hjemmet. Hvad angår perioden 1993-2012, kan vi konstatere, at befolkningstilbagegangen rent faktisk skyldes et dræn af unge borgere – i særdeleshed unge i begyndelsen af 20'erne til omkring de 30. Der er dog også sket en betydelig tilbagegang i børn mellem 0-17 i forhold til landsgennemsnittet. I alle tilfælde ser vi, at Lemvig Kommune siden omkring årtusindskiftet har været særligt hårdt ramt. Hvad angår gruppen 33-64 år, har afvandringen fra yderkommunerne (inkl. Lemvig Kommune) været marginal, mens 65+ gruppen har udviklet sig på samme måde som resten af landet.

5 Spørgeskemaundersøgelsen

5.1 Hvem er til- og fraflytterne?

Jeg vil nu præsentere resultater fra spørgeskemaundersøgelsen i Lemvig Kommune. Først vil jeg se på, *hvem de adspurgte til- og fraflytterne egentlig er*.

5.1.1 Respondenternes køn, alder, uddannelse og beskæftigelse: Fraflyttere under uddannelse, tilflyttere med mellemlange eller erhvervsfaglige uddannelser

Hvad angår *udsnittets repræsentativitet*, udgør de 120 tilflyttere knap 9 % af det totale antal tilflytninger fra og med tredje kvartal 2009 til og med anden kvartal 2011 (i alt 1345 flytninger), mens de 120 fraflyttere udgør lidt over 7 % af de samlede antal fraflytninger i denne periode (i alt 1663 fraflytninger). Kønsfordelingen er rimelig repræsentativ sammenlignet med hele populationen (Statistikbanken, BEV22).[2]

Tabel 2 viser, at der i udsnittet er lidt forskel på *aldersfordelingen* i de to grupper. Således er gennemsnitsalderen for tilflytterne omkring 40 år, mens den for fraflytterne ligger på lidt over 33 år. Det skyldes primært, at der blandt tilflytterne kun er en enkelt respondent under 25 til sammenligning med 53 blandt fraflytterne.

Hvad angår *uddannelse*, viser Tabel 2, at de fleste tilflyttere har en mellemlang videregående uddannelse (30 %), en erhvervsfaglig uddannelse (23 %) eller en kort eller lang videregående uddannelse (begge 13 %). De består primært af funktionærer (31 %) og folk med faglært arbejde (30 %). De fleste fraflyttere har en almen gymnasial uddannelse (37 %) og er under uddannelse (43 %).

[2] De mandlige *tilflyttere* udgør 8,8 % af alle mandlige tilflyttere, de kvindelige tilflyttere 9,1 % af alle kvindelige tilflyttere. De mandlige *fraflyttere* udgør 7,86 % af alle mandlige fraflyttere, de kvindelige fraflyttere 6,5 % af alle kvindelige fraflyttere.

Tabel 2. Respondenternes køn og alder (*n*=240). Undersøgelsesår: 2011.

		Under 25	25-35	36-45	46-55	56+	*Total*	Gns. Alder
Tilflyttere	Mænd	1	23	15	11	10	60	41
	Kvinder	0	27	15	11	7	60	39
	Alle, %	*1*	*42*	*25*	*18*	*14*	*100*	
Fraflyttere	Mænd	31	19	6	3	8	67	33
	Kvinder	22	16	1	6	8	53	34
	Alle, %	*44*	*29*	*6*	*8*	*13*	*100*	

Tabel 3. Respondenternes uddannelse og beskæftigelse (*n*=240). Undersøgelsesår: 2011.

	1	2	3	4	5	6	7	8	*Total*
Uddannelse									
Tilflyttere	10	9	28	15	36	15	-	7	120
%	*8*	*8*	*23*	*13*	*30*	*13*	-	*6*	*101*
Fraflyttere	13	44	19	5	27	7	-	5	120
%	*11*	*37*	*16*	*4*	*23*	*6*	-	*4*	*101*
Beskæftigelse									
Tilflyttere	30	16	31	5	10	7	17	4	120
%	*25*	*13*	*26*	*4*	*8*	*6*	*14*	*3*	*99*
Fraflyttere	19	5	15	3	8	52	16	2	120
%	*16*	*4*	*13*	*3*	*7*	*43*	*13*	*2*	*101*

Forklaring, uddannelse: 1=Grundskole (folkeskole), 2=Almen gymnasial uddannelse (Gymnasium/STX, Handelsskole, HHX), 3=Erhvervsfaglig uddannelse (Håndværkeruddannelse, HG, EFG), 4=Kort videregående uddannelse (1-2 år), 5=Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år), 6=Lang videregående uddannelse (5 år eller derover), 8=Andet. **Forklaring, beskæftigelse:** 1=Faglært arbejde, 2=Ufaglært arbejde, 3=Funktionær, 4=Selvstændig, 5=Arbejdsløs, 6=Under uddannelse, 7=Pensionist/efterlønner/ hjemmegående, 8=Andet

5.1.2 Partnerstatus, børn, opvokset i kommunen: Mange børnefamilier blandt tilflytterne

Tabel 4 viser, at hovedparten af tilflytterne bor sammen med partner (ægtefælle eller kæreste), næsten halvdelen har børn, cirka hver tiende er opvokset eller har tidligere boet i kommunen. Under halvdelen af fraflytterne bor med partner. De fleste har endnu ikke fået børn, og cirka en tredjedel af dem er opvokset i kommunen.

Tabel 4. Partner, børn, opvokset i kommunen? Alle respondenter (*n*=240). Undersøgelsesår: 2011.

		Bor sammen med partner	Børn i husstanden	Tidligere bosat i Lemvig kommune	Opvokset/tidl. boet i Lemvig Kommune
Tilflyttere		79	48	10	13
	%	*66*	*40*	*8*	*11*
	n	120	120	120	120
Fraflyttere		45	14	-	42
	%	*38*	*12*	-	*35*
	n	120	120	-	120

5.1.3 Bosætningsområde før og efter flytning: Tilflytterne er bymennesker, der flytter ud i kommunens lidt større byer

Endelig viser Tabel 5, at langt de fleste tilflyttere kommer fra enten byer over 100.000 indbyggere (25 %) eller byer mellem 1000-100.000 (60 %), og at de fleste er flyttet ud i kommunens lidt større byer.

Tabel 5. Bosætningsområde før og efter flytning. Alle respondenter (*n*=240). Undersøgelsesår: 2011.

		Storby (over 100.000)	By (1000-100.000 indb.)	Landsby (200-1000 indb.)	På landet (under 200 indb.)	Total
Tilflyttere	Hvor stor en by i Lemvig kommune bor du i?	-	71	25	24	120
	%	-	*59*	*21*	*20*	*100*
	Hvor stor en by var du bosat i, før du kom til Lemvig Kommune?	30	72	10	8	120
	%	*25*	*60*	*8*	*7*	*100*
Fraflyttere	Hvor stor en by var du bosat i, før du kom til Lemvig Kommune?	19	43	8	12	120
	%	*16*	*36*	*7*	*10*	*100*
	Hvor stor en by i Lemvig Kommune boede du i?	-	65	24	31	120
	%	-	*54*	*20*	*26*	*100*

5.1.4 Opsummering

Formålet med dette afsnit var at give en karakteristik af de 120 tilflyttere og 120 fraflyttere i spørgeskemaundersøgelsen. *Tilflytterne* er gennemsnitligt omkring 40 år gamle. De fleste har en mellemlang videregående uddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse. De kommer fra storbyer og mindre byer og har typisk bosat sig i kommunens større byer, ofte Lemvig by. Næsten 80 % bor sammen med en partner, og halvdelen af dem har børn. Kun 1 ud af 10 har tidligere boet og/eller er født og vokset i kommunen. Cirka to tredjedele af dem er enten funktionærer eller har faglært arbejde. Typisk var *fraflytterne* 6-7 år yngre, hvilket afspejler den afvandring af unge, jeg beskrev i forrige kapitel. De fleste har som højeste fuldførte uddannelse en almen gymnasial uddannelse, og de fleste er under uddannelse. En tredjedel er opvokset i kommunen. Knap 4 ud af 10 bor sammen med partner, mens kun lidt over 10 % har børn.

5.2 Tilflytterne

5.2.1 Flyttemotiver: Familie, job, opvokset i kommunen

Delspørgsmålet, der skal besvares i dette afsnit er: *Hvorfor er tilflytterne flyttet til en såkaldt yderkommune som Lemvig Kommune – og har de tænkt sig at blive boende?*

Alle 240 respondenter fik stillet spørgsmålet om, hvorfor de var flyttet til kommunen. Der måtte afgives max 3 svar pr. interviewperson. Figur 7 viser de 120 tilflytteres svar.

Figur 7. ”Hvorfor flyttede du/I til Lemvig Kommune? (max 3 krydser)”. Den procentuelle fordeling af 172 svar fra tilflyttere (*n*=120). Undersøgelsesår: 2011.

Det fremgår klart, at de to største trækplastre er *familie* og *job*, der udgør henholdsvis 28 % og 20 % af alle svar. Det kan måske overraske, at naturen og de lave leveomkostninger ikke spiller en større rolle. Åbenbart er det vigtigste for tilflytterne at komme tæt på familie, hvilket naturligvis kun kan lade sig gøre, hvis de kan tjene til dagen og vejen, dvs. få et job.[3] I det hele taget forekommer tilknytning til kommunen vigtig – også i form af, at man *er*

[3] Til sammenligning viste SBIs spørgeskemaundersøgelse (Nørgaard m.fl. 2010), at det var meget vigtigt for 72 % af respondenterne at komme til at bo ”i grønne omgivelser”, for 53 % at ”bo i trygge omgivelser”, for 33 % at ”få en lavere husleje/boligudgift”, for 28 % at bo ”i nærheden af familie og/eller venner”, for 27 % at ”få en større bolig”, for 25 % ”i forbindelse med pensionering”, for 22 % for at ”bo tæt på mit arbejde”, for 17 % for at ”få et større nabofællesskab”, mens det for 16 % var meget vigtigt at ”flytte tilbage, hvor jeg eller min partner voksede op” (Nørgaard m.fl. 2010: 42).

opvokset/tidligere har boet i kommunen, dvs. er tilbageflytter (14 % af alle svar).[4]

5.2.2 Bofasthed: Forholdsvis bofaste tilflyttere

Set i lyset af den store procentdel tilflyttere, der flytter fra yderkommunerne allerede i løbet af det første år efter, de er flyttet til – jf. den nævnte SBi undersøgelse (Ærø m.fl. 2005) – var det også vigtigt at spørge ind til tilflytternes 'bofasthed'.

Figur 8. "Regner du med at blive boende de næste mange år? (*n*=110) og "Anså du/I flytningen for at være midlertidig?" (*n*=116). Tilflyttere. Den procentuelle fordeling af alle svar. Undersøgelsesår: 2011.

Note: Henholdsvis 10 og 4 "Ved ikke" svar er udeladt.

Figur 8 viser, at tilflytterne selv anser sig for ganske bofaste i kommunen. Over 80 % regner med at blive boende i de næste mange år, mens kun 18 % ser deres flytning som midlertidig.

5.2.3 Opsummering

Hvorfor har tilflytterne bosat sig i Lemvig Kommune, og har de tænkt sig at blive boende? Det viste sig, at især *familie* og *job* er de største trækplastre. Det har også en vis betydning, at man er opvokset/tidligere har boet i kommunen. Altså er det kombinationen af en stærk *tilknytning* til kommunen og muligheden for at have et *job* her, som tæller mest blandt tilflytterne, hvoraf 80 % regner med at blive boende de næste mange år.

[4] I svarkategorien "Andet" var der oprindeligt 25 svar. 8 svar kunne kategoriseres som "boligforhold". Andre 8 svar er lagt ind under kategorien "Familiemæssige og personlige årsager". 3 svar kunne indplaceres under henholdsvis "Job", "Opvokset/tidligere boet i kommunen" og "Naturen". Et enkelt svar i svarkategorien "adgang til kultur- og fritidsaktiviteter" er blevet overført til "Andet". De øvrige 6 svar i "Andet" er: "For at prøve noget andet, desuden ville de gerne til Jylland, og så faldt de bare for Lemvig Kommune", "Den forrige kommune var ikke god til at tage hensyn til hans specielle behov", "Ingen grund", "For at prøve noget andet, desuden ville de gerne til Jylland, og så faldt de bare for Lemvig Kommune", "lille lokal skole, som var god for børn", "Mere albuerum", "venner".

5.3 Fraflytterne

Det næste delspørgsmål lyder: *Hvorfor har fraflytterne valgt at flytte til en anden kommune?*

Som det fremgik ovenfor, skal fraflytterne først og fremmest findes blandt de unge. Ifølge kommunens egen opgørelse var der i år 2010 et nettooverskud af fraflyttere på 213 (Bilag 9).[5] Af de 616 fraflyttere, der er registreret af kommunen, var akkurat halvdelen unge i aldersgruppen 20-29 år, mens knap 20 % var børn og unge i gruppen 10-19 år (Lemvig Kommune 2012b: 14).

Før jeg besvarer delspørgsmålet, kommer jeg først ind på, hvad der *oprindeligt* fik fraflytterne til at flytte til kommunen.

5.3.1 Tilflytningsmotiver: Opvokset i kommunen, job, uddannelse, familie

Ligesom tilflytterne blev fraflytterne spurgt, hvorfor de i sin tid var kommet til Lemvig Kommune. Figur 9 viser, at den hyppigste årsag var, at man var *opvokset i kommunen*, i alt 30 % af alle svar. De øvrige vigtige årsager var *job*, *uddannelse* og *familie* på henholdsvis 20, 14 og 13 %.[6]

[5] Ifølge Statistikbanken (BEV22) var der i 2010 et nettooverskud af fraflyttere på 219.

[6] Kategorien ”Andet” rummede oprindeligt 15 svar. 4 er samlet under kategorien ”familiemæssige/personlige årsager”. Et enkelt svar har jeg taget med under kategorien ”Opvokset i kommunen”. De resterende 10 svar er: ”Han var træt af Tønder”, ”Skulle på plejehjem”, ”Tæt på Holstebro”, ”Boede der kun 1 uge. Ved ikke hvorfor”, ”Fraflytning fra en anden kommune passede lige, men ingen bestemt grund til at flytte dertil”, ”Midlertidig”, ”Flyttede fra kommunen”, ”Flyttede fra kommunen”, ”Var lige hjemvendt efter uddannelse i udlandet, og så var det bare det mest praktiske sted at flytte hen”, ”Sammen med hans x”.

Figur 9. ”Hvorfor flyttede du/I til Lemvig Kommune? (højst 3 krydser)”. Den procentuelle fordeling af 141 svar fra fraflyttere (*n*=120). Undersøgelsesår: 2011.

5.3.2 Fraflytningsmotiver: Uddannelse og arbejde

De 120 fraflyttere i undersøgelsen blev naturligvis også spurgt, hvad der fik dem til at *flytte væk* fra kommunen. Figur 10 viser, at omkring 70 % af svarene fordelte sig på *uddannelse* og *arbejde*.[7]

[7] Kategorien ”Andet” rummede oprindeligt 24 svar. 1 er henlagt til ”Uddannelse”, 3 til ”Arbejde”, 2 til ”Utilstrækkelig kommunal service”, mens 13 er samlet under kategorien ”Familiemæssige/personlige årsager”. Udover et enkelt svar i kategorien ”Dårlige indkøbsmuligheder” rummer ”Andet” følgende 6 svar: ”Havde en god ven i den nye kommune”, ”De kunne ikke tåle at bo i huset”, ”Flyttede tilbage efter endt uddannelse”, ”Fundet et hus et andet sted”, ”Han boede i et halvt sommerhus med dårlig isolering, som derfor var meget koldt om vinteren og besluttede sig til sidst for, at han ikke kunne blive ved med at holde til det”, ”Havde venner i Holstebro”.

Figur 10. ”Hvad er den væsentligste årsag til, at du/I flyttede til en anden kommune?”. Den procentuelle fordeling, fraflyttere (*n*=120). Undersøgelsesår: 2011.

Note: Familiemæssige/personlige årsager rummer svar som ”skilsmisse”, ”dødsfald i familien”, ”blev gift med en i en anden kommune” og ”trængte til at lægge sit liv om”.

5.3.3 Bofasthed: Flest midlertidige fraflytninger

Kunne man forestille sig, at flytningen til en anden kommune var midlertidig, og at fraflytterne overvejede at flytte tilbage? Figur 11 viser dels, at 34 % af fraflytterne anså flytningen til Lemvig Kommune for at være midlertidig (til sammenligning med de 18 % af tilflytterne). Desuden har 12 % af fraflytterne boet i kommunen i under et år.

Figur 11. ”Anså du/I flytningen til Lemvig Kommune for at være midlertidig, da du/I flyttede hertil?” (*n*=102) og ”Har du/I boet i kommunen i under 1 år?” (*n*=120). Den procentuelle fordeling, fraflyttere. Undersøgelsesår: 2011.

Note: Henholdsvis 11 og 18 ”Ved ikke” svar er udeladt.

5.3.4 Opsummering

Hvorfor flyttede fraflytterne i første omgang til Lemvig Kommune, og hvad fik dem til at flytte derfra igen? Ligesom tilflytterne skyldtes *tilflytningen* job (20 %) og tilknytning – primært tilknytning i form af at være opvokset i kommunen (30 %) men også familie (13 %). Uddannelse (14 %) spillede dog også ind. De vigtigste årsager til *fraflytning* var uddannelse (43 %) og arbejde (28 %). Ift. tilflyttere var der lidt flere fraflyttere (34 %), der anså flytningen til Lemvig Kommune for midlertidig.

5.4 Integration

Spørgsmålet, som vil blive besvaret i dette afsnit er: *I hvor høj grad føler respondenterne, at de er integrerede og trives?*

5.4.1 Medlemskab af foreninger: Tilflytterne halter efter

Som mål for integration bruges ofte medlemskab af foreninger. Figur 12 viser, hvor mange procent af fra- og tilflytterne, som var/er medlemmer af en forening i Lemvig Kommune, sammenlignet med fire andre undersøgelser. Selvom tallene ikke er direkte sammenlignelige med de tre værdiundersøgelser (hvor område ikke blev specificeret) og Barometer undersøgelsen (hvor der både blev spurgt til medlemskab i og uden for lokalområdet), er det påfaldende, at der kun er 39 % af tilflytterne, som er medlemmer af en forening i kommunen. Dette er også tilfældet, når man sammenligner med de 52 % tilflyttere i Barometer undersøgelsen, der er medlemmer af mindst én forening i lokalområdet (*n*=732), samt de ligeledes 52 %, der både betegner sig selv som tilflyttere og boende i periferien af Danmark (*n*=413).

Figur 12. Antal personer, der er medlem af en forening (i procent). Tre danske værdiundersøgelser 1990-2008, Land-by barometer 2011 og til- og fraflyttere i Lemvig kommune 2011.

Note: Bemærk, at tallet for Land-by Barometer er svar på spørgsmålet ”Hvor mange foreninger er du medlem af i dit lokalområde?” (alle svar over 0 foreninger er medtaget), mens spørgsmålet til til- og fraflytterne lød: ”Er/var du medlem af en forening i Lemvig Kommune”.

5.4.2 Trivsel: Alle har en rimelig god trivsel

Noget, der kan nuancere billedet af integrationen er, hvordan folk er faldet til i kommunen. Her viser Figur 13, at over 70 % af tilflytterne føler, de i høj grad er faldet til, mens 65 % blandt fraflytterne mener, de var faldet til. Tilsvarende er der flere fraflyttere, der *ikke* synes, de faldt til (8 %) ift. tilflytterne (3 %). Til sammenligning svarede 84 % af tilflytterne i den nævnte SBi undersøgelse, at de ”føler de hører hjemme i lokalområdet”, mens 69 % svarede, at de finder det ”nemt at blive del af lokalområdet” (Nørgaard m.fl. 2010: 64-65). I Barometer undersøgelsen fra 2011 var der 87 %, der svarede ”helt enig” til spørgsmålet ”Du trives godt det sted, du bor. Hvor enig eller uenig er du i det?”, heraf 80 % af de respondenter, der betegnede sig selv som tilflyttere.

Figur 13. ”I hvor høj grad føler/følte du, at du er faldet til/faldt til i kommunen?”. Den procentuelle fordeling af svar fra tilflyttere (*n*=120) og fraflyttere (*n*=120). Undersøgelsesår: 2011.

5.4.3 Opsummering

For at vide, hvordan en landdistriktskommune formår at tiltrække og fastholde indbyggere, er det vigtigt at vide, hvordan folk trives i kommunen. Afsnittet viste her, at det kniber noget med at få tilflytterne til at melde sig ind i kommunens frivillige *foreninger*. *Trivslen* er dog relativt høj – endog en lille smule højere blandt tilflytterne end blandt fraflytterne. Således føler 70 % af tilflytterne og 65 % af fraflytterne, at de i høj grad er faldet til/var faldet til i kommunen.

5.5 Tilfredshed med kommunen

En vigtig information er, om det er manglende tilfredshed med kommunen, der bidrager til nettofraflytningen, herunder om de finder kommunen for lidt attraktiv. Spørgsmålet, der vil blive besvaret bliver derfor: *Hvor tilfredse er/var respondenterne med levevilkårene i Lemvig Kommune, hvad finder de attraktivt ved kommunen, og hvilke forslag har de til at gøre den mere attraktiv?*

Fire spørgsmål i spørgeskemaet er relevante her: 1) Respondenternes overordnede syn på kommunen, 2) tilfredshed med forskellige kommunale serviceydelser, 3) hvad de finder/fandt attraktivt ved kommunen, samt 4) hvad de mener kunne gøre kommunen mere attraktiv.

5.5.1 Overordnet syn på kommunen: Overvejende positivt indtryk

Figur 14 viser til- og fraflytternes overordnede indtryk af Lemvig Kommune på en skala fra 1-10, hvor 10 er bedst.

Figur 14. ”Hvad er dit overordnede indtryk af Lemvig Kommune på en skala fra 1 til 10, hvor 10 er bedst?”. De procentuelle svar fra tilflyttere (*n*=119) og fraflyttere (*n*=119). Undersøgelsesår: 2011.

Note: ”Ved ikke” svar er ikke medtaget.

Det ses, at til- og fraflytternes indtryk af kommunen er nogenlunde det samme. Gennemsnitsværdien for fraflytterne er 7,0 og for tilflytterne 7,1.

5.5.2 Tilfredshed med offentlige serviceydelser: Adgang til sygehus er et problem

Som vi har set det, har de offentlige serviceydelser stor betydning for såvel til- og fraflyttere. Figur 15 viser respondenternes tilfredshed med 5 vigtige offentlige serviceydelser. For at forenkle fremstillingen har jeg samlet svarene i ”Rigtig god” og ”God” i én kategori og på samme måde svarene i ”Dårlig” og ”Meget dårlig” i én kategori.

Figur 15. ”Hvad synes du generelt om de kommunale servicetilbud i Lemvig Kommune, når det gælder…?”. De procentuelle svar fra tilflyttere (*n*=120) og fraflyttere (*n*=120). Undersøgelsesår: 2011.

Note: I spørgeskemaundersøgelsen blev ”Borgerservice” forklaret som ”kommunale, administrative serviceydelser, fx byggesager, pension mv.”

Det viser sig, at der generelt er stor tilfredshed med adgangen til læge, borgerservice, daginstitutioner og skole, omend vi finder store ”Ved ikke” kategorier under daginstitutioner og skole. Det kan dække over, at man enten tager daginstitution- eller skolestandarden for givet, eller at man fx er tilfreds med skolen/daginstitution men *ikke* med, at den lokale skole/daginstitution fx er blevet lukket, og/eller at afstanden til skole er blevet større. Rent faktisk er der i kommunen blevet lukket 5 af 14 folkeskoler siden 1997, så der i dag kun er 9 skoler tilbage i et relativt stort geografisk område (De Kommunale Nøgletal

2012). Hvad angår læge, borgerservice og daginstitutioner er tilflytterne en smule mere tilfredse. Modsat er de mere forbeholdne, hvad angår skole. Og hvad angår adgangen til sygehus, finder hele 25 % af tilflytterne den dårlig, mens 35 % mener, den er meget dårlig. Af fraflytterne svarede kun 23 %, at adgangen er dårlig og 22 %, at den er meget dårlig – muligvis fordi, de fleste af tilflytterne er unge mennesker, der ikke er så afhængige af at bo i nærheden af et sygehus. At så mange respondenter finder adgangen til sygehus dårlig, afspejler højst sandsynligt en generel utilfredshed med planen om at lukke Holstebro Sygehus – noget, der også nævnes flere gange i telefoninterviewene.

5.5.3 Kommunens attraktivitet: Herlighedsværdier og omgangskreds

Udover trivsel og tilfredshed med serviceydelser blev der også spurgt ind til, hvad respondenterne fandt attraktivt ved kommunen – et spørgsmål, der yderligere kan belyse livsvilkårene.

Figur 16. ”Hvad finder/fandt du mest attraktivt i Lemvig Kommune?” (sæt maks. 3 krydser)”. De procentuelle svar fra tilflyttere (*n*=120, 227 svar) og fraflyttere (*n*=120, 210 svar). Undersøgelsesår: 2011.

Figur 16 viser, at det primært er *naturen*, *rolige omgivelser* og *omgangskreds* (venner, familie, bekendte), der af begge respondentgrupper ses som det mest attraktive i kommunen. Især *naturen* fremhæves, nemlig af 41 % af de samlede svar fra tilflytterne og 33 % af svarene fra fraflytterne. Udtalelser i ”Andet” kategorien vidner om baggrunden for dette svarmønster – fx ”Nogle dejlige byer, meget liv, gode butikker, naturen, gode omgivelser” (en tilflytter), ”Boligpriserne og kriminaliteten er lav, og folk er flinke” (en tilflytter), ”Dejligt lokalsamfund.. alle var gode til at hjælpe. Meget afslappet” (en fraflytter), ”Der var altid nogen, man kendte. Det var rigtig rart” (en fraflytter). Jeg har i øvrigt

omkategoriseret mange af svarene i ”Andet”.[8] Et andet aspekt af herlighedsværdierne – *rolige omgivelser* – udgør 19 % af svarene fra fraflytterne og 15 % af svarene fra tilflytterne, mens *omgangskreds* udgør næsten 20 % af fraflytternes og 10 % af tilflytternes svar. Det er måske ikke så overraskende set i lyset af, at mange af fraflytterne har levet hele eller det meste af deres liv i kommunen. Herudover er det interessant, at forholdsvis mange fraflyttere (7 % af svarene) fremhæver *uddannelse* som attraktivt. En mulig forklaring kunne være, at de har ungdomsuddannelser som Lemvig Gymnasium, Nr. Nissum Seminarium og HF i tankerne. Svarene i telefoninterviewene samt nogle et svar i ”Andet” (”HF uddannelsen; lokalsamfundet”) peger også herpå.

5.5.4 Forslag til at gøre kommunen mere attraktiv: Flere jobs, bedre offentlig service, mere turisme

Endelig blev både til- og fraflytterne spurgt om, hvad der i fremtiden kunne gøre kommunen *mere attraktiv*. Der var faste svarkategorier, men de mange svar i ”Andet” gav mulighed for en omkategorisering, der førte til yderligere to kategorier: ”Sygehus” og ”Uddannelse”.[9]

Som det ses i Figur 17, udgør omkring en fjerdedel af alle svar *bedre jobmuligheder*. Det afspejler sig også i den åbne kategori ”Andet”, hvor man bl.a. finder følgende svar: ”Bedre vejnet til kommunen, offentlig transport, bedre

---

[8] Kategorien ”Andet” rummede oprindeligt 23 (tilflytterne) og 15 svar (fraflytterne). I forbindelse med omkategorisering lavede jeg følgende 3 nye kategorier: ”Befolkningen”, ”Lokalsamfundet/lokalt sammenhold”, ”Lemvig by”. De resterende 9 tilflytter-svar i ”Andet” var: ”Alt ligger meget tæt”, ”God service på jobcentret”, ”Gode sportsmuligheder og god attraktiv arbejdsplads”, ”Godt for en børnefamilie”, ”Lav kriminalitet” (2 gange), ”Nogle dejlige byer, meget liv, gode butikker”, ”Og en blanding af det hele”. De resterende 5 fraflytter-svar var: ”Gratis lokale busruter”, ”Hjemligt, da hun er opvokset i Lemvig Kommune”, ”Kjærhuset (bosted for sindslidende)”, ”Lækkert hus”, ”Pænt og ryddeligt i by og på land”.

[9] Resterende tilflytter-svar i kategorien ”Andet”: ”alt ovennævnt”; ”Bevare ydreområderne i kommunen”; ”Cykelstisystemet skulle udbygges, da kommunen er stor arealmæssigt - skattefrihed i 3 år eller frie grunde til virksomheder kunne tiltrække flere”; ”De skal være bedre til at skifte nr. på busserne. Glemmes ofte, hvilket skaber forvirring”; ”Der skal mere fokus på yderområderne i kommunen, fx skal man beholde de små institutioner. Derudover skal kommunen blive bedre til at sælge sig selv”; ”Er stadig tæt tilknyttet Struer, så involverer sig ikke så meget i Lemvig kommune”; ”Fjernelse af overbygningen på folkeskolerne”; ”Flere attraktive byggegrunde i Lemvig Kommune”; ”Flere boligtilbud”; ”Flere cykelstier til og fra Cheminova, stor arbejdsplads, men med en meget trafikeret vej dertil”; ”Fusionering med Holstebro Kommune”; ”Gøre mere ved strandmiljøerne for at få gang i turismen”; ”Gøre miljøet ved havnen mere attraktivt”; ”Hvis de gjorde lidt ved de grønne områder - der trænger til at blive ryddet op. Og evt. beskære træer, der vokser for højt og begrænser særlige udsigtspunkter, samt rydde op igen efter de træer, de har fældet”; ”Mere politisk liv (debatter, fora osv.)”; ”Naturen”; ”Opmærksomhed på de små lokalsamfund”; ”Passe på naturen, da det er den, der sælger kommunen”. Resterende fraflytter-svar i kategorien ”Andet”: ”Bedre muligheder for at starte eget virksomhed”; ”Bedre rengøring/oprydning i byen, der var ofte beskidt”; ”Det sociale netværk for tilflyttere er ikke godt mere”; ”En strand eller hav”; ”Investering i turisme og bynære områder. Innovation: Byen er gået i stå. Mangel på politisk initiativ. Det initiativ, der er, kommer fra Thyborøn. Det burde være omvendt”; ”Lav kommuneskat”; ”Parkeringsforholdene i byen er for dårlige”; ”Sats mere på turisme, som de omkringliggende kommuner”.

jobmuligheder. Disse tre ting hænger sammen og burde prioriteres" (fraflytter). Mange foreslog også en forbedring af *den offentlige transport* – fx "Bedre transport. Kommunen er centreret om Lemvig by, så udkantsbyerne bliver glemt. Der bliver snakket meget om det. Det var også derfor, at jeg flyttede" (fraflytter). Vi finder også svar i "Andet"-kategorien fra tilflyttere, der i det hele taget var bekymrede for de små samfund: "Bevare yderområderne i kommunen"; "Der skal mere fokus på yderområderne i kommunen, fx skal man beholde de små institutioner. Derudover skal kommunen blive bedre til at sælge sig selv"; "Opmærksomhed på de små lokalsamfund".

Figur 17. " Hvad kunne gøre Lemvig Kommune til en mere attraktiv kommune at bo i?". De procentuelle svar fra tilflyttere (*n*=120, 128 svar) og fraflyttere (*n*=120, 131 svar). Undersøgelsesår: 2011.

Især mange af tilflytterne kunne tænke sig en *bedre, offentlig service*. Eksempler på svar fra "Andet"-kategorien er: "Da jeg flyttede hertil, manglede jeg en læge. Der var et kæmpe bøvl. Kommunen hjalp til sidst, men det var rigtig træls", mens to andre tilflytter-svar var: "Gode børnefaciliteter, fx pasningsordning o. lign."; "Kommunen skal gøre mere for at beholde de små skoler ude i de små byer".

Endvidere blev *flere kulturelle tilbud* nævnt, specielt af fraflytterne. Her gik en efterlysning af tilbud til unge igen. Af mere uddybende svar i "Andet"-kategorien er: "Bedre uddannelsesmuligheder og bedre offentlig transport og mere for de unge. Fritidsaktiviteter, klubber og billigere motionscentre. Åbne Cafeen", "Mere liv efter arbejde. Mere åbent m. caféer og butikker og udeliv. Der var ikke meget åbent efter arbejde"; "Mere live musik, så man kan sidde og nyde en kop kaffe, imens man lytter til en koncert, det synes hun er hyggeligt".

Både her og i telefoninterviewene beklagede mange sig over den store afstand til *sygehus*, herunder sygehuslukningen i Lemvig og planen om at lukke det nærliggende Holstebro Sygehus – en udvikling, der ofte forbindes med 'udkantsdanmark'. Typiske svar i "Andet"-kategorien er: "En ordentlig sygehusstruktur, der er for langt til sygehus" (fraflytter); "Et sygehus, som ville skabe flere jobs" (tilflytter).

Især fraflytterne pegede på manglen på *uddannelsesmuligheder*, fx "uddannelse for de unge - flere firmaer, bedre mulighed for selvstændige og firma at komme til". Også andre svar i "Andet"-kategorien efterlyste bedre betingelser for iværksætteri, herunder et godt vejnet for at gøre livet nemmere for virksomhederne.

Andre interessante og til tider ret nuancerede svar kan også findes i "Andet", som fx: "Mere politisk liv (debatter, fora osv.)" (tilflytter); "Cykelstisystemet skulle udbygges, da kommunen er stor arealmæssigt – skattefrihed i 3 år eller frie grunde til virksomheder kunne tiltrække flere" (fraflytter); "Investering i turisme og bynære områder. Innovation: Byen er gået i stå. Mangel på politisk initiativ. Det initiativ, der er, kommer fra Thyborøn. Det burde være omvendt" (fraflytter); "Flere initiativer til at få gang i alt, stort set, for eksempel at få folk til at flytte derud igen" (fraflytter); "Sats mere på turisme, som de omkringliggende kommuner" (fraflytter); "Gøre mere ved strandmiljøerne for at få gang i turismen" (tilflytter); "Passe på naturen, da det er den, der sælger kommunen" (tilflytter). Som det ses, foreslår flere altså *en satsning på turisme* – især en form for turisme, hvor man kan udnytte den smukke natur.

Gode råd til at gøre kommunen endnu mere attraktiv finder man også i et afsluttende spørgsmål om, om respondenten har noget at tilføje. 27 til- og 28 fraflyttere valgte at svare. Eftersom flere af disse nævnte ting, der hørte under forskellige emneområder, har jeg identificeret 36 svar fra de 27 tilflyttere og 35 svar fra de 28 fraflyttere. I Bilag 7 har jeg gengivet alle svarene inddelt i 6 hovedkategorier og i uredigeret form (omend stave/slåfejl er rettede).

Som det ses, er fokus igen på *offentlig service* – herunder sundhedsvæsen og offentlig transport – samt i særdeleshed på *jobmuligheder*. Folk er tydeligvis meget kede af at få længere vej til hospital, ligesom flere klager over den offentlige transport. At jobbet udgør en grundbetingelse for bosætning, vidner bl.a. dette svar fra en tilflytter om: "Det job, der gjorde, at han flyttede til Lemvig, har han dog sidenhen mistet. Han er derfor klar til at flytte igen". Andre pegede på, at kommunen også har et ansvar for, at der oprettes flere arbejdspladser, som fx dette svar fra en tilflytter: "Kommunen må meget gerne skaffe en masse arbejdspladser, så Udkantsdanmark ikke dør helt ud". Herudover er der tale om at udnytte potentialet i kommunen noget bedre (fx de store herlighedsværdier), fx gennem øget turisme og markedsføring over for potentielle tilflyttere samt et bedre omdømme generelt; flere kulturelle og uddannelsesmæssige tilbud (især til de unge); bevarelse af skoler og styrkelse af lokalsamfund.

5.5.5 Opsummering

Dette afsnit omhandlede respondenternes tilfredshed med kommunen. Målt på en skala fra 1-10, hvor 10 er bedst, viste det sig, at respondenterne har et ganske positivt indtryk af kommunen – nemlig en gennemsnitsværdi på 7. Når man ser nærmere på tilfredsheden med de kommunale serviceydelser, var der blandt både til- og fraflyttere ganske høj tilfredshed med læge, borgerservice, daginstitutioner og skole, omend der under de to sidste kategorier var mange ved-ikke svar (der kan tolkes som en latent utilfredshed). Derimod var der stor utilfredshed med adgangen til sygehus, især blandt tilflytterne (60 %). Hvad angår spørgsmålet om, hvad til- og fraflytterne finder/fandt mest attraktivt i kommunen, var de hyppigste svar *naturen* (henholdsvis 41 og 33 %), *rolige omgivelser* (hhv. 19 og 15 %), mens *omgangskredsen* udgjorde næsten 10 % af svarene fra tilflytterne og 20 % af svarene fra fraflytterne – måske ikke så overraskende set i lyset af, at mange fraflytterne har levet hele eller det meste af deres liv i kommunen. Endelig blev der spurgt til, hvordan kommunen kunne gøre sig mere attraktiv. Der blev især peget på *bedre jobmuligheder* samt *bedre kommunal/offentlig service*, herunder offentlig transport og sygehus samt (af en del fraflyttere) *flere uddannelsesmuligheder*. En del efterlyste også *flere kulturelle tilbud*. Disse tal blev nuanceret af svar under kategorien ”Andet” samt svar på det åbne spørgsmål, om respondenten havde noget at tilføje.

6 Telefoninterviewundersøgelsen

Med henblik på at perspektivere spørgeskemaundersøgelsen vil jeg i det følgende præsentere hovedresultater fra den kvalitative del – telefoninterview-undersøgelsen. Som sagt foretog jeg relativt korte interviews (mellem 10 og 30 minutter) med 10 tilflyttere i forskellige aldersgrupper samt 25 unge fraflyttere (se Tabel 7 for en oversigt over interviewpersonerne). Gennemsnitsalderen for tilflytterne var 41, mens den var for fraflytterne var knap 24. Interviewpersonerne blev tilfældigt udvalgte, dog med skelen til fra-/tilflytningskommune, køn og alder. Blandt fraflytterne blev der kun udvalgt personer under 30 år.

I det følgende vil jeg starte med en indholdsanalyse af alle interviewene. Det gør jeg for at kortlægge, dels hvilke emner til- og fraflytterne fokuserer på i deres svar, dels hvor mange negativt og positivt ladede ord, de bruger om Lemvig Kommune og – generelt – om det at bo på landet. Det kan give en grundlæggende forståelse af, hvad der tiltrækker og skræmmer ved at bo i Lemvig Kommune. Dernæst gennemgår jeg svarene fra til- og fraflytterne med henblik på at afdække vigtige tematikker og mønstre. Det leder som nævnt i Kapitel 6 frem til en typologi af landdistriktsbeboere og fraflyttere samt en model, der opsummerer de vigtigste faktorer for at flytte til kommunen.

Tabel 7. Telefoninterviews, november 2012. Oversigt over interviewpersoner.

Nr./pseudonym	Alder	Født i kommu-	Beskæftigelse	Fra-/tilflytnings-kommune
Tilflyttere				
T1 Christine	49	Nej	Skolelærer	Struer
T2 Anna	51	Nej	Førtidspensionist	Ringk-Skjern
T3 Vera	56	Nej	Smørrebrødsjomfru	Struer
T4 Bettina	57	Nej	Pædagog	Holstebro
T5 Jytte	79	Nej	Folkepensionist	Århus
T6 Signe	19	Nej	HF-studerende	Ringk-Skjern
T7 Mikkel	22	Nej	Lærerstuderende	Thisted
T8 Hans	22	Ja	HF-studerende	Skive
T9 Jeppe	24	Nej	Fysioterapeut-studerende	Skjern
T10 Gitte	32	Ja	Sygeplejerske	Århus
F1 Magnus	23	Ja	Maskiningeniørstuderende	Århus
F2 Jan	25	Ja	Maskiningeniørstuderende	Århus
F3 John	24	Ja	Maskinmesterstuderende	Århus
F4 Jens	23	Ja	Finansbachelorstuderende	Århus
F5 Nana	25	Ja	Sygeplejerskestuderende	Århus
F6 Susan	23	Ja	Fysioterapeutstuderende	Århus
F7 Ole	23	Ja	Universitetsstuderende	Århus
F8 Jane	23	Ja	Universitetsstuderende	Århus
F9 Thea	23	Ja	Universitetsstuderende	Århus
F10 Helle	23	Ja	Universitetsstuderende	Ålborg
F11 Rosa	22	Ja	Handelsskolestuderende	Ålborg
F12 Tessa	25	Ja	Universitetsstuderende	København
F13 Brian	22	Ja	Smed	Holstebro
F14 Villy	25	Ja	Smed	Holstebro
F15 Andreas	23	Ja	Tømrer	Holstebro
F16 Morten	25	Ja	Tømrer	Holstebro
F17 Jesper	23	Ja	Tømrer	Viborg
F18 Anni	22	Ja	Professionsbachelorstuderende	Struer
F19 Finn	20	Ja	HF-studerende	Struer
F20 Julie	25	Nej	Arbejdsledig	Ringk-Skjern
F21 Max	27	Nej	Arbejdsledig	Holstebro
F22 Markus	24	Nej	Pædagogstuderende	Køge
F23 Eva	20	Nej	Arbejdsledig	Favrskov
F24 Pia	24	Nej	Flyveleder	Århus
F25 Thomas	23	Nej	Studerer til tolk	Struer

Note: Bemærk, at navnene til venstre er pseudonymer.

6.1 Indholdsanalyse: Overvejende positivt billede af kommunen

For at finde ud af, hvad interviewpersonerne helt konkret talte om, har jeg gennemset alle ordene i interviewene og udvalgt og kategoriseret dem, der efter min vurdering var de vigtigste emneord i forhold til problemstillingen. Jeg har desuden karakteriseret hvert emne som overvejende positivt, negativt eller en blanding for på en forholdsvis objektiv måde at kunne vurdere, hvor attraktivt de to grupper finder livet i en landdistriktskommune.

Tabel 8 viser, at de fleste (14 %) af tilflytternes ord omhandler de *naturskønne omgivelser*. Af andre positive ord foranlediget af mine spørgsmål finder vi under det, der kunne kategoriseres som *familie og hjem*, *lokalsamfundet og naboer*, *hus*, *Lemvig handelsby* og *kæreste og venner*. De ord, der er overvejende negative (eller i hvert fald skeptiske) over for livet i Lemvig Kommune, er ord der kan samles under den lidt brogede kategori *landliv-negativt*, samt under kategorierne *sundhedsvæsen*, *arbejde og kommunens erhvervsliv* og *offentlig transport*.

Tabel 8: Tilflytternes svar, opdelt i 18 hovedemner. Rangeret. (*n*=10, 239 emneord). Baseret på telefoninterviews, november 2012.

NR	EMNE	KVALITET	ANTAL	%
1	**Naturen**	pos	33	**14**
2	**Landliv – negativt***	neg	28	**12**
3	**Familie & hjem**	pos	25	**10**
4	**Uddannelse**	neg&pos	21	**9**
5	**Kulturelle aktiviteter, inkl sport**	neg&pos	25	**10**
6	**Lokalsamfundet & naboer**	pos	16	**7**
7	**Sundhedsvæsen**	neg	13	**5**
8	**Arbejde & kommunens erhvervsliv**	neg	11	**5**
9	**Offentlig transport**	neg	11	**5**
10	**Hus**	pos	10	**4**
11	**Sportsaktiviteter**	neg&pos	8	**3**
12	**Lemvig handelsby**	pos	8	**3**
13	**Folkeskole & gymnasium**	neg&pos	7	**3**
14	**Byliv – negativt**	neg	7	**3**
15	**Kæreste & Venner**	pos	6	**3**
16	**Fred, ro, afslappet, hyggelig, trygt**	pos	5	**2**
17	**Vestjylland-vestjyder****	-	5	**2**
18	**God vestjysk mentalitet**	pos	0	**0**
	I alt		239	**100**

*Udover ord i de kategorier, der er markeret som negative.
**Kategorien skønnes at være neutral.

Også fraflytterne kom ind på *landlivets negative sider* – hele 16 % af alle de udvalgte emneord. På de næste to pladser følger (overvejende) positivt ladede ord om *kæreste og venner* samt om *familie, hjem og barndom*. Også *folkeskole og gymnasium* bliver der talt om – negativt om skolelukninger, mobning mv., positivt om godt kammeratskab og en god tid på gymnasiet. Sammenlignet

med tilflytterne er det påfaldende, hvor lidt naturen fylder, og hvor meget, der i stedet tales om kæreste og venner. Eftersom de omtalte venner og kærester næsten udelukkende kommer fra Lemvig Kommune har jeg valgt at lade denne kategori tælle som positive ting om/fra kommunen.

Tabel 9. Fraflytternes svar, opdelt i 18 hovedemner. Rangeret. (*n*=25, 565 emneord). Baseret på telefoninterviews, november 2012.

NR	EMNE	KVALITET	ANTAL	%
1	**Landliv – negativt***	Neg	88	**16**
2	**Kæreste & venner**	Pos	83	**15**
3	**Familie, hjem & barndom**	Pos	81	**14**
4	**Folkeskole & gymnasium**	neg&pos	50	**9**
5	**Arbejde & kommunens erhvervsliv**	Neg	38	**7**
6	**Uddannelse**	neg&pos	38	**7**
7	**Naturen**	Pos	32	**6**
8	**Fred, ro, afslappet, hyggelig, trygt**	Pos	22	**4**
9	**Lokalsamfundet & naboer**	Pos	22	**4**
10	**God vestjysk mentalitet**	Pos	18	**3**
11	**Offentlig transport**	Neg	17	**3**
12	**Sportsaktiviteter**	neg&pos	17	**3**
13	**Kulturelle aktiviteter**	neg&pos	17	**3**
14	**Sundhedsvæsen**	Neg	13	**2**
15	**Hus**	Pos	12	**2**
16	**Vestjylland-vestjyder****	-	11	**2**
17	**Lemvig handelsby**	Pos	3	**1**
18	**Byliv – negativt**	Neg	3	**1**
	I alt		565	**100**

*Udover ord i de kategorier, der er markeret som negative.
**Kategorien skønnes at være neutral.

Optællingen af positive og negative ord gør det muligt at danne sig et billede af det grundlæggende syn, henholdsvis til- og fraflytterne har på livet i kommunen. Tabel 10 viser dels, at der nærmest ikke er forskel på til- og fraflyttere, dels at lidt over 60 % af begge grupper overvejende taler positivt om kommunen. Det bør her nævnes, at af de 5 åbne spørgsmål gik kun ét spørgsmål på de gode ting ved at bo i kommunen, mens to opfordrede interviewpersonerne til at sige negative ting om det at bo i Lemvig Kommune specifikt og i Udkantsdanmark mere generelt. De to sidste (Årsager til flytning, Tænkt på at blive boende/flytte tilbage) kan betegnes som neutrale. (Se også Bilag 5 og 6).

Tabel 10. Andel af negativt og positivt ladede ord om Lemvig Kommune. Baseret på frekvensberegninger af emneord i 35 telefoninterviews foretaget i november 2012 og kategoriseret i 8 positive og 4 negative kategorier.

	Tilflyttere (*n*=10)		**Fraflyttere** (*n*=25)	
	Antal ord	%	Antal ord	%
Overvejende negativt ladede ord	63	*38*	156	*36*
Overvejende positivt ladede ord	103	*62*	273	*64*
I alt	166	*100*	429	*100*

Note: Kategorierne ”Folkeskole og gymnasium”, ”Uddannelse”, ”Sportsaktiviteter”, ”Kulturelle aktiviteter” og ”Byliv – negativt” er ikke medtaget – de 4 første, fordi de hverken kan kategoriseres som overvejende positive eller negative, og den sidste, fordi den ikke er relevant for livet i Lemvig Kommune.

I overensstemmelse med spørgeskemaundersøgelsen, hvor mellem 65-70 % af respondenterne angav høj trivsel, hvor de fleste havde et relativt positivt indtryk af kommunen (gns. 7 på en 10-skala), og hvor der var ganske stor tilfredshed med 4 ud af 5 typer offentlige serviceydelser, peger disse resultater i retning af, at det ikke er kommunen *i sig selv*, der er hovedsynderen for afvandringen. På positiv-siden fremhæver alle de naturskønne omgivelser. Tilflytterne bruger desuden positive ord om familie, hjem, naboer og det tætte lokalsamfund, mens fraflytterne generelt giver udtryk for en tryg barndom, tætte venskabsbånd og en ’stille og rolig’ vestjysk mentalitet.

6.2 Interviews med 10 tilflyttere

6.2.1 Generelt om interviewene: Nemmest at interviewe fraflytterne, interviews med nogle af de ’efterladte mødre’

Det var påfaldende, så stor forskellen var mellem at interviewe til- og fraflyttere. For det første var tilflytterne meget sværere dels at opspore, dels at komme i kontakt med. I min dagbog noterede jeg følgende, da jeg havde foretaget det tiende interview:

Tilflytterne var generelt meget mindre snaksalige og noget mere mistænksomme og modstræbende – og vil gerne have interviewet afsluttet så hurtigt som muligt (undtagen en enkelt af ’mødrene’, ja, og de tre unge studerende fra Nr. Nissum). De ved ofte heller ikke, hvad de skal sige. Af den sidste (en mandlig HF-studerende på 22 år) fik jeg nærmest non-svar, heldigvis den eneste af slagsen. Tilflytterne har også været ekstremt svære at lokalisere samt få kontakt med. Langt de fleste – over 90 % tror jeg – tager ikke telefonen. Så jeg nøjedes simpelthen med 10 interviews. En observation er, at de få tilflyttere, der ***tager*** *telefonen, er for høflige til bare at afslå et interview. Men flere undskylder sig med, at de ikke har tid lige nu, men at jeg kan ringe en anden dag. Ringer jeg så en anden dag, tager de ikke telefonen.* (13/11 2012)

Til at starte med kunne jeg slet ikke få identificeret nogen yngre tilflyttere på trods af, at jeg havde navnelisten fra kommunen. Jeg fik i stedet fat i det, jeg efterhånden benævnte 'de efterladte mødre' – dvs. de mødre, der havde haft deres barn boende et lille stykke tid (hvorfor de figurerede på tilflytterlisten), hvorefter deres sønner og døtre var flyttet permanent hjemmefra, som oftest til en større studieby. Jeg skrev herom i dagbogen:

Nu har jeg interviewet i over en time men har dog kun interviewet tre personer – nemlig de unges forældre (mødre). De unge [...] er nemlig allerede taget af sted igen – og forældrene begræder det. Det gælder en 6 stykker, jeg ringede op – og altså var de tre af forældrene tilflyttere, så jeg greb chancen og interviewede dem. Flere af forældrene tvivler på, deres børn flytter hjem igen. Så det er lidt mistrøstigt på den måde (9/10 2012). *Jeg har ringet i lidt over en halv time og har ikke gennemført ét eneste interview! Det virker umuligt at få fat i de unge – de er alle flyttet hjemmefra. Igen har jeg talt med mange 'efterladte' forældre. Det lader til, at børnene lige er flyttet hjem i en kort overgangsperiode for derefter at tage ind og studere i byerne.* (11/10 2012).

Tilflytternes motivation for at deltage i undersøgelsen syntes også at være mindre end fraflytternes – hvilket måske delvis kan skyldes, at mange af fraflytterne var studerende og derfor kunne tænkes at have en faglig/akademisk interesse. Generelt var interviewene med tilflytterne da også noget kortere.

6.2.2 Årsager til, at de er flyttet til kommunen: Natur, bolig, kæreste/venner/familie, uddannelse og job

På trods af de få interviewpersoner finder vi en bred vifte af årsager til, at de er flyttet til kommunen. Interviewpersonerne blev opfordret til at komme med flere årsager, og jeg kan identificere i alt 20 forskellige svar fra de 10 interviewpersoner. De kan inddeles i følgende typer årsager: Naturen (3), huset (3), relateret til kæreste eller venner (3), uddannelsesmæssige (2), jobmæssige (3), familiemæssige (2) lokalsamfundet (1), Lemvig by (1), offentlige serviceydelser (1) eller at komme hjemmefra (1).

Hvad angår den smukke natur, svarede en 56-årig tilflytter, som før havde boet i Struer i 20 år, og hvis søn havde boet der en periode, men nu studerer i Århus:

På grund af området. Vi har altid sagt, når vi har kørt tur gennem Lemvig og ved havet, så ville vi bo der. Hvis vi dengang havde kørt hele vejen, så havde vi flyttet for mange år siden. Vi reserverede en byggegrund og byggede et egoisthus til 2 voksne.

Kvinden, som jeg her har valgt at kalde Vera, tilføjede, at hun og hendes mand også flyttede på grund af handelsbyen Lemvig, samt at begge har deres arbejde i Lemvig.

En anden af de 'efterladte mødre', Bettina, var flyttet fra Holstebro med sin mand. Hun fortalte, at årsagen var "beliggenheden af huset". En anden vigtig flytteårsag var lokalsamfundet i landsbyen Vandborg:

Det er godt at bo her men kun på grund af Vandborg [landsby]. Det er nogle dejlige mennesker herude, som tager godt imod en. Man bliver inviteret med i fællesskabet.

En tredje, midaldrende kvinde, Christine, var med sin samlever derimod flyttet ”langt væk fra naboer”. Den eneste årsag, hun angav, var: ”Fordi det er et lækkert hus på landet i nærhed af skov”. Helt andre husrelaterede årsager angav en 79-årig, enlig kvinde, Jytte, hvis søn har boet hos hende i perioder: ”Jeg kunne ikke få solgt huset. Det er umuligt at sælge hus i Bonnet”. Jytte forklarede, at hun havde haft huset til salg i 18 år, mens hun boede i lejlighed i Århus. Hun var dog godt tilfreds med at bo i den lille landsby, hvor naboerne er flinke og gode til at hjælpe hinanden.

En anden midaldrende kvinde fra Videbæk, Anna, fortalte, at hendes datter har ADHD, og at der ”var bedre muligheder for hende [datteren] i Lemvig Kommune”. En anden årsag var, at hun var flyttet sammen med en mand.

De sidste 5 interviewpersoner var yngre, nemlig mellem 19 og 32 år. To af dem – Signe og Mikkel – var flyttet til Nr. Nissum pga. studier, henholdsvis HF og lærerseminariet. Den yngste af dem, Signe, var flyttet dertil fra sit barndomshjem i Ringkøbing. Hun trivedes godt i Nr. Nissum men kunne ikke drømme om at blive der efter endt uddannelse. Hun angav som årsager:

Jeg tænkte ikke lige på Lemvig Kommune. Min veninde er ordblind og spurgte, om jeg ikke ville med og tage en HF [i Nørre Nissum]. Jeg havde hørt, at de havde et godt studiemiljø herude.

Interviewer: *Var der flere årsager?*

Ja, jeg havde familie tæt på – bedsteforældre.

Den 22-årige lærerstuderende, Mikkel, fortalte, at han var kommet for at studere men også ”for at komme *lidt* væk hjemmefra” – fra fødebyen Thisted – men altså ikke *for* langt væk fra mor og far.

Jeppe er en 24-årig mand tilflyttet til Lemvig fra Skjern. Han studerer p.t. til fysioterapeut i Holstebro. Han er samtidig professionel håndboldspiller. Jeppe angav årsagen som ”arbejdsmæssig”. Gitte er en 32-årig sygeplejerske, der med sin mand og børn er flyttet tilbage til Gudum fra Århus. Hun angav som årsager, at de ejer et hus i Gudum, og at de er ”tæt på bedsteforældre og familie”. Endelig forklarede Hans, en 22-årig mand, der tidligere har boet i Skive med sin kæreste, at han og kæresten var blevet uvenner. Derfor flyttede han tilbage til sin mor.

6.2.3 Gode ting ved at bo i kommunen: Smuk natur, familien, lokalsamfundet

Der var ofte lang pause i røret, når tilflytterne blev stillet dette spørgsmål. Her var det især den smukke natur, der blev fremhævet (7 svar). Herudover blev

der nævnt fred og ro (4), familien (2), lokalsamfundet (2), Lemvig handelsby (2), arbejde (2) og kulturelle aktiviteter i Nr. Nissum og Lemvig (1).

Hvad angår 'mødrene', fremhævede flere af dem den dejlige natur. Fx udtalte Bettina fra Vandborg:

Der er jo en fantastisk natur og et dejligt Vesterhav... det er det, vi kan li' ved at bo herude. Ellers er der ikke noget specielt ved kommunen.

Skolelæreren fra Struer, Christine, var flyttet langt ud fra landet, langt væk fra naboer. Hun forklarede:

Det er at bo på landet. Langt væk naboer i skovens dybe stille ro.

Interviewer: *Kan du nævne flere gode ting?*

Lemvig er en god handelsby. Og naturen - det er et dejligt kuperet område.

Den midaldrende kvinde, der kom fra Videbæk, Anna, fremhævede på samme måde "de store vidder, storslået natur, både udsigt til hav og fjord". Jytte, der bor i Bonnet, beskrev de gode ting lidt mere detaljeret:

Der er ikke noget godt ved at bo i Lemvig Kommune – men det er godt at bo i Bonnet!

Interviewer: *Hvad mener du med det?*

Der er en skøn natur og et godt nabofællesskab. Jeg snakker med naboerne hver eneste dag. Skal man ha' hjælp, ka' man altid gå ind til naboen. Der er gymnastikforening og borgerforening, folk og samfund, der er spejdere, æbler i haven, dilettantteater [..] *Der er en dejlig natur. Der er ingen busser, men toget holder lige uden for døren. Der sker ikke så meget. Men man har hus og have. Og æbler i haven.*

Interviewer: *Kan du nævne flere ting?*

Der er naturligvis en afslappet atmosfære.

Den 19-årige HF-studerende i Nr. Nissum, Signe, fremhævede både naturen og den 'afslappede kultur':

Jeg ka' godt li' at bo her, fordi de har en rigtig lækker natur. Jeg ka' godt li' at tage ud til Klosterheden. Det er tæt på noget vand - Limfjorden og Vesterhavet.

Interviewer: *Er der flere gode ting, du vil nævne?*

Det er ikke storby, lidt intimt. Jeg ka' godt li' miljøet i Nr. Nissum, det er et godt studiemiljø. Det ka' jeg anbefale 100 %.

Interviewer: *Ka' du uddybe det lidt?*

Jamen, der er en vis afslappethed, en mere afslappet kultur her [end i de større byer]. Jeg er vant til meget af det hjemmefra. Desværre kan man ikke tage mere uddannelse herude [længerevarende uddannelser]. Her er ikke så meget stress og jag – som i byerne.

Jeppe, den 24-årige fysioterapeut-studerende og håndboldspiller, talte om både det sociale liv, mentaliteten og naturen. Et problem var dog, at området er blevet 'drænet' for venner:

Man kender alle de mennesker, man bor rundt omkring.

Interviewer: *Ka' du forklare det lidt mere?*

Man har forbindelse til mange – 'good connections'. Det er nu ikke, fordi jeg har så mange venner. De er flyttet til Århus. Men jeg har familie her.

Interviewer: *Er der andre ting, du vil nævne?*

Beliggenheden er jo meget essentiel for sådan en gennemsnitsvestjyde som mig… Jamen, der er jo alt det, man har behov for, handelsliv, uddannelse, Limfjorden, Vesterhavet. Naturen og den friske luft… Jamen, hvis man er fra Vestjylland, kan man godt li' at være blandt vestjyder.

I det hele taget fremhæves naturen og det tætte, sociale liv, hvor alle kender hinanden i lokalsamfundet, og hvor familien holder tæt sammen. Som sygeplejersken i Gudum, Gitte, udtrykte det: "Naturen er skøn... Og, jamen bare det, at man har familien omkring sig. Og venner".

6.2.4 Dårlige ting ved at bo i kommunen: Offentlig service, sker for lidt, problemer med kommunen, mangel på jobs og uddannelse

Tilflytterne kunne også se en række ulemper ved at bo i kommunen. Af dårlige ting blev nævnt offentlig service (6), mangel på aktiviteter (3), problemer med kommunen (4), de store afstande (3) samt mangel på job- og uddannelsesmuligheder (3).

Hvad angår de 'efterladte mødre', efterlyste Christine en bedre offentlig transport, mens Anna var bekymret over lukningen af Holstebro Sygehus. Kvinden i Bonnet, Jytte, var ked af, at "de laver nedskæringer og nedskæringer og nedskæringer". Jytte og Anna var desuden kritiske over for kommunen, som de føler forskelsbehandler folk og ikke giver visse folk "den hjælp, man har ret til". Der synes (for nogen) i det hele taget at være et problem med klikedannelse, hvilket et par af fraflytterne også talte om. Dette indebærer, at nogle er ude 'i kulden', mens andre – særligt dem, der er født og opvokset i området, og som ikke skiller sig for meget ud – permanent er 'inde i varmen'. Anna udtalte bl.a.:

Vi flyttede bare herop. Men folk var mistænksomme. De [de kommunalt ansatte] tror, at alle kommer og nasser på dem.

Jytte mente ligefrem, at Lemvig "ku' ha' været forbilledet for Korsbæk i Matador". Og hun fortsatte: "Hvis du ikke lige er medlem af bridgeklubben og golfklubben, så [har du det svært]. De er meget indspiste. Det er meget med at kende nogen, der kender nogen".

Kvinden, der har bygget sit drømmehus i Lemvig, Vera, frygtede endvidere arbejdsløshed: ”Det er en udkant set i forhold til, hvis man bliver arbejdsløs. Så er her ikke så store muligheder, som hvis jeg rykker østpå”.

De unge var mere optaget af de store afstande, herunder afstanden til uddannelsessteder. Håndboldspilleren fra Skjern, Jeppe, opsummerede problemerne:

De dårlige muligheder for at køre med tog til Ålborg [og i det hele taget offentlig transport]. Den ulempe, det er at bo i Udkantsdanmark, nemlig beliggenheden. Politikerne på Christiansborg tager måske ikke så meget hensyn til det [der foregår i Udkantsdanmark]. De har måske andre ting, som kommer i første række.

Sygeplejersken Gitte savnede dagplejepladser i nærheden af Gudum og var ked af, de små skoler er blevet lukket, herunder Gudum Skole. Hun tilføjede: ”Der er jo mangel på arbejdspladser, men det kan kommunen jo ikke gøre for”.

Signe, den 19-årige HF-studerende, der bor i Nr. Nissum, var i første omgang positiv:

Nu bor jeg fx i Nr. Nissum, der er masser af aktiviteter. Hvis man boede i en mindre by, hvor der ikke boede så mange studenter, så ville der ikke være så mange aktiviteter. Her har vi mange muligheder, fx et motionscenter i Østhallen [...] og gymnastik og fodbold [i Lemvig]. Jeg lever ikke dårligere, fordi jeg bor i Nr. Nissum. Jeg har ikke færre muligheder i og med, jeg bor i Vestjylland. Jeg bruger shopping og caféer på en anden måde.

Da jeg efter interviewet spurgte Signe, om hun havde noget vigtigt at tilføje, kom imidlertid følgende bramfri udtalelse:

Altså Nr. Nissum er sådan et sted, du flytter til og så fra igen [efter endt uddannelse]. Du ka' sgu ik' bli' boende herude, det er der ingen der gør!

Interviewer: *Hvorfor ikke?*

Fordi, det er sgu for kedeligt! [latter]

Også den lærerstuderende fra Thisted, Mikkel, mente, at ”i og med det er et meget lille samfund, kan det også blive for meget ens, for meget det samme, hvis man bor her i [for eksempel] 20 år”.

6.2.5 Har de tænkt sig at blive boende i kommunen? – Ja, hvis der er noget job

Hertil svarede 6 ja og 4 nej. Hvad angår de ældste respondenter, svarede 4 ja. Vera, dvs. hende der havde bygget sit drømmehus i Lemvig, svarede, at hun og manden ville blive, hvis jobsituationen tillod det:

Det ved jeg ikke. Hvis vi stadigvæk har vores arbejde, bliver vi... Men man kan jo aldrig vide sig sikker for ”bad luck”... Vi har jo ikke hjemmeboende børn, så vi bestemmer helt selv.

Også den 49-årige skolelærer Christine, der er flyttet langt ud på landet, ønskede at blive. Det samme gælder Anna fra Videbæk, som på spørgsmålet, om hun havde lyst til at blive boende, straks svarede: ”Ja, det har jeg! Jeg føler mig ikke godt tilpas i Videbæk. Det her oppe kommer jeg aldrig fra. Du føler dig rigtig godt hjemme”. Jytte fra Bonnet havde en helt anden årsag til at blive boende, nemlig at hun var ”pisket til” at blive, fordi huset er usælgeligt. Derimod ville Bettina, den 57-årige pædagog, og hendes mand ’følge med’ børn og børnebørn. Bettina begrundede det således:

Fordi vi vil flytte tættere på vores voksne børn, når de får børn engang, og de [børnene] vil ikke bo herude [...] To synes, det er for små byer, en at der er for lidt arbejde.

Af de 5 unge ønskede 2 at blive. Sygeplejersken Gitte, der er flyttet tilbage til Gudum med mand og børn, regner med, at hun og familien bliver, omend hun tilføjede: ”Man ved jo aldrig”. Mikkel, den 27-årige lærerstuderende, var også umiddelbart positiv:

Det kommer an på arbejde, når jeg er færdiguddannet. Jo, det kunne jeg godt forestille mig. Det er et sted, jeg godt kunne tænke mig at stifte familie.

Interviewer: *Hvorfor det?*

På grund af lokalmiljøet. Det er et godt sted at få børn. De ka’ få en god opvækst her.

Derimod ønskede de tre yngste ikke at blive. Den 19-årige Signe ville til Århus og studere erhvervsøkonomi, håndboldspilleren Jeppe ville se efter ”muligheder for at arbejde andre steder i Danmark eller i verden”, mens Hans – den 22-årige HF-studerende, der var flyttet hjem til sin mor – ønskede at ”rykke videre på et tidspunkt”.

6.2.6 Mener de selv, de bor i Udkantsdanmark? – Ja, men også i positiv forstand

Dette afsluttende spørgsmål havde til hensigt at kaste lys på, hvorvidt der findes en barriere for bosætning i selve det, at det opleves som ’lavstatus’ at bosætte sig i kommunen – i tråd med den herskende diskurs om det centrale (urbane) og perifere (rurale) Danmark. Alternativt kunne man forestille sig, at interviewpersonerne ikke ville acceptere dette nye udtryk og de negative associationer, det er forbundet med, og at den negative landdistriktsdiskurs hermed ikke virker som en bosætningsbarriere.

Både til- og fraflytterne blev tydeligvis meget følelsesmæssigt påvirket af ordet ’Udkantsdanmark’. Mange ville gå med til, at Lemvig Kommune, hvad angår befolkningstæthed, mangel på jobs, infrastruktur, offentlige serviceydelser samt lang afstand til større provinsbyer, kunne karakteriseres som en udkant. Det gjorde dog ikke nødvendigvis, at det var mindre godt – eller forbundet med

mindre status – at bo i kommunen, fordi den kunne tilbyde så mange andre ting.

Blandt tilflytterne svarede 7 ja og 3 nej. Af de 7, der mente, de bor i Udkantsdanmark, forbandt flere af dem det ikke udelukkende med noget negativt. Af de 5 ældre/midaldrende kvinder mente 3, at de bor i Udkantsdanmark. Det mest klare svar kom fra den 51-årige førtidspensionist, Anna, der gav udtryk for, at det område, hun bor i, risikerer at blive en eksotisk hjemstavnsforening i et indre uland:

Ja! Der er mange, der bliver syltet herude. Om ti år kommer der nok en mail om, at vi skal trække i gammelt tøj, fordi der kommer turister [...] Jamen, man kan ikke bare ta' en bus eller et tog – og da slet ikke i weekenden. Busserne går kun, når skolebørnene skal afsted.

En endnu mere pessimistisk udlægning finder vi hos den 79-årige Jytte fra Bonnet, der kæder udkant sammen med områdets tiltagende funktionstømning:

Helt afgjort! Der er kun én industri heroppe, ingen tømrere...

Interviewer: *Kan du forklare lidt mere om det?*

Jamen, der er ikke noget industri, ingen forretninger. Der er jo ikke biograf. For eksempel kan du tage min øjenlæge: Jeg har valget mellem Thisted, Ringkøbing og Holstebro. Og jeg har ham i Holstebro. Læger er også i enten Lemvig eller Bækmarksbro. Vi har ingen politi, det kommer fra Holstebro. For eksempel skulle jeg ha' omregistreret min bil, og så skulle jeg til ***Struer****! Skattevæsenet ligger* ***osse*** *i Struer. Hospitalet ligger i Herning - ikke mere i Lemvig eller Holstebro. Naboens tandlæge bor osse i Herning. Vi har én ambulance. Vi har ingen hjertestarter. Vi har kun én købmand i Ramme.*

Den 57-årige Bettina, der tidligere har boet i Holstebro, svarede bekræftende men i en noget mindre pessimistisk tone:

Jamen, det ***gør*** *jeg jo. Men jeg er jo glad for at bo herude.*

Interviewer: *Hvad tænker du om begrebet?*

Det er jeg sådan set ligeglad med. Jeg mener, det er jo tyndt befolket, ikke mange kulturelle tilbud, ikke mange arbejdstilbud. På den måde er det jo udkant.

Vera mente derimod ikke, at hun bor i Udkantsdanmark – eller i hvert fald, at hun kun gør det, hvis "jeg får brug for et sygehus". Afstandene er ikke så problematiske, fordi "jeg kan tage bilen til kanten lige der, hvor jeg vil".

Nej. Jeg synes, vi har de muligheder, vi har behov for herude.

Interviewer: *Er det overhovedet et begreb, du vil acceptere?*

Nej, det vil jeg ikke acceptere.

Interviewer: *Hvorfor ikke?*

Man bor der, hvor man har lyst til at bo. Det er ikke ***mine*** *behov, det der storbyræs.*

Fire af de unge tilflyttere svarede ja til spørgsmålet – men to af dem i ret positive vendinger. Trods sin bemærkning om, at det "sgu da er for kedeligt" for unge at blive boende et sted som Nr. Nissum, svarede Signe:

Ja, det gør jeg! Det er jeg stolt af.

Interviewer: *På hvilken måde?*

Man behøver ikke sku' bo i Århus eller København for at leve livet. Det der med caféture, det behøver vi ikke herude. Vi har en anden tilgang. Mange [i de større byer] tager på caféture. De tager ikke op på værelset og drikker te, tager i svømmehal osv. [som vi gør]. Vi [veninder] finder på mange mærkelige ting, vi er lidt flippede, sådan "peace, love and harmony". Alle er velkomne.

Jeppe, håndboldspilleren, er godt klar over, at der er nogle ulemper i form af fx infrastruktur og sundhedsvæsen. Samtidig synes han, at det også har "meget med charme at gøre, at det er lidt udkantsagtig, i stedet for det hele er samlet et sted i en pærevælling", og at de – spillerne på håndboldholdet – plejer at "lave den joke med, at København er Udkantsjylland". Mikkel fra Thisted svarede, at det var en udkant forstået på den måde, at "der er lidt længere væk til alting", herunder hospital, men at "de store byer lokker ikke. Sådan er jeg ikke. Jeg tror, jeg vil blive stresset af at være der". Den 22-årige HF-studerende fra Skive, Hans, mente, at det "klart er et sted, hvor mange er nødt til at flytte væk pga. uddannelse, man ikke ka' tage i kommunen". Endelig afviste sygeplejersken Gitte tanken om et Udkantsdanmark:

Næh, jeg mener, vi bor i det dejligste område i hele Danmark... Det ka' ikke blive meget bedre. Det ka' osse være, fordi man er opvokset her.

6.2.7 Opsummering

I tråd med resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er det, der betyder noget for tilflytterne *den smukke natur i fredelige omgivelser*, at have *familien tæt på* samt at leve i et *godt lokalsamfund*. Det var naturligt nok en forudsætning for mange, at de kunne *fastholde deres arbejde* i kommunen og – for de unges vedkommende – at de kunne få et arbejde. Nogle skyggesider var *manglen på aktiviteter*, som især de yngre nævnte som et problem, *problemer med den kommunale administration*, de *store afstande* og *manglen på jobs og uddannelsesmuligheder*. Hvad angår spørgsmålet, om de mente, de bor i Udkantsdanmark, var der generelt enighed om, at kommunen er en udkant, men at 'udkant' også rummer mange positive aspekter.

6.3 Interviews med 25 unge fraflyttere

6.3.1 Generelt om interviewene: Fraflyttere født og opvokset i kommunen er generelt mere positive

Som nævnt var det generelt lettere at gennemføre interviews med de unge fraflyttere, hvoraf mange var meget meddelsomme samt havde gjort sig mange refleksioner over deres situation og – ikke mindst – deres identitet som vestjyder. I min dagbog noterede jeg følgende:

Generelt er de unge meget reflekterede omkring deres situation – omend de famler noget efter ordene, når jeg spørger, om de har lyst til at flytte tilbage. Næsten alle siger, at der ikke sker så meget for unge mennesker i kommunen – noget, der sammen med fraværet af uddannelsessteder også er med til at skubbe dem mod storbyerne/uddannelsesbyerne. (1/11 2012)

Interviewpersonerne kan opdeles i fjern-fraflyttere og nær-fraflyttere, dvs. unge, der er flyttet til kommuner, der ligger tæt ved Lemvig Kommune. 12 af de 14 fjern-fraflyttere er unge, der er taget til Århus, Ålborg og København for at studere, heraf tager 9 af dem længerevarende uddannelser. Interviewene viste, at disse interviewpersoner i stor udstrækning er medlemmer af 'tilflytter-kolonier', især i Århus hvor 9 af disse unge boede. Af de 11 nær-tilflyttere er der 5 håndværkere (3 tømrere og 2 smede), 3 er i gang med korte/mellemlange uddannelser (HF, professionsbachelor og tolkeuddannelse), mens 3 er arbejdsledige. (Se også Tabel 7 for en oversigt). Modsat fjern-fraflytterne er de ikke medlemmer af 'tilflytter-kolonier' i byer som Skjern, Holstebro, Struer og Viborg.

Det er også værd at bemærke, at der generelt var forskel på de fraflyttere, der var født og opvokset i kommunen, og som generelt havde et positivt billede af kommunen, og de fraflyttere, der ikke var, og som ikke på samme måde følte sig stærkt knyttet til kommunen. Flere af de sidstnævnte havde følt sig uvelkommen i kommunen. Jeg noterede følgende herom:

Der var stor forskel på opfattelserne af Lemvig Kommune blandt henholdsvis de unge, der er født og opvokset der, og de unge, der ikke var. De første var generelt meget positive (alle kender hinanden, én stor familie), mens flere af de sidste var meget negative (svært at komme ***ind****).* (9/11 2012)

Hele 3 ud af de 4 arbejdsledige var i øvrigt unge, der dels ikke var født i kommunen, dels var nær-fraflyttere.

6.3.2 Årsager til, at de er flyttet fra kommunen: Uddannelse, venner/kæreste – og fordi, der sker for lidt!

Sammentæller man alle svar, blev uddannelse nævnt oftest (15 gange), efterfulgt af venner eller kæreste (9), manglende muligheder (7), for at komme væk

hjemmefra (5), bryder sig ikke om kommunen (3), pga. job (2) og øvrige svar (6).

De fleste interviewpersoner studerede i Århus. Dette afspejler tydeligt den dominerende trend blandt de af kommunens unge, der ønsker at læse videre. Efterhånden som interviewene skred frem, fandt jeg ud af, at der eksisterer større 'emigrantgrupper' af unge fra kommunen – Lemvig-kolonierne, som jeg vil vælge at kalde dem. De udgør vigtige, sociale netværk for nye studerende fra Lemvig Kommune. I dagbogen skrev jeg herom:

Jeg begyndte at tænke på, at de unge i tilflytterkolonierne i grunden skaber deres egne hjemstavne. Deres egen sociale kapital. De opbygger tilknytning, tilhørsforhold, 'belonging'. Sikrer sig mod ensomhed ved at omgive sig med jævnaldrende, de har kendt det meste af deres liv. Det skaber tryghed – tryghedsnetværk – som en art substitut for de forældre og søskende, de savner så meget. Det gælder både pigerne og drengene – men 'systemet' er efter alt at dømme mest udviklet blandt pigerne. Jeg spurgte en pige, om de holder sammen vha. de sociale medier – men hun sagde, at det var veninders veninder, der kom ind i kredsen – og at man ligeså meget (hvis ikke mere) holdt sammen gennem personlige møder og telefonsamtaler. (9-11-2012)

Der var også flere, der under alle omstændigheder ville være flyttet, fordi de syntes, der skete for lidt i kommunen. Der var simpelthen for få muligheder for de unge i tyverne – noget, der ikke blot blev nævnt under dette spørgsmål, men som var et gennemgående tema i interviewene. Det gælder også kulturelle arrangementer, som det fx fremgår af følgende, typiske udtalelse fra Magnus, en 23-årig maskiningeniørstuderende i Århus, der er født og opvokset i Bøvlingbjerg:

Så handler det måske også om arrangementer. Der sker ikke så meget for ungdommen derude. Der er ikke så mange nye tiltag - fx koncerter. Der er ikke så mange tiltag for unge mennesker.

Flere udtrykker, at de i det hele taget savner forandring og nye muligheder. En anden Århus-studerende, Jens, født og opvokset i Nr. Nissum, formulerer det på denne måde:

Og så ville jeg gerne bo i en større by, med lidt flere muligheder. Jeg var en lille smule træt af, at der ikke var nær så mange muligheder – både shopping og muligheder for at møde nye folk.

9 af 14 fjern-fraflyttere nævner på et tidspunkt i interviewet de manglende muligheder, mens det kun er tilfældet med 4 af de 11 nær-fraflyttere. En enkelt af de sidstnævnte, Morten, angav som en af årsagerne til, at han flyttede, at "jeg synes, jeg har nærmere til tingene. Før der boede jeg bare hjemme hos mine forældre. Mulighederne er bedre i Holstebro Kommune end i Lemvig Kommune".

Det sidste svar leder os ind på den tredjevigtigste flytteårsag – nemlig at komme væk. Formuleringerne var at ”prøve noget nyt”, ”prøve at komme lidt andre steder hen”, ”prøve at bo i en storby” samt at have ”lyst til at komme lidt væk”.

Hvad angår problemer med kommunen, er denne flytteårsag noget mere kompleks. Som nævnt var der blandt tilflytterne to af de ’efterladte mødre’ – Jytte og Anna – som havde haft diverse problemer med kommunen, herunder en følelse af, at der i den kommunale sagsbehandling finder en forskelsbehandling sted, især til skade for tilflyttere og ’anderledes’ mennesker. Fire af fraflytterne var inde på nogle af de samme problematikker, omend det måske nok primært var den lokale mentalitet, de havde det svært med. Af de 3, der sagde, at det var en medvirkende årsag til, at de flyttede, var den 22-årige handelsskolestuderende i Ålborg, Rosa, født og opvokset i kommunen. Hun startede næsten interviewet med at slå fast: ”Jeg bryder mig ikke om kommunen!”. Hun begrundede senere sit udsagn med, at hun var blevet mobbet i folkeskolen, og at hun efter egen opfattelse var blevet uretfærdigt behandlet af de kommunale sagsbehandlere samt kendte andre eksempler på forskelsbehandling. Kommunen er ”røvtur” og Lemvig en ”lorteby”, som hun bramfrit udtrykte det. En anden pige, den arbejdsledige Eva, kendte også til det at føle sig anderledes og ikke inde i varmen:

Jeg følte mig ikke så godt tilpas og velkommen der, hvor jeg var.

Interviewer: *Hvorfor ikke?*

Jamen, der var nogle piger, der ligesom ikke brød sig om mig. Jeg ved egentlig ikke hvorfor.

Også en 20-årig HF-studerende i Struer, Finn, der har tilbragt det meste af sin barndom i Lemvig, var flyttet delvist på grund af, at han havde haft svært ved at føle sig accepteret i kommunen. Han forklarede det således:

Jeg har aldrig rigtig ku’ li’ byen [Lemvig]. Jamen, det er altså bare min mening...

Interviewer: *Jamen, det er også den, jeg gerne vil høre.*

Jeg synes, de er meget snobbede i det. De ikke så venlige og hilser på folk ligesom andre steder.

Interviewer: *Som hvor for eksempel?*

Som for eksempel i København og Slagelse. Der er der mere venlighed fra folk.

Ligesom tilflytterne blev der generelt talt meget om manglen på arbejdspladser i kommunen. Et par af de unge fraflyttere nævnte også dette som en flytteårsag. Herudover var der et par stykker, der bare skulle have et sted at bo, to andre at de ønskede ”kortere afstand til tingene”, mens en enkelt – Smeden Villy, der bor i Holstebro, men som stadig har en tæt tilknytning til sin hjemegn – angav som årsag, at han simpelthen ikke turde købe hus i Lemvig Kommune af frygt for, det ville vise sig at være usælgeligt.

6.3.3 Gode ting ved at bo i kommunen: Smuk natur, godt lokalsamfund, venner og familie

Ligesom i spørgeskemaundersøgelsen var det herlighedsværdier i form af smuk natur og fred og ro, det tætte lokalsamfund samt venner/familie, der blev nævnt flest gange. *Naturen* blev fremhævet 15 gange – skov, Klosterheden, strand, Vesterhavet, fjorden. For manges vedkommende er barndommen tæt knyttet til naturoplevelser – noget, flere af dem kan savne. Gode ting ved at bo i kommunen var ”Naturen og sådan noget med, at førhen boede jeg på landet”, fortalte den førnævnte maskiningeniørstuderende i Århus, Magnus, der er født og opvokset i Bøvlingbjerg. ”Det kan jeg godt savne engang imellem, Vesterhavet og... mindre bilos”. De unge erindrede gå-, løbe- og cykelture på strand og i skov – ”åbne vidder, skov, natur, hav”, som det blev sagt af en anden maskiningeniørstuderende i Århus, Jan, der også er født og opvokset i Bøvlingbjerg. Den førnævnte Jens, en finansbachelorstuderende, der er opvokset i Nr. Nissum, savnede lidt den fred og ro, han havde oplevet i sin barndom:

Det var et dejligt, fredeligt område. Det var ikke et sted, hvor der skete de helt vilde ting. Det kan godt være en fordel af og til.

Interviewer: *Flere gode ting?*

Dejlig fred og ro.

Endnu flere følelser gav de unge udtryk for, når de talte om *lokalsamfundet* – herunder de venner for livet, de havde fået i landsbyer som Bøvlingbjerg, Gudum, Thyborøn og Harboøre. 13 gange blev dette nævnt – med udtryk som ”et hyggeligt lokalsamfund” (Markus). Her er der i høj grad tale om *hjemstavnsfølelse* – knyttet sammen med en særlig vestjysk identitet (og stolthed over at være vestjyde). Her kender alle hinanden, og her findes en særlig, lokal samhørighedsfølelse, der bl.a. giver sig udslag i, at barndommens vennekreds stadig holder sammen – omend et par af de unge som nævnt har oplevet *bagsiden* af det stærke, lokale fællesskab. Tre af de unge brugte her ordet ”trygt”. Flere interviewpersoner nævnte også sammenholdet på Lemvig Gymnasium – et uddannelsessted, de oplevede som lille, overskueligt og trygt. Helle, en 23-årig universitetsstuderende i Ålborg, der er født og opvokset i Nr. Nissum, kom med denne typiske udtalelse:

Det er en tryg lille landsby [Nr. Nissum]. I starten [som børn], jamen, der skete jo ikke helt så meget, men alle vi syntes, det var fint [...] Jeg synes, jeg har haft et rigtig godt socialt liv, da jeg var ung, tæt og overskueligt som barn, fordi... det der med, der er ikke så mange klassetrin, man kan overskue de fleste, hvor de hører til. Og så synes jeg, i gymnasiet, der gik jeg i en rigtig god klasse. Jeg kender alle fra årgangen, en rigtig god ting. Rent socialt, der har jeg haft det rigtigt godt.

Landsbyer som Harboøre, Thyborøn og Bøvling blev fremhævet som særligt tætte lokalsamfund. Jan, en af de to maskiningeniørstuderende fra Bøvlingbjerg, udtrykte det således, da jeg spurgte ham, om der var flere ting, han ville nævne:

Fællesskab. Det er bare sådan, at alle kender alle i Bøvling. Det er der både fordele og ulemper ved. Bare det, at alle kender alle, giver en masse gode kontakter. Og folk passer på hinanden.

Et andet godt eksempel er den 25-årige Nana, der læser til sygeplejerske i Århus. Som flere af de andre har hun stadig tæt tilknytning til sine gamle venner. Nogle få af dem bor stadig i Thyborøn (hvor hun er født og opvokset) og i Harboøre, men de fleste udgør hendes vennekreds i Århus. Som flere af de andre sagde hun, at hun kun dårligt kunne udtale sig om hele kommunen – men det *lokalsamfund*, hun er født og opvokset i, kendte hun ud og ind.

Jeg har svært ved at sige noget i forhold til kommunen. Men at det er en lille kommune, det gør sådan lidt, at der bli'r taget hånd om den enkelte. Det er lokalsamfundet [jeg kan sige noget om], Thyborøn… Sådan en ting som skolen i Thyborøn, der er kun ***én*** *skole. Man følges ad... Vi er her* ***alle*** *sammen.*

Også tilflytteren fra Køge, Markus, der kun boede et halvt år i Lemvig, før han flyttede tilbage til sin fødeby Køge, vurderede, at "folk er mere venlige og imødekommende end i Køge".

Ti af svarene omhandlede venner og familie. Flere gav udtryk for, at de savner deres familie – forældre og søskende. Et typisk svar kom fra en 23-årig fysioterapeutstuderende i Århus, Susan, der ligesom den ovennævnte Nana er født og opvokset i Thyborøn. Ligesom Nana er hun stadig tæt knyttet til sin hjemstavn, omgås til dagligt mange af sine gamle venner i en århusiansk Lemvig-koloni, taler med tydelig vestjysk dialekt og synes at være dybt præget af en vestjysk mentalitet og værdier fra et tæt lokalsamfund.

Jeg synes, noget af det bedste er... hele min familie bor der. Jeg er vokset op med at have dem tæt på. Det er nok noget af det sværeste ved at bo langt væk.

Af flere gode ting ved at bo i kommunen blev Lemvig by nævnt 8 gange. Ord, der gik igen, var hyggelig by, havnen, pæn by, shoppingmuligheder.

"Generelt er det godtfolk, der bor i Lemvig" udtalte Julie, der har boet i Lemvig siden 6. klasse og nu bor i Ringkøbing med mand og barn. Hun og 4 andre kom ind på den særlige vestjyske mentalitet, der præger folk i kommunen. Jeg (der selv er vestjyde og dermed også havde en klar fornemmelse af, hvad de mente) forsøgte at spørge ind til denne mentalitet. "At man er åben og ta'r godt imod folk", forklarede den 23-årige Ole, der er født og opvokset i Bøvlingbjerg, og som nu studerer på Århus Universitetet. "Man snakker med hinanden, er imødekommende, nede på jorden". En anden 23-årig Århus-studerende, Jens, der er født og opvokset i Nr. Nissum, mente, at en god ting var, at "folk omkring Lemvig, de har mere en tendens til at være mere stille og rolige, sådan *laid back* i forhold til folk herovre [i Århus]".

Denne mentalitet betød åbenbart meget for de unge og viser sig i form af en række mere eller mindre synligt identitetsmarkører, der gør, at de unge (gen-)finder hinanden og finder sammen i Lemvig-kolonier i studiebyerne. Der er

tale om en fælles mentalitet og identitet – og fælles *livshistorie*, som mange fortæller – der gør, at de knyttes tæt sammen, og at mange af deres venskaber er 'fra vugge til grav' venskaber. "Det er noget med mentaliteten", forsøgte den førnævnte fysioterapeutstuderende fra Thyborøn, Susan, at forklare, "men det er svært at sætte ord på. Der er både noget i forhold til humor, det er anderledes, og så hænger man sig heller ikke så meget i økonomi og sådan noget imellem hinanden [i vennekredsen]. Hvis man skylder hinanden noget, fx ti kroner, så kommer det sig ikke så nøje". Thyborøn-pigen Nana bruger i denne sammenhæng ordet *omsorg* – "omsorg for hinanden på en anden måde, end man har i en storby".

Blandt andre svar var den lave kriminalitetsrate i forhold til Århus, billige huse, "masser af plads" og gode sportsaktiviteter for unge.

6.3.4 Dårlige ting ved at bo i kommunen: For få muligheder og skepsis over for kommunen

Som indholdsanalysen også vidnede om, har de fleste unge fraflyttere en ret positiv hjemstavnsfølelse, omend der tydeligvis 'sker for lidt' i kommunen/lokalsamfundet, specielt når de ikke længere er teenagere. Så ligger udfordringerne i studiebyerne eller i de nærliggende provinsbyer, hvor der er 'flere muligheder'. De unge var dog bestemt ikke ukritiske, når jeg spurgte ind til de mindre gode ting ved at bo i Lemvig Kommune.

Som nævnt flere gange klagede de unge over, at der sker for lidt, og at der er for få muligheder – i hvert fald for unge mennesker. Hele 14 svar faldt inden for denne kategori. "Der kommer bare et tidspunkt hvor [..] de kulturelle muligheder er ret små", fortalte Helle, en 23-årig universitetsstuderende i Ålborg, og tilføjede bramfrit, at hendes fødeby Nr. Nissum er "ghosttown number one". Det samme gælder i øvrigt Lemvig by, som "egentlig kun kan det der med turister". Et typisk udsagn kommer fra Morten, en 23-årig tømrer, der er født og opvokset i Gudum. Han har valgt at købe et rækkehus i Holstebro for at få "nærmere til tingene", som han udtrykker det. Selvom Mortens arbejdsplads faktisk ligger i Lemvig Kommune, har han ikke længere nogen tilknytning til folk i kommunen udover sine arbejdskolleger:

Jamen, jeg synes ikke, de gør så meget for unge mennesker, fra 16 og opad... Der er ikke mange muligheder eller tilbud.

Interviewer: *Hvad tænker du på her?*

Jamen, det ku' være forskellige... ja, fritidsaktiviteter.

Interviewer: *Er der andre mindre gode ting?*

Der sker ikke så meget. Det husker jeg det som om, der var, da jeg var mindre. Der er ikke så mange aktiviteter, ingen større ting i hvert fald.

Nogle var mere konkrete med, hvad der manglede – fx en 23-årig universitetsstuderende i Århus, Thea, født og opvokset i Lemvig by:

Der manglede mange ting. Fx dyrker jeg meget sport, og der kan man stort set kun gå til håndbold og fodbold. Altså, fx der er jo ikke noget ishockey skøjtestadion, atletik. Der er nogle muligheder, man ikke har haft.

Interviewer: *Hvilke muligheder tænker du på?*

[Pause] Jamen, altså nogen gange, hvis man ska' ud at shoppe, hvis man bare vil lidt væk, så ska' man rimeligt langt væk.. Ikke engang Holstebro… helt til Århus.

Andre peger på manglen på kulturelle arrangementer, fx musikkoncerter. "Der er ikke særlig mange aktiviteter for unge", udtalte den ovennævnte universitetsstuderende, Helle, som mente, at det nok har noget at gøre med, at der ikke bor så mange højtuddannede der. "Det gør noget for, hvad der bli'r udbudt af ting, man ka' gå til. Det eneste, man kan gå til som dans er fx Rock 'n Roll [latter]. Der er ikke så bredt et udvalg af ting. Det er sådan et stort spektrum: Enten håndbold eller fodbold". Atter andre peger på manglen på jobs og uddannelsessteder, herunder folkeskoler. Den tidligere nævnte 25-årige maskiningeniørstuderende fra Bøvlingbjerg, Jan, sagde herom:

Der er ikke så mange muligheder, altså uddannelsesaktiviteter...

Interviewer: *Heller ikke for unge?*

Specielt ikke for unge. Hvis man sku' flytte hjem igen, altså hvis man har børn, så har de lukket skoler. Det er slet ikke attraktivt for dem selv [kommunen] at lukke så mange skoler. De skyder sig selv i foden. Jeg kommer aldrig tilbage igen.

Den sidste kommentar knytter sig til den næststørste gruppe af svar – nemlig kritik af kommunen, herunder den mentalitet, der er fremherskende, dvs. nogle af de ting, de to 'efterladte mødre' blandt tilflytterne, Anna og Jytte, også kom ind på, og som i øvrigt fylder godt op i "Landliv – negativt" kategorien i indholdsanalysen. Ti svar kan placeres inden for denne kategori. Thea, som er født og opvokset i Lemvig, har stor hjemstavnsfølelse og stadig er i tæt kontakt med tidligere skolekammerater og venner herfra, sagde følgende om bagsiden ved at bo et lille sted, hvor alle kender hinanden:

Det ka' jo osse være en ulempe, hvis man har gjort sig upopulær. Så spredes rygtet hurtigt. Man ka' ikke bare gå et sted hen. Der er ikke andre muligheder. Der er to folkeskoler og ét gymnasium, så man har ikke mulighed for at komme væk eller få nye venner. Alle ved, hvem man er.

Tessa, der er født og opvokset i Fabjerg og nu studerer i København, sagde tilsvarende, at i og med man kender hinanden, så sladrer man også om hinanden, "fordi man kender nogen, der kender nogen. På den måde kan én fjer godt blive til ti høns". Thyborøn-pigen Susan pegede også på sladder som en bagside – noget med, at "man blander sig lidt i hinandens liv". En fjerde studine, Nana, fremhævede på den ene side det tætte fællesskab og omsorgen for hinanden i hjembyen Thyborøn. Hvad angår skyggesider, fortalte hun, at det ikke er sjovt at bo i kommunen, hvis man "kommer skidt fra start". Hun uddybede, at "hvis man kommer til at lave nogle ting, så er de svære at løbe fra,

fordi alle ved det. Og i og med, at det er en lille befolkningsgruppe, så [hun ledte længe efter ordene]... så er det som om dem, der er lidt anderledes, de hurtigt skiller sig ud. Så ka' det være svært at være accepteret i en lille gruppe".

Modsat piger som Tessa, Thea, Nana og Susan er den handelsskolestuderende i Ålborg, Rosa, et eksempel på en de personer, der har haft svært ved at blive accepteret. Hun fortalte, at hun flere gange i sin barndom oplevede at skifte skole "dømt pga. rygtet". Hun føler sig stigmatiseret og nærmest forfulgt, også den dag i dag. Hun var den absolut hårdeste kritiker af mentaliteten i kommunen – både den, hun mener hersker blandt hendes jævnaldrende samt i en kommune, der både gør sig skyld i kammerateri og forskelsbehandling af borgerne, og som ikke gør nok for de unge. Dette er med til at forstærke en ond cirkel af kedsomhed, druk og kriminalitet:

Åh, jamen det er et lille sammenpresset samfund, der egentlig består af fætre og kusiner. Det er indavl det hele. Den største del af befolkningen er alkoholikere og narkomaner. [Pause, intervieweren er overrasket]. Jamen, det ***mener*** *jeg. Der er ingen aktiviteter for unge, så de har let ved at ryge ud i kriminalitet og stoffer, så når de keder sig, er det nemmere at plyndre Spar end at finde en skateboard rampe.*

Hvad angår klikedannelse og kammerateri, gav Rosa følgende eksempel, som hun mener er typisk for mentaliteten i kommunen:

Tager du i byen, så kan du nærmest ikke sparke dig ind for skoletasker. Sagt på en anden måde, dem der ikke er gamle nok. Men de kender jo de unge mennesker. Jeg har tidligere oplevet, efter jeg er blevet 18, det kommer lidt an på, hvem dørmanden ka' li. Er du populær, så ka' du gøre, hva' du har lyst til. Er du mindre populær, så vil de andre gøre ***alt*** *for at stoppe dig [..] Jeg har altid været klassens tykke pige. Og så har mine forældre nok ikke haft den største indtægt, havde ikke det nyeste af det nye, ikke lige så rig som alle de andre. Jeg har skiftet skole en del gange, lever i fortiden, dømt pga. rygtet.*

Interviewer: *Hvad med kommunen, som du før snakkede om?*

Kommunen er ***røv****tur: De* ***kan*** *ikke noget. Hvis man har et problem, så bli'r man kastet rundt som en eller anden kastebold, snakker med den første, anden, tredje [...] De [kommunalt ansatte] tænker mere på sig selv og deres julebonus end deres beboere. Jeg har ikke noget positivt at sige om Lemvig [by], det er verdens største* ***røv****hul.*

Problemerne med druk og kriminalitet blev udover Rosa også nævnt af to andre fraflyttere, Anni og Markus. Nær-fraflytteren Anni, der ligesom Thea, Nana, Tessa og Susan og modsat Rosa og Markus kan betegnes som en velintegreret 'lokalpatriot', fortalte, at det er "lidt af et problem, at unge i Lemvig har sådan en tendens til, at enten flytter man derfra, eller hvis man bli'r, så kommer man sådan ind i et træls miljø, lidt med stoffer og slås, når man er i byen". Faktisk havde hun selv "en del bekendte", der bor i Lemvig, og hun ved, at "de er inde i sådan noget". Hun tilføjede, at flere af hendes medstuderende i Herning (hun

er i gang med en professionsbacheloruddannelse) har ”fordomme over for unge i Lemvig – at der er problemer med stoffer og slåskampe”. På mit spørgsmål om, hvad årsagen kunne være, svarer hun: ”Måske kedsomhed for nogen måske, måske fordi det er sådan.. alle kender alle, det bliver måske mere *in* sådan. Det er ulempen ved at være et lille sted, hvis nogen få gør det...”

Markus er som sagt født og opvokset i Køge og er nu flyttet tilbage til sin fødeby. I de 6 måneder, han boede i Lemvig Kommune, deltog han selv i drukken:

Lemvig er en drukby. Der er alt for meget druk. Jeg har selv været i det.

Interviewer: *Hvorfor er det en drukby?*

Fordi der ikke er så meget arbejde.

Interviewer: *Var det så andre unge, du drak med?*

Det var ligeså meget ældre – fiskere, sømænd, Harboøre-folk.

Som det også fremgik af flytteårsagerne, var der to andre unge, der i nogen grad havde følt sig uvelkomne og isolerede i kommunen, nemlig Eva og Finn. Eva og hendes familie kom oprindeligt fra Favrskov Kommune i Østjylland – og forældrene er nu flyttet tilbage. Her går udtrykket ”lukket af” igen, som fx i dette udsagn:

Jeg blev mobbet.

Interviewer: *Er der mere?*

Der var dårligt signal [mobiltelefon].

Interviewer: *Prøv at uddyb det der med, at du følte dig mobbet...*

Jeg syntes, det var svært sådan at komme ind i ***kredse*** *– omgangskredse. De var ligesom lukket* ***af****.*

Interviewer: *Prøv at forklar det lidt nærmere...*

Jamen, der er nogle kliker. Der er kun én af dem [en veninde fra Nr. Nissum], som jeg snakker med.

Finns historie minder om Evas – også han og hans familie var tilflyttere. I interviewet var et vigtigt udtryk, at det var ”svært at komme ind” i allerede etablerede kliker. Den 20-årige HF-studerende, der i dag bor i Struer, formulerede det sådan her:

Jamen, det var sådan... at der var folk bare for snobbede. Det var svært at komme ind og få en ordentlig vennekreds. Det ved jeg osse fra mine forældre af, at det tog lang tid, før de fik det. De har jo altid prøvet at være meget aktive i kommunen, prøve at hjælpe. Men det er ligesom om, folk holder sig tilbage. Eller det er mere måske den vej, vi boede på.

Interviewer: *Hvad var der galt med folk der?*

Jeg tror bare, folk [på vejen] har kendt hinanden for lang tid til at lukke [nye] folk ind. De går bare op af hinanden.

Herudover var der fem, der kritiserede kommunen – de fire for ikke at have overholdt aftaler, den femte for, at lokalpolitikerne er sammenspiste. Den sidstnævnte var Århus-studerende Ole fra Bøvlingbjerg. Som eksempel gav han lukningen af Bøvlingbjerg Skole:

Fx i forbindelse med skolelukning, så er der nogen skoler, der skal udbygges og renoveres, andre lukkes, der sidder nogle folk... Det er noget, man snakker om. Man føler lidt, der bliver indgået nogle aftaler hist og her... At man skal bruge en masse penge på at bygge og renovere i stedet for at flytte eleverne over til en skole, hvor der er plads til mange... Sådan er det generelt i kommunalpolitik [...] Det bli'r sådan lidt: man sørger for sin by og for sine egne goder.

Der var også fire af de unge, der nævnte den dårlige offentlige transport. Fx fortalte Thea, at hun havde været meget afhængig af, at hendes forældre kunne køre hende rundt, når hun skulle besøge nogen uden for Lemvig. Et par nævnte dårlige veje, tre de store afstande, fire manglen på jobs, mens andre fire nævnte besparelser og nedlæggelser – herunder folkeskoler og hospital. "Det hele er meget centreret omkring Lemvig", fortalte Ole, "især efter skolelukningerne ude i de mindre byer". En anden studerende, der er født og opvokset i Bøvlingbjerg, Magnus, formulerede det således:

Ja, og hele det der med, at der er så mange offentlige institutioner, der bli'r nedlagt. Det gør det heller ikke særligt attraktivt at være ung der. For eksempel den hovedskole, jeg gik på, den er også blevet nedlagt. Det er begrænset, hvad der er tilbage af det, der var dengang.

Interviewer: *Kan du give nogle eksempler?*

For eksempel gik jeg i mange klubber som dreng – FDF og sådan noget. Det [FDF] er der blevet flyttet rundt på. Der er langt færre tilbud for unge i dag.

6.3.5 Har de tænkt sig at flytte tilbage? – Det afhænger af jobmuligheder, og hvad vennerne gør

Spørgsmålene om, hvad de fandt godt og mindre godt ved at bo i kommunen, ledte naturligt frem til et spørgsmål om, hvor vidt de havde overvejet at flytte tilbage. Det generelle indtryk var, at det var svært for dem at svare entydigt på dette spørgsmål. Jeg skrev herom i dagbogen:

Når jeg sidder med svarene, slår det mig, hvor personligt det spørgsmål egentlig er, når jeg spørger, om de har tænkt på at flytte tilbage. Det burde jo da være et meget neutralt spørgsmål, som folk burde kunne svare ja eller nej til. Men de er typisk meget i vildrede og synes at være noget berørt følelsesmæssigt også. Og jeg får sjældent et klart svar. (9/11 2012)

Af de 25 unge svarer 11 ja og 14 nej. Blandt de unge, der seriøst overvejer at vende tilbage, er den ovennævnte 23-årige universitetsstuderende Ole fra Bøvlingbjerg:

Ja, det kunne jeg godt! Nu hvor jeg bor i Århus, så ka' jeg tydeligt mærke en forskel på folks mentalitet. Og igen også i de større byer, hvor man er mere reserveret, holder sig for sig selv, der savner jeg det der forhold til de lokale. I de mindre byer har man et godt forhold til de lokale. Det er der, man er vokset op, at man har bedst kendskab.

Interviewer: *Omgås du nogen fra Lemvig Kommune i Århus.*

Ja, en af mine.. altså faktisk to af dem, jeg har gået i skole med siden børnehaveklassen. Den ene læser også fysik, ham omgås jeg meget. Den ene er bidt af storbylivet. Den anden [vil gerne flytte tilbage].

Interviewer: *Synes du, du kender dine gamle klassekammerater bedre end dine andre venner?*

Ja, vi har en anden... Vi kender hinanden bedre på grund af tid [har kendt hinanden gennem længere tid], en anden jargon, en anden måde vi taler og forstår hinanden på. Min kæreste, hun er også fra Vestjylland, hun har det nemmere med sine veninder fra Vestjylland [Fabjerg], fordi man er lidt mere nede på jorden. Man [...] har knap så mange forventninger, man ska' leve op til, sådan mere stille og roligt.

Interviewer: *Hvornår ku' du tænke dig at flytte tilbage?*

Når jeg har fået min uddannelse, og job, så man har råd til hus og bil. Huspriserne er en anden faktor, du får meget mere for pengene. Jeg har stadig venner og bekendte [i Lemvig Kommune], men størstedelen af min omgangskreds er flyttet til Århus eller andre byer. Hele min familie bor der stadig. Danmark er ikke så stor, så det [afstanden] har ikke noget at sige.

Citatet rummer nogle hovedtemaer, der især går igennem interviewene med de to studerende i henholdsvis Ålborg og København og i særdeleshed de 9 studerende i Århus: Tilknytningen til lokalområdet, opbygningen af et socialt netværk af gamle venner fra kommunen, som man føler sig 'på bølgelængde med', den stærke vestjyske identitet, længslen efter familien, det rigtige job som en forudsætning for at flytte tilbage – samt den store opmærksomhed omkring, hvad vennekredsen beslutter sig til. Et andet centralt tema for de (måske) tilbagevendende unge er, at de – når de en dag selv skal stifte familie – gerne vil give deres børn en ligeså god og tryg barndom, som de selv har fået. Et typisk udsagn kommer fra Thea, der læser idræt i Århus, og som er født og opvokset i Lemvig:

Mmm.. det har jeg tænkt over... Jeg ved det ikke, men det er heller ikke noget, jeg vil udelukke.

Interviewer: *Hvorfor ikke?*

Fordi jeg synes generelt, jeg husker min barndom som et trygt sted. Det var en god barndom. Jeg vil ikke udelukke, det var et godt sted for ens børn at vokse

op. Men uanset hvad, så kommer det nok til at afhænge af, hvor man får job [...] De andre [vennerne] har det på samme måde. De tænker på det som et godt sted. Ingen si'r, de skal tilbage, men de vil heller ikke udelukke det.

De 'medbragte' netværk hjemmefra gik igen i interviewene. Mønstret var, at de unge ikke er isolerede og fremmedgjorte i storbyen, fordi de søger sammen med venner, de har kendt gennem det meste af livet, og hvor 'Lemvig-kolonien' bliver en slags substitut for kernefamilien. Det forhindrer dem naturligvis ikke at få andre venner, som Nanas historie nedenunder viser – men de gamle venner hjemmefra udgør helt klart primære tryghedsnetværk. I nogle tilfælde har man ligefrem udviklet et helt 'system', hvor Lemvig-kolonien i studiebyen står klar til at tage imod de nye unge, der flytter dertil. Et godt eksempel er den sygeplejerskestuderende i Århus, Nana:

Æhm..... jeg ku' godt tænke mig at flytte tilbage til Vestjylland. Men jeg er blevet gift med en Hvide Sande bo, så det ka' være, vi ender der [...] Hvide Sande og Thyborøn, det er to byer, der minder utroligt meget om hinanden. Vores familie er hvert sit sted [...] Der er noget helt specielt over det der med lokalsamfundet. Det er, hvis man engang ska' ha' børn, at man så har mulighed for at gi' dem det, man selv fik. Det der med, at man har venner helt fra små, og der er nogle, der følger en; og derfor er det, i Århus, sådan at vi osse finder sammen. Sådan er det. Det kommer selvfølgelig an på, om det er studiemiljøet – der finder man jo nye venner. Og hvis det er nogen, der er rigtig tætte, bli'r de præsenteret for de andre... [latter]. Der er nogen, der er rigtig gode til at slå om, så.... [latter].

Hun forklarede uddybende, at de har et helt 'system', hvor man drager omsorg for hinanden – en omsorg, der som tidligere nævnt er en fast bestanddel af fællesskabet i Thyborøn og en vestjysk identitet. Da jeg spurgte ind til, om hendes venner i Århus kommer fra Thyborøn, fik jeg følgende svar:

Jamen, det er mest fra Harboøre. Der er cirka 20-25.. Sådan er det jo. Man gør jo ingenting selv...

Interviewer: *Hvad mener du?*

Jamen, det er fordi, hvis der er to [fra hjemegnen], der flytter til Århus, så kommer de ***osse*** *[...] Vi mødes regelmæssigt. Vi er ret ens, det er osse derfor, man så hurtigt falder til her.*

Interviewer: *Ku' du bedst sammen med de venner, du kendte i forvejen?*

Ja, det ku jeg. Det [Thyborøn] er en by, hvor folk flytter, så du finder som regel sammen med nogen, som har lidt samme interesser. Nogen, der er vant til det der lokalsamfund. Som har den der omsorg for hinanden på en anden måde, end man har i en storby.

Interviewer: *Hvad mener du med omsorg?*

Det tænker jeg er et nøgleord fra lige at komme fra Vestjylland, det er at komme fra samme sted... Og selvom, at man måske har været knap så gode venner derhjemme, så har man det til fælles, at man kommer fra samme sted.

Og det er svært at dele med nogen, der kommer fra en storby, den der mentalitet.

Interviewer: *Hvad mener du med den der mentalitet?*

Det er i forhold til den tilgang til tingene, ***omsorg****. Dem [fra Harboøre og Thyborøn] kan man godt finde sammen med. I Thyborøn kender alle alle. Så har man sådan en indre forpligtelse til at tage sig af alle. Det ka' godt være, det bare er mig. Men sådan tænker jeg.*

Også de unge, mandlige fraflyttere indgår i, og er med til at opbygge, Lemvig-kolonier. Et eksempel er den ovennævnte Ole fra Bøvlingbjerg, der gerne vil flytte tilbage, når han har fået uddannelse og job – helst sammen med sine Lemvig-venner i Århus. Et andet eksempel er den 24-årige maskinmesterstuderende fra Lemvig, John, følgende på spørgsmålet om, hvem han omgås dagligt:

Dem, man har gået i skole med... Også mange af dem er kommet. Jeg holder kontakten til dem, også til gamle arbejdskolleger. Størstedelen [fra Lemvig Kommune] ønsker ikke at vende tilbage. Mange af dem kan ikke få jobs, og de ønsker at komme hen, hvor der er flere kulturelle tilbud.

Der bliver også 'rekrutteret' nye tilflyttere i de knap så store Ålborg- og København-kolonier. Således fortalte Tessa fra Fabjerg – nu folkesundhedsstuderende i København – at det ikke kun er de sociale medier, der anvendes som redskaber til at finde sammen, men mindst ligeså meget personlig kontakt, nogen der kender nogen, osv.

Jeg ville egentlig helst til Århus – på grund af, at de fleste af mine gymnasievenner er der nu. Da jeg flyttede derover [til København], var der kun et par stykker. Men der er flere og flere, der flytter over til København.

Interviewer: *Omgås du mest dine gamle venner fra Lemvig Kommune?*

Det er en blanding af Lemvig og dem fra mit studie.

Interviewer: *Hvorfor holder du fast i dine gamle venner?*

Altså, det er jo nogle ældre venner, som går længere tilbage. Selvfølgelig får man hurtigt en jargon på, fordi man har lidt samme humor.

Interviewer: *Hvordan holder I egentlig sammen, jer fra Lemvig, via de sociale medier primært?*

Facebook, det er det lidt men... hverken mere eller mindre. For eksempel min rigtig gode veninde, vi har boet herovre nogle år, det er ligeså meget fordi, hun for eksempel kender nogen. Jeg mødes med dem [de gamle venner i Lemvig] i ny og næ og snakker i telefon med dem.

Også Lemvig-kolonien i Ålborg er ifølge Helle fra Nr. Nissum voksende i disse år. På spørgsmålet, om hun stadig er i kontakt med sine gamle venner, svarede hun:

Altså, jeg har måske en veninde tilbage fra folkeskolen, og så fra gymnasiet en del, 5-6 stykker. [...] Det er mest, jeg bor sammen med en fra Lemvig Kommune, men ellers er... Men det er begyndt at ændre sig lidt, i generationerne under, hvad jeg har hørt... Det [Lemvig-kolonien] er blevet langsomt voksende i Ålborg.

Den store betydning, interviewpersonerne tillagde Lemvig-kolonierne, gjorde, at jeg i stigende grad spurgte ind til vennerne fra Lemvig Kommune: om de tænkte på at flytte tilbage; og om det overhovedet var noget, de talte om i gruppen. Det fremgik her, at ønsket om at 'komme hjem' er udbredt, omend der på ingen måde var tale om (nostalgiske) 'hjemstavnsforeninger', hvor man primært taler om 'det derhjemme'. Det er snarere meget funktionelle netværk – en fleksibel social kapital – hvor de unge ses regelmæssigt og hjælper og støtter hinanden, dyrker sport sammen, spiser sammen mv.

Det gik også mere og mere op for mig, at de unges bevidsthed om, at det er svært at få et godt job i netop det område, man er født og opvokset, gør, at mange blot drømmer om at flytte tilbage til 'et sted i Vestjylland'. Herom vidner også ovenstående citat – Nana ønsker først og fremmest at vende tilbage til Vestjylland. Det gælder også Magnus fra Bøvlingbjerg, der gerne vil flytte tilbage, forudsat han finder et arbejde:

De fleste i min omgangskreds snakker om at vende tilbage. Det er ikke sikkert, det bli'r Lemvig Kommune. Det kan også være en anden kommune [i Vestjylland], for eksempel Esbjerg.

Den ovennævnte Thea ville ikke lade sin beslutning afhænge af, om vennekredsen flyttede tilbage – "Jeg kommer tilbage med min egen familie", som hun sagde. De fleste tog dog vennekredsen i betragtning, fx Thyborøn-pigen Susan, der på spørgsmålet, om hun gerne ville flytte tilbage, svarede:

Ja. Det er primært fordi, hvis jeg selv skal ha' familie, så vil jeg gerne ha' familie tæt på. Det er jeg selv vokset op med, og det har jeg sat vildt meget pris på.

Interviewer: *Er der flere årsager til det?*

Også fordi jeg... det ved jeg ikke, jeg tror jeg ville sætte pris på, at mine børn vokser op i en mindre by – det synes jeg selv har været rart. Jeg oplever, at jeg har tættere venner helt tilbage fra folkeskolen end de venner, der kommer fra Århus, de venner der kender mig allerbedst.

Interviewer: *Snakker I nogen gange om at flytte tilbage?*

Ja, men mest så snakker vi om, at så skulle vi ***alle*** *sammen flytte tilbage [alle vennerne]. Det er osse det, der kunne være en ulempe ved at flytte hjem, [nemlig] at vennerne bor andre steder, fx i Århus.*

Et lignende eksempel er Anni, en nærfraflytter, der er opvokset i Fabjerg og nu bor i Struer. Modsat fjernfraflytterne har nær-tilflytterne ikke 'taget netværket

med' hjemmefra, men nogle af dem – som Anni – har stadig venner og familie i kommunen. Igen synes der at være tale om en kollektiv beslutning.

Ja, det vil jeg faktisk rigtig gerne. Fordi det [Lemvig] er en smuk by. Også på grund af sport. Og familien bor der også, det betyder rigtig meget.

Interviewer: *Er der flere årsager?*

Osse fordi, mange af mine tætte veninder, der er flyttet til Århus og København, de snakker også om at flytte tilbage, når man skal ha' familie. Det er osse noget, der trækker lidt.

Blandt de 14 nej-sigere lægger de fleste stor vægt på de muligheder, de kun kan finde i storbyen. En typisk udtalelse kommer fra tømreren i Viborg, Jesper, født og opvokset i Ferring: "Det tror jeg ikke, nej. Det si'r mig bare ingenting. Jeg ka' bare godt li' Holstebro. Der er bare lidt flere ting. Flere butikker, flere muligheder for alt muligt". Kenneth, en af de to maskiningeniørstuderende fra Bøvlingbjerg, var endnu mere klar i mælet:

Det tror jeg ikke. Næh. Det er ikke overhovedet attraktivt, der er ikke så mange attraktive arbejdspladser. Hvis det er folk med højere akademisk niveau, så vil de højst sandsynligt ikke søge derhen. Og hvis man som arbejdsgiver skal starte noget op, så er det ved at skaffe kvalificeret arbejdskraft [herunder akademikere]. Jeg tænker på mig selv som ingeniør.

Heller ikke den 25-årige nærfraflytter, smeden Villy, hvis mor stadig bor i Lemvig, kunne drømme om at vende tilbage – men af helt andre årsager end Kenneth:

Jeg kunne godt finde på at købe et sommerhus derude engang [han tilføjer senere, at han helt sikkert vil gøre det]. Der er billige sommerhuse med en god beliggenhed, og på den måde kan jeg fastholde relationer til mit barndomsområde.

Interviewer: *Men tænker du nogen gange på at flytte tilbage permanent?*

Nej! det kommer jeg aldrig til. Det tør jeg ikke. De to største grunde til, jeg ikke gør det er: Sygehus og arbejde.

Omkring halvdelen af nej-sigerne svarer mindre kategorisk. Som nævnt ville flere af dem ikke udelukke at vende tilbage til Vestjylland, selvom det nok ikke blev Lemvig Kommune. Et godt eksempel er Helle, den universitetsstuderende fra Nr. Nissum, der nu studerer i Ålborg, og som på interviewtidspunktet lød noget trist og forkølet, klagede over at bo i en betonlejlighed – og i det hele taget savnede naturen, familien og vennerne (omend Lemvig-kolonien i Ålborg som nævnt er voksende):

Øh... ja, altså, ikke sådan... Men jeg har da overvejet at flytte på landet. Men om det sku' være i Lemvig – det var en god opvækst, så på den måde er det en god kommune. Men der er lige de der år fra 15 til man er 30, hvor man ikke rigtig gider bo der.

Interviewer: *Hvorfor har du overvejet at flytte på landet?*

Natur og sådan noget. Det er svært at undvære.

Tessa, den 25-årige universitetsstuderende, der bor i København, vil gerne tilbage til Jylland – men mest for at komme tættere på familien.

Æhm... [latter] Nej, det ved jeg faktisk ikke. Både og vil jeg sige. Jeg vil måske ikke umiddelbart, måske ku' jeg flytte tilbage til Jylland men ikke til Lemvig.

Interviewer: *Hvorfor ikke?*

Jeg synes, der bare er utroligt langt til... Jeg ka' bedre se mig selv bo i Midt- eller Østjylland.

Interviewer: *Hvorfor det?*

Det har mest at gøre med min familie - altså at komme tættere på dem. Fordi det jo er en dagsudflugt at tage til Lemvig.

6.3.6 Har de boet i Udkantsdanmark? – Ja, men det har også sine fordele

Endelig hvad angår spørgsmålet om Udkantsdanmark, svarede 22 ja og kun 3 nej. Generelt mente de, at Lemvig Kommune er en udkant i rent fysisk-geografisk forstand – her gik udtryk som "langt væk fra alting" og "langt ude" igen. Nogle nævnte dog også mangel på arbejdspladser, lukning af offentlige serviceydelser som folkeskoler, hospital og offentlig transport samt befolkningstilbagegang. Ligesom flere af tilflytterne forbinder 5 af fraflytterne også udkant med noget positivt – "et dejligt sted", som en nævner – ligesom mange også kommer til at tænke på en god barndom. Flere er usikre på, hvad ordet egentlig betyder. Det gælder fx Nana fra Thyborøn, der svarede, at "det kommer lidt an på, hvad det ord indebærer". Og hun fortsatte: "I det der Gintberg program, så er der det der med, at der er det der lokalsamfund, som er lidt for sig selv, men hvor sammenhold ligesom er i højsædet. Samtidig så tænker jeg, med Udkantsdanmark, at det osse er der, det er svært at komme til og komme fra, og der tænker jeg specielt osse på sådan en ting som sygehusvæsenet, lukninger...". Flere nævnte i øvrigt, at de som børn ikke tænkte over, at de boede i en udkant, men at de efterhånden er blevet klar over det – ikke mindst efter, de er flyttet væk derfra. Flere syntes, Lemvig Kommune i *stigende* grad er blevet en udkant. Et eksempel er Ole fra Bøvlingbjerg, der udtalte:

Jeg har kunnet mærke det inden for det sidste, med sygehuslukninger især, at det er blevet værre. Der er langt til skadestue og ambulance. Og også arbejdspladser – i og med, at fabrikker lukker, bli'r der også længere og længere afstand til arbejdspladser. Jeg tænker osse lidt på sådan noget som, der er mange tomme huse. Folk bli'r nødt til at flytte efter job, mange flytter ikke tilbage, faldefærdige huse og sådan noget.

Et lignende svar får vi fra den studerende i Ålborg, Helle, der mener at kunne erindre, at der var mere liv i hendes barndom – flere tilbud, flere mennesker, flere offentlige serviceydelser...

Ja... øh ja, altså jeg ved ikke... Jeg har ikke lagt mærke til det, da jeg var yngre. Men de sidste fem år, altså de mindre skoler er begyndt at lukke. Og butikker. Og... æh... ja, der er bare sådan, der er færre mennesker simpelthen osse. Sådan lidt. Ja, og sygehuset for eksempel osse. På den måde så er det ligesom... Men det er osse, fordi min verden bli'r større. Men der sker nogen ting osse, seminariet, der har været lukningstruet...

I interviewene spurgte jeg også ind til, om de mente, det er blevet lavstatus at bo i en 'udkant' som Lemvig Kommune. Her var meningerne delte. Thea fra Lemvig mente ikke, der er mindre status i at bo på sin hjemegn – det er nærmere et spørgsmål om valg af livsstil. At hun har boet i Udkantsdanmark begrundede hun således på denne måde:

Jamen, det var bl.a. det med den offentlige transport. Mens jeg boede der, lukkede store dele af sygehuset. Jeg tænkte ikke så meget over det, da jeg var yngre, men jo ældre, man bli'r, jo mere man hører og lægger mærke til selv, så begynder man at tænke over, at det gør man egentlig nok [bor i udkantsdanmark].

Interviewer: *Er det ligefrem lavstatus at bo i kommunen?*

Lavstatus? Nej, det tror jeg ikke. Det føler jeg ikke. Jeg føler, at dem der bor i Lemvig, de bor der, fordi de vælger det. De ***vælger*** *at bo i Udkantsdanmark. Folk har valgt, at det ska' være et trygt sted, et lille sted.*

Magnus fra Bøvlingbjerg forbandt Udkantsdanmark med lukning af arbejdspladser og offentlige serviceydelser – "og også bare det med, at det ikke er attraktivt for nye tilflyttere", hvilket samlet resulterer i befolkningstilbagegang. Men han mener ikke, der er blevet mindre status i at bo der. De fleste i hans omgangskreds "snakker om at vende tilbage", selvom det måske ikke lige bliver Lemvig Kommune. Modsat Thea og Magnus mener den universitetsstuderende i København, Tessa, at det er blevet lavstatus at bo langt væk fra alting – omend det sjældent bliver sagt højt.

Ja. Man snakker måske ikke [om det] med dem, der stadig bor der. Det er at stemple dem. Dem, der ikke er flyttet derfra, er et andet sted i deres liv.

Interviewer: *Noget med mand, børn, familie...?*

De er i hvert fald på vej derhenad. Og de er færdiguddannede. Ikke, at det ikke er ligeså godt. Det er bare anderledes.

Også Nana fra Thyborøn mente, at det er blevet forbundet med lav status at bo i Thyborøn eller lignende steder – men tilføjede, at hun her går mod strømmen:

Personligt, så vil jeg gerne tilbage, men jeg er en af få. Jeg ka' ikke sige hvorfor, men der er mange, der gerne vil blive her [i Århus], eller i en forstad [til Århus]. Det er på grund af flere tilbud, job, og i og med at mange unge bor her.

Smeden Villy, der stadig har en tæt tilknytning til Lemvig, bl.a. fordi hans mor bor der, mener også, det er forbundet med lavstatus at 'blive tilbage'. Han har selv tænkt sig at købe et sommerhus nær sine forældre:

Den eneste status, det er at have et sommerhus [i Lemvig Kommune]. Naturen og luften er jo helt anderledes end i Holstebro Kommune.

Interviewer: *Men hvorfor giver et sommerhus prestige?*

Nu gør man det jo først og fremmest for en selv. Og ved, at det er så lækkert et område, så giver det også status blandt familie og omgangskreds [når man inviterer dem derud].

Villy tilføjer i øvrigt, at det lokale netværk af gamle kammerater bliver stærkere og stærkere, fordi de 'ikke-ønskede' kammerater med lav status efterhånden glider ud af netværket:

En ting, der er godt ved at komme tilbage, det er sammenholdet blandt kammerater. Vi mødes den 25. december, eller her den 2. december [J-dag]. Ved at der bliver fjernet mere og mere, så bliver sammenholdet stærkere. De brodne kar forsvinder. Det er den stærke gruppe, der er tilbage. Vi holder mere sammen, os gamle klassekammerater. Jeg har stadig 3-4 venner i Lemvig, jeg snakker ugentligt med, samt mor og hendes mand.

En enkelt kom ind på, at der er tale om en (ulige) magtrelation, hvor nogle 'bestemmer', at noget skal hedde Udkantsdanmark. Dette var Morten, tømreren der er flyttet fra Gudum til Holstebro, og som ræsonnerede på denne måde:

Ja, det må jeg jo nok indrømme, det er det jo blevet til [Udkantsdanmark].

Interviewer: *Hvorfor?*

Jamen, altså... det er der jo bare folk, der sidder og bestemmer. Med huse og sådan noget. Så bestemmer de sig til, at det skal hedde Udkantsdanmark.

Interviewer: *Hvem bestemmer det?*

Det er jo både banker og kreditforeninger. Staten er også med til det. Kommunerne er egentlig osse selv med det, fordi de lukker [kommunale serviceydelser]. Så det vil jo blive Udkantsdanmark på et tidspunkt.

Susan fra Thyborøn berørte et andet emne, som flere af de andre også var inde på, nemlig at kontakten til de venner, der 'blev tilbage', er meget vigtig. De tilbageblevne udgør et samlingspunkt for *hele* bekendtskabskredsen, når folk samles til højtiderne og J-dag.

Lavstatus? Det tror jeg der er delte meninger omkring. Dermed ikke sagt, at det ville blive accepteret. Faktisk så er det også meget rart, at den veninde og den ven, der er blevet tilbage [i kommunen], det er ligesom blevet et samlingspunkt, når vi er hjemme til påske og jul.

En enkelt kom med følgende, temmelig pessimistiske fremtidsudsigt – nemlig Villy, smeden, der er flyttet til Holstebro, og som ikke tør at købe hus i kommunen af frygt for, det bliver usælgeligt:

Det [Lemvig Kommune] ligger vel lige op af vandet, så det må vel være Udkantsdanmark. Jeg ku' se Vesterhavet ud af vinduet som barn. Og i betragtning af, at det bli'r mer' og mer' tyndtbefolket derude. Det er ved at være et afsluttet kapitel derudeaf efterhånden – sagt på godt jysk.

Afslutningsvist kan nævnes, at det såkaldte 'Udkantsdanmark' ikke står uden støtter. Thyborøn-pigen Nana fortalte således om følgende oplevelse:

Der er jo gruppe herovre i Århus, som er surfere, der tager til Klitmøller, Hvide Sande... De har lavet sådan en ny brand med T-shirt, "I love Udkantsdanmark". Jeg var til en messe, hvor jeg spurgte dem, hvorfor de går med de T-shirts. De sagde, at de synes, det var synd, at det blev gjort til tabu at komme fra Udkantsdanmark, og at det ord var negativt ladet. Så derfor ville de ligesom sætte det i et positivt lys.

6.3.7 Opsummering

De vigtigste ***årsager*** til, de 25 unge er flyttet, er i nævnte rækkefølge *uddannelse*, *venner/kærester*, *manglende muligheder*, for at *komme væk hjemmefra*, fordi de *ikke bryder sig om kommunen*, herunder folks mentalitet og de kommunalt ansatte, samt *mangel på jobmuligheder*. For fjern-fraflytterne i studiebyerne var det et mønster, at de så at sige havde 'medbragt' deres *vennekreds* – venner eller bekendte fra kommunen, ofte folk de kender fra gymnasiet og/eller folkeskolen. 'Lemvig-kolonien' er særlig stor i Århus men efter sigende voksende i Ålborg og København også. Det fremgik i øvrigt her, at der i de større studiebyer findes et helt 'rekrutterings-system' for nye, unge fraflyttere fra kommunen, hvilket sikrer dem nærmest automatisk medlemskab af et socialt netværk. Dette gør det øjensynligt meget lettere for de unge at forlade forældre, lokalsamfund, natur og – i det hele taget – livet på landet. Som nævnt flere gange klagede de unge ofte over de manglende muligheder i kommunen, og at der ikke sker nok. Tre fraflyttere angav også kommunen som årsag – noget, som to af tilflytterne også var inde på. På den ene side var det generelt mentaliteten, hvor anderledes folk blev holdt ude, på den anden side forskelsbehandling og kammerateri, også i kommunens administration. Endelig betød manglen på arbejdspladser og de lange afstande noget.

Som det også fremgik af både spørgeskemaundersøgelsen og interviewene med tilflytterne, er ***det bedste ved at bo i kommunen*** den *smukke natur*, *fred og ro*, *lokalsamfundet* samt *familie og venner*. I mange tilfælde gav de unge udtryk for en meget stærk hjemstavnsfølelse og vestjysk identitet, der bl.a. hænger sammen med tætte lokalsamfund, familien der er blevet tilbage, en god og tryg barndom og barndomsvenner for livet. Mange savnede de venner, der er blevet i kommunen, og som de mødes med, når de kommer hjem til højtiderne. De savner dog endnu mere familien derhjemme. Også Lemvig blev fremhævet

som en hyggelig by. ***Mindre gode ting*** ved at bo i kommunen er, at der *sker for lidt for de unge*, herunder *for få uddannelsesmuligheder*. Tre af de unge nævnte også, at de *ikke havde følt sig godt tilpas i kommunen* – ord som sladder, forskelsbehandling (herunder en kritik af de kommunalt ansatte), mobning og 'lukket af' blev her nævnt. Desuden blev det nævnt, at der har været problemer med unge, der drikker og begår kriminalitet.

Der var 11 ud af de 25 unge, som ***overvejer at flytte tilbage*** til kommunen. De vigtigste begrundelser var *den stærke tilknytning til hjemstavnen* – naturen, den vestjyske mentalitet, lokalsamfundet, familie og gamle venner, der stadig bor der – samt de unges ønske om at give deres børn en ligeså god og tryg barndom, som de selv har fået. Et godt *job* var dog en forudsætning, ligesom nogle nævnte, at der ikke kun var tale om en individuel beslutning. De ville nemlig kun tage tilbage, hvis deres venner ('Lemvig-kolonien') også gjorde det. Blandt de 14, der ikke overvejede at flytte tilbage, var begrundelserne den *store mangel på muligheder*, herunder manglende arbejdspladser. Dog overvejede flere at flytte tilbage til Vestjylland, bl.a. for at komme tættere på familien.

Hele 22 mente, Lemvig Kommune er en del af ***Udkantsdanmark***, omend kun i rent geografisk forstand – området er nemlig "langt fra alting". Mangel på arbejdspladser, lukning af offentlige serviceydelser og utilstrækkelig offentlig transport blev dog også nævnt. Nogle af tilflytterne forbandt dog også udkant med noget positivt. Flere mener, at kommunen i *stigende* grad er blevet noget, der kan kategoriseres som Udkantsdanmark – bl.a. på grund af sygehuslukninger i Lemvig og Holstebro, affolkning og generelt færre aktiviteter. Der var dog delte meninger om, om det også er blevet lavstatus at bo der – nogle mente ja, omend emnet er tabubelagt, mens nogle mente, at det er et spørgsmål om valg af livsstil.

7 Bosætningstypologier og faktorer for tilflytning

I det følgende vil jeg på basis af resultaterne fra de to delundersøgelser samt anden eksisterende forskning på området dels udlede typologier over til- og fraflyttere, dels gøre rede for de væsentligste faktorer for, at folk flytter til en landdistriktskommune som Lemvig Kommune. Det sidste spørgsmål bliver derfor: *Hvilke landboer- og fraflyttertyper findes der, og hvad er de væsentligste faktorer for, at folk flytter til/ tilbage til kommunen?*

7.1 Til-/fraflyttertyper og livsstile

Både spørgeskemaundersøgelsen og telefoninterviewene vidner om, at det vil være nyttigt at skelne mellem flere typer af landdistriktsbeboere og potentielle tilflyttere, herunder tilbageflyttere.

7.1.1 Typologi over landdistriktsbeboere

Hvad angår landdistriktsbeboerne, herunder de 6 tilflyttere, kan man groft dele dem op i tre typer med hver deres livsstil: *den lokale*, *tilbageflytteren* og *tilflytteren*, den sidste med undertyperne ”den nødtvungne tilflytter”, ”livsstilstilflytteren” og ”øvrige tilflyttere” (se Tabel 11).

Den lokale
Den lokale beboer eller ’hjemmefødingen’ er født i lokalområdet og har boet her hele sit liv (eller så godt som). Han eller hun har en stærk hjemstavnsfølelse og forbundethed med lokalsamfundet – dets mennesker, natur og kultur – der gør, at vedkommende er fuldkomment bofast og tilpasset lige netop denne ’biotop’. Typisk spiller uddannelse og erhvervsmæssig karriere ikke nær så stor en rolle som naturoplevelser og nærhed til familie/slægt og (barndoms-)venner. Den lokale har al sin ’kapital’ i lokalområdet – herunder social kapital – hvorfor han eller hun har en meget høj smertetærskel ift. pendling og forringelser af offentlige serviceydelser. Bofastheden bliver ofte forstærket af, at det er svært at sælge huset.

Tilbageflytteren
Ligesom den lokale er tilbageflytteren som oftest også tæt knyttet til naturen og menneskene der. Han eller hun har typisk familie og gode venner i lokalområdet, herunder barndomsvenner. Et godt job er dog som oftest en forudsætning for at flytte tilbage til sin hjemstavn, hvis der ikke er tale om pensionister eller efterlønnere. Tilbageflytteren har den store fordel, at han eller hun kender de lokale forhold og derfor har et ret præcist billede af, hvad bosætningsvalget indebærer af positive og negative ting.

Tilflytteren
Modsat den lokale og tilbageflytteren er tilflytteren ikke født og opvokset i området men har typisk en eller anden tilknytning til området. Måske har tilflytteren desuden boet så mange i landsbyen, at han eller hun bliver anset for at være lokal. Af samme grund kan der være en gråzone mellem de to kategorier. Tilflytteren kan komme fra nabokommunen eller fra andre steder i Danmark eller – som det sker i stigende grad, jf. afsnit 4.1 – fra udlandet. Tilflytterne kan enten komme som arbejdstagere, flygtninge/indvandrere, for at flytte sammen med kærester eller ægtefæller eller af andre årsager.

Som nævnt i litteraturgennemgangen er det muligt at inddele tilflyttere i flere typer. I Tabel 11 har jeg beskrevet to subtyper. Den ene har jeg benævnt *livsstilstilflytteren*. Her der ofte tale om folk, der i forvejen har en tilknytning til området – fx har familie der, et sommerhus, har været der meget mv. Flytningen forudsætter naturligvis i de fleste tilfælde, at tilflytteren kan få et job i området. Herudover er det, tilflytteren primært går efter, lokalområdets herlighedsværdier og – i varierende grad – det tætte lokalsamfund. Den anden er *den nødtvungne tilflytter*. Som navnet siger, er der tale om folk, der enten er flyttet til, fordi de i overvejende grad er blevet nødsaget til det – typisk pga. af de lave leveomkostninger på landet, herunder lav husleje. Ofte bor de kun et sted i en kortere periode, hvorefter de flytter et andet sted hen i kommunen eller til en anden kommune. De føler sig tvunget dertil pga. økonomiske omstændigheder, eller fordi de føler sig isolerede og/eller dårligt integrerede og (måske også) 'forfulgte' af kommunens sagsbehandlere. Kategorien indbefatter altså det, der nogle gange bliver betegnet som 'sociale nomader'. Endelig vil der være en restkategori af *Øvrige tilflyttere*, fx folk der flytter til, fordi de kan få et job, bo hos venner eller familie i en periode, mv.

Tabel 11. Typologi over landdistriktsbeboere.

Type	Karakteristika	Eksempler fra interviews
Den lokale	-Oftest kort eller mellemlang uddannelse -Født og opvokset i lokalområdet -Stifter ofte familie i tidlig alder -Indgår i tætte, lokale netværk -Værdsætter lokale herlighedsværdier -Værdsætter nærhed til familie -Værdsætter den lokale kultur/mentalitet -Fuldt integreret i lokalsamfundet -Stærk hjemstavnsfølelse -Stærk landboidentitet og -livsstil	• Susans (F6) forældre, der har boet i Thyborøn hele deres liv • Magnus' (F1) forældre, der er "aktive i Bøvling 2020"
Tilbageflytteren	-Tilknytning til området såsom familie, venner og lokalsamfundet -Tilflytning ofte under forudsætning af et job i området -Oftest mellemlang uddannelse -Værdsætter lokale herlighedsværdier -Fuldt integreret i lokalsamfundet -Stærk hjemstavnsfølelse -Stærk landboidentitet og -livsstil	• Gitte (T10), som har taget familien med til Gudum, hvor de "har et hus". Her er naturskønt, og de er tæt på "bedsteforældre og familie". Hun synes, hendes fødeegn er "det dejligste sted i Danmark" og kunne ikke tænke sig at bo andre steder

Tilflytteren	*Livsstilst-tilflytteren*	-Ikke født og opvokset i området -Kommer fra nabokommune, en anden landsdel eller fra udlandet -Tilflytning ofte under forudsætning af et job i området -Ønsker at realisere en landlig livsstil -Ofte tilknytning til området såsom familie -Oftest mellemlang uddannelse -Værdsætter ofte boligforhold, herunder boligens beliggenhed -Værdsætter lokale herlighedsværdier -Værdsætter evt. nærhed til familie -Værdsætter evt. den lokale kultur/mentalitet -I varierende grad integreret i lokalsamfundet	• Den 56-årige smørrebrødsjomfru Vera (T3), der er flyttet fra Struer til 'egoisthus' i Lemvig sammen med sin mand • Den 49-årige skolelærer Christine (T1), der er flyttet fra Struer til "langt væk naboer i skovens dybe stille ro" • Den 57-årige pædagog, Bettina (T4) der er flyttet til Vandborg fra Holstebro "kun på grund af Vandborg. Det er nogle dejlige mennesker herude, som tager godt imod en. Man bliver inviteret med i fællesskabet"
	Den nødtvungne tilflytter	-Bosætning af nød, eller delvist af nød -Ikke født og opvokset i området -Kommer fra nabokommune, en anden landsdel eller fra udlandet -Oftest ingen eller kort uddannelse -Lever typisk af overførselsindkomster -Værdsætter lave leveomkostninger/billig husleje -Ofte dårligt integreret i lokalsamfundet -Ofte kun bosat et sted i kommunen i en kortere periode og flytter typisk herfra på et tidspunkt	• Rosas (F11) forældre, der i løbet af hendes barndom boede 4-5 forskellige steder i kommunen • Den 27-årige arbejdsledige Max (F21), der boede 3-4 mdr. i kommunen sammen med tre kammerater, "fordi vi ku' få en billig husleje" • Den 79-årige pensionist Jytte (T5), der måtte flytte fra Århus og tilbage til Bonnet igen, fordi hun efter at have haft sit hus i Bonnet til salg i 18 år måtte erkende, at "det er umuligt at sælge hus i Bonnet" • Den 22-årige HF-studerende Hans (T8), der måtte flytte hjem til sin mor i Lemvig, fordi han og kæresten flyttede fra hinanden
	Øvrige tilflyttere	-Tilfældig bosætning, fx pga. job eller uddannelse, eller fordi de flytter sammen med en partner -Ofte kortere ophold i kommunen -Ikke født og opvokset i området -Evt. tilknytning til området såsom familie -Kommer fra nabokommune, en anden landsdel eller fra udlandet -I varierende grad integreret i lokalsamfundet	• Den 24-årige pædagogstuderende Markus (F22), der boede 6 drikfældige mdr. i Lemvig, fordi han "havde en kammerat, der boede derovre", hvorefter han flyttede tilbage til Køge og startede på pædagoguddannelsen • Den 19-årige HF-studerende Signe (T6), som "ikke lige tænkte på Lemvig Kommune. Min veninde er ordblind og spurgte, om jeg ikke ville med og tage en HF [i Nørre Nissum]" • Den 51-årige Anna (T2), der "har fundet en mand der" • Den 22-årige lærerstuderende i Nr. Nissum, Mikkel (T7), der flyttede "på grund af studiet" • Den 24-årige håndboldspiller og fysioterapeutstuderende Jeppe (T9), der som flytningsårsag angav "arbejdsmæssigt – afstanden"

7.1.2 Typologi over ikke-potentielle og potentielle tilflyttere

Det er også muligt på baggrund af eksisterende undersøgelser at udlede to grundlæggende bosætningstyper, som en bosætningsstrategi skal tage hensyn til: de ikke-potentielle og de potentielle tilflyttere. *De ikke-potentielle tilflyttere* består af tre undertyper: "storbymennesket", "den marginaliserede fraflytter" og "øvrige, ikke-potentielle tilflyttere". *De potentielle tilflyttere* består af

undertyperne ”den regionale tilbageflytter”, ”hjemstavnstilbageflytteren”, ”nytilflytteren” og ”karrierenomaden” (se Tabel 12).

Ikke-potentielle tilflyttere

Disse grupper består af fraflyttere og andre, som det vil være noget nær umuligt for en landdistriktspræget kommune at tiltrække – enten fordi deres livsstil knytter sig til (stor)bylivet, fordi de har dårlige oplevelser med kommunen, eller simpelthen fordi andre ting holder dem væk som fx tilfredshed med at bo, hvor de bor, mangel på tilfredsstillende jobs og uddannelsessteder i den pågældende kommune, eller simpelthen bare mangel på tilknytning til denne kommune mv.

Storbymennesket

Nogle borgere vil aldrig overveje muligheden af at flytte på landet, fordi de føler, de hører til i byen. Også folk, der er født og opvokset i en landdistriktskommune, kan som bekendt vælge en urban livsstil og flytte væk for aldrig mere at vende tilbage. Fx sagde nogle af de unge fraflyttere, jeg interviewede, at de aldrig ville flytte tilbage, fordi de var ”storbymennesker” – med alt hvad der sig dertil hører af kulturelle tilbud, uddannelses- og karrieremæssige muligheder. Hvad angår fraflytterne, er der som oftest tale om folk med svag tilknytning til det lokalområde eller den landsby, hvor de er født og opvokset.

Den marginaliserede fraflytter

Modsat flytter den marginaliserede væk fra kommunen af nød. Måske har den marginaliserede og dennes familie levet en tilværelse som ’nomader’ i kommunen – af økonomiske eller sociale årsager, eller begge dele. Ofte er der tale om tilflytterfamilier, der har vedvarende problemer med at integrere sig. Den marginaliserede har ofte dårlige barndomsminder, der kan indbefatte mobning, social isolation og dårlige erfaringer med kommunens sagsbehandlere. Den marginaliserede er kun i regelmæssig kontakt med ganske få – eller ingen – i sin tidligere kommune, måske et familiemedlem. Han eller hun vender højst sandsynligt aldrig tilbage til kommunen men vil måske bo i en nabokommune.

Øvrige, ikke-potentielle tilflyttere

Endelig er der en restkategori af folk – fraflyttere eller andre borgere andre steder i ind- og udland – der ligesom ’storbymennesket’ ikke på noget tidspunkt overvejer at flytte til en kommune som Lemvig Kommune. Her er det dog ikke fravalg af en landlig livsstil, der gør udslaget, men en lang række forskelligartede årsager som fx, at de allerede trives der, hvor de bor, at de anser det for umuligt at få job i området, at kommunen har et dårligt omdømme, at de anser det for meget svært at få solgt sit hus, hvis man vil flytte igen, eller simpelthen at de ikke har den mindste tilknytning til kommunen.

Potentielle tilflyttere

Disse mennesker består af fraflyttere og andre, som det gennem styrkelse af – samt øget markedsføring af – kommunens attraktionsværdier vil være muligt for en landdistriktspræget kommune at tiltrække. De er potentielle tilflyttere, fordi de ikke har fravalgt en landlig livsstil, og fordi de som oftest forbinder

landlivet med en række positive ting, om end de som oftest ikke er uvidende om bagsiderne ved at bo på i en såkaldt 'yder'- eller 'udkantskommune'.

Den potentielle regionale tilbageflytter
Med den potentielle regionale tilbageflytter menes en person, der flytter tilbage til sin hjemegn i lidt bredere forstand. Det kan fx være jyder, der har boet på Fyn eller Sjælland eller i udlandet i mange år og nu ønsker at vende tilbage til Jylland – ofte pga. familiemæssige årsager eller fordi, de længes efter at omgås andre med en 'jysk mentalitet'. Valget kan da mere eller mindre tilfældigt falde på en landdistriktskommune som Lemvig Kommune (selvom personen egentlig kommer fra fx Holstebro Kommune). Dette gælder også den gruppe af unge fraflyttere, der – som vi lige har set det – gerne vil bo i området (i dette tilfælde Vestjylland) men *ikke* nødvendigvis i deres hjemstavnskommune. Disse unge har i varierende grad kontakt til familie og venner på deres barndomsegn. For alle gælder det, at job-, uddannelsesmæssige og kulturelle muligheder vejer tungere end hjemstavnens lokale fællesskab og herlighedsværdier, om end nærhed til familien som nævnt også spiller ind.

Den potentielle hjemstavnstilbageflytter
Her er der derimod tale om en gruppe, der gerne vil flytte tilbage til hjemstavnen eller hjembyen – igen kan det være folk, der har boet mange år i andre landsdele eller i udlandet og nu ønsker at vende tilbage til 'rødderne', fx som pensionister. Det gælder dog også nogle af de unge fraflyttere som dem, vi stiftede bekendtskab med i interviewene. Efter endt uddannelse overvejer de seriøst at bosætte sig og stifte familie i byer som Lemvig, Bøvlingbjerg, Harboøre og Thyborøn. Typisk for disse unge er, at de har en meget høj hjemstavnsfølelse, stadig har god kontakt til familie og venner i hjembyen/hjemkommunen, omgiver sig med venner med samme vestjyske mentalitet i studiebyen (som oftest gamle venner fra hjembyen). Mange siger, de gerne vil give deres børn den samme gode og trygge barndom, som de selv har fået. Det er også meget vigtigt for dem at komme til at bo nær familien. Herudover værdsætter de naturen, den fred og ro de kan finde på landet, samt det tætte lokalsamfund, hvor alle kender alle, og hvor man drager 'omsorg' for hinanden. De værdsætter samtidigt en god uddannelse og et godt job – men de er indstillede på at gå på kompromis mellem deres karriereambitioner og det trygge og socialt berigende liv i det lokalsamfund, hvor de føler sig allermest hjemme. Dette liv er ekstra tiltrækkende for dem, hvis også vennekredsen fra studiebyen beslutter sig for at 'flytte hjem'. Man kan dog også forestille sig tilbageflyttere, der føler sig *nødsagede* til at flytte tilbage til deres hjemegn, fx pga. at man ikke har råd til at bo i byen, at man har brug for at bo hos familie og venner en periode mv.

Tabel 12. Typologi over ikke-potentielle og potentielle tilflyttere til en landdistriktskommune.

Type	Under Type	Karakteristika	Eksempler fra interviews
Den ikke-potentielle tilflytter	***Storbymennesket***	-Altid boet i storbyen eller er flyttet fra land til by -Nogle er født/opvokset i lokalområdet -Hvis fraflytter: Oftest fjernfraflytter -Oftest lang, videregående uddannelse -Efterspørger attraktiv uddannelse/ attraktivt job i danske eller udenlandske storbyer -Parat til at rejse efter job i hele Danmark/hele verden *men udelukkende i storbyer* -Værdsætter storbyernes kulturelle tilbud -Værdsætter (mobil) vennekreds -Hvis fraflytter: Kun lav eller ingen hjemstavnsfølelse; og ingen eller kun lidt kontakt med lokalsamfundet -Kosmopolitisk identitet, urban livsstil	• Den 24-årige Pia (F24), flyveleder og med bopæl i Århus, der er ”ret glad for storbyen”, og for hvem Lemvig er ”for lille” • Hun afviser blankt at flytte tilbage til kommunen eller Vestjylland, fordi hun ”er bedre til at bo i nærheden af en storby” • Den 20-årige HF-studerende Finn (F19), som bor i Struer, og som på spørgsmålet, om han vil vende tilbage, svarer ” Aldrig! Jeg er et storbymenneske. Når jeg er færdig på HF, flytter jeg til storbyen igen”
	Den marginaliserede	-Fraflytning overvejende af nød -Både nær- og fjernfraflyttere -Opvokset men (oftest) ikke født i lokalområdet -Oftest ingen eller kort uddannelse -Lever typisk helt eller delvist af offentlige overførselsindkomster -Dårlige barndomsminder -Relativt få venner/bekendte i lokalområdet -Ingen eller ringe kontakt med folk fra lokalsamfundet -Ofte dårlig erfaring med de kommunalt ansatte	• Den 22-årige Rosa (F11), der ”ikke bryder sig om kommunen” og har følt sig ”mobbet” af sine skolekammerater og bl.a. derfor er flyttet til Ålborg for at læse på handelsskole • Den 20-årige HF-studerende Hans (T8), der ”aldrig rigtig ku’ li’ byen [Lemvig]”; som synes, det var svært at ”komme *ind* og få en ordentlig vennekreds”, og at ”de er meget snobbede i det”
	Øvrige	-Restkategori bestående af almindelige borgere og fraflyttere -Modsat ”storbymenneskene” fravælger de ikke på forhånd et liv på landet/en landlig livsstil -Har som regel kun svag tilknytning til lokalområdet -Vil ikke tilflytte af en lang række forskelligartede årsager som fx at de allerede trives der, hvor de bor, at de anser det for umuligt at få job i området, at kommunen har et dårligt omdømme, at det er svært at sælge huse, eller at de blot ikke har nogen tilknytning til kommunen	• Den 23-årige Thomas (F25), der boede ”derude hvor kragerne vender”, og som nu er flyttet tilbage til Struer. På spørgsmålet, om han har tænkt sig at flytte tilbage svarede han: ”Nej! Fordi næste gang jeg flytter, så bliver det til enten Holland eller Tyskland. Fordi jeg er i gang med tolkeuddannelsen” • Den 25-årige smed Villy (F14), der bor og arbejder i Holstebro, og som gerne vil købe et sommerhus i kommunen i nærhed af familie men ellers ikke ønsker at flytte dertil pga. ”sygehus og arbejde” • Den 23-årige tømrer, Morten (F16), som ikke vil flytte tilbage, fordi ”det siger mig bare ingenting”, og fordi han ”bare godt kan lide Holstebro”

Den potentielle tilflytter	***Tilbageflytteren***	*Den regionale tilbageflytter*	-Både nær- og fjernfraflyttere -Født og opvokset i kommunen -Tilflytning ofte under forudsætning af et job i området -Har lyst til at bosætte sig i nærheden af hjemkommunen, fx i en nabokommune -Oftest mellemlang eller lang, videregående uddannelse -Værdsætter god uddannelse og godt job - Værdsætter den lokale kultur/mentalitet i regionen (fx Vestjylland) -Værdsætter regionale herlighedsværdier -Værdsætter nærhed til familie -Værdsætter evt. kontakt til gamle venner -I varierende grad integreret i lokalsamfundet, hvor vedkommende er født og opvokset -Tilbageflytning kan dog også være forårsaget af nød – fx at vedkommende ikke har råd til at bo andre steder -Landboidentitet og -livsstil	• Den 23-årige finansbachelorstuderende i Århus, Jens (F4), der gerne vil flytte tilbage til ”noget lignende, når jeg skal ha’ familie og børn, en lidt mindre landsby [men ikke] decideret Lemvig Kommune” • Den 20-årige Tessa (F12), der studerer i København, og som ”måske ku’ flytte tilbage til Jylland men ikke til Lemvig” for at komme tættere på familien • Den 25-årige sygeplejerskestuderende i Århus, Nana (F5), der godt kunne tænke sig at ”flytte tilbage til Vestjylland” og gerne Hvide Sande, hvor hendes mand kommer fra • Den 23-årige Helle (F10), der er universitetsstuderende i Ålborg, og som har ”overvejet at flytte på landet” men dog tvivler på, det bliver Lemvig Kommune
		Hjemstavns-tilbageflytteren	-Både nær- eller fjernfraflyttere -Født og opvokset i kommunen -Tilflytning ofte under forudsætning af et job i området -Oftest mellemlang eller lang, videregående uddannelse -Værdsætter god uddannelse og godt job -Værdsætter at bo i et tæt lokalsamfund -Værdsætter lokale herlighedsværdier -Værdsætter nærhed til familie -Værdsætter den lokale kultur/mentalitet i lokalsamfundet -(Stadig) tæt kontakt til lokalsamfundet -Fuldt integreret i lokalsamfundet, hvor vedkommende er født og opvokset -Tilbageflytning kan dog også være forårsaget af nød – fx at vedkommende ikke har råd til at bo andre steder, evt. kan bo gratis hos familie og venner -Landboidentitet og -livsstil	• Den 23-årige Susan (F6), der læser til fysioterapeut i Århus, og som gerne vil flytte tilbage til Thyborøn – primært fordi, ”hvis jeg selv skal have familie, vil jeg gerne have familie tæt på” – noget, hun selv er vokset op med, og som hun sætter stor pris på • Den 22-årige professionsbachelorstuderende i Struer, Anni fra Fabjerg (F18), der gerne ”rigtig gerne” vil flytte tilbage til kommunen, bl.a. fordi ”familien bor der også, det betyder rigtig meget, [og] fordi mange af mine tætte veninder, der er flyttet til Århus og København, de snakker også om at flytte tilbage, når man skal ha’ familie” • Den 23-årige maskiningeniørstuderende Magnus (F1), der efter endt uddannelse godt kunne finde på at flytte tilbage, hvis han ”finder et arbejde i området – det er mest mit arbejde, der kommer til at afgøre det” • Den 24-årige maskinmesterstuderende John (F3), der godt kunne tænke sig at ”slå sig ned på et tidspunkt”, når han skal stifte familie, fordi ”det er et hyggeligt sted” • Den 23-årige universitetsstuderende i Århus, Ole (F7), der gerne vil flytte tilbage efter endt uddannelse, og hvis han kan få job – primært for at være i nærheden af familien samt pga. de lave huspriser • Den 23-årige universitetsstuderende i Århus, Jane (F8), der ikke vil udelukke at flytte tilbage til Lemvig, fordi ”det er en god by, og der er nogle initiativer” • Den 20-årige Eva (F23), der p.t. er arbejdsledig, og som har kæreste, gode venner samt gode fætre og kusiner i kommunen

	Nytilflytteren	*Livsstils-tilflytteren*	-Ikke født og opvokset i området -Kommer fra nabokommune, en anden landsdel eller fra udlandet -Tilflytning ofte under forudsætning af et job i området -Ønsker at realisere en landlig livsstil -Ofte tilknytning til området såsom familie -Oftest mellemlang uddannelse -Værdsætter ofte boligforhold, herunder boligens beliggenhed og lav husleje/billig bolig -Værdsætter lokale herlighedsværdier -Værdsætter evt. nærhed til familie -Værdsætter evt. den lokale kultur/mentalitet	–
		Den nødtvungne tilflytter	-Tilflytning af tvingende omstændigheder, fx behov for lave leveomkostninger eller flugt fra bekendte eller myndigheder -Ikke født i lokalområdet -Oftest ingen eller kort uddannelse -Lever typisk helt eller delvist af offentlige overførselsindkomster -Relativt få venner/bekendte i lokalområdet -Ingen eller ringe kontakt med folk fra lokalsamfundet -Ofte dårlige erfaringer med offentlige myndigheder	–
		Øvrige	-Tilfældig bosætning, fx pga. job eller uddannelse, eller fordi de flytter sammen med en partner -Ofte kortere ophold i kommunen -Ikke født og opvokset i området -Evt. tilknytning til området såsom familie -Kommer fra nabokommune, en anden landsdel eller fra udlandet	–
	Karrierenomaden		-Altid boet i urbane områder eller selvvalgt fraflytning -Nogle er født/opvokset i lokalområdet -Hvis fraflytter: Oftest fjernfraflytter -Oftest lang, videregående uddannelse -Efterspørger attraktiv uddannelse/ attraktivt job i Danmark og i udlandet -Parat til at rejse efter job i hele Danmark/hele verden, inkl. jobs i landdistrikter, herunder deres egen hjemegn -Værdsætter kulturelle tilbud -Værdsætter (mobil) vennekreds -Hvis fraflytter: Kun lav eller ingen hjemstavnsfølelse; og ingen eller kun lidt kontakt med folk fra lokalsamfundet -Kosmopolitisk identitet	• Den 25-årige maskiningeniørstuderende Jan (F2), der mener, at det ”overhovedet ikke er attraktivt” at flytte tilbage, fordi ”der er ikke så mange attraktive arbejdspladser” • Den 23-årige universitetsstuderende i Århus, Thea (F9), hvis største ønske er at blive gymnasielærer på Lemvig Gymnasium

Den potentielle nytilflytter
Her refereres til samme type som ”tilflytteren” under typologien over landdistriktsbeboere. Der er altså tale om en potentiel tilflytter, der ikke er født eller opvokset i området – men måske nok har en tilknytning hertil – og som af en eller anden årsag ønsker at flytte til kommunen (bo tæt på familie, godt job, skøn natur, dejlig bolig, et godt lokalsamfund, lave leveomkostninger, en landlig livsstil, flytte sammen med kæreste eller ægtefælle mv.). Vi kan som tilflytteren i landboertypologien desuden skelne mellem tre undertyper: *livsstils-tilflytteren*, der overvejende flytter til for at realisere en landliv livsstil; *den nødtvungne tilflytter*, der overvejende flytter til kommunen pga. tvingende omstændigheder – fx behovet for lave leveomkostninger eller ’flugt’ fra sociale myndigheder; samt restkategorien *øvrige tilflyttere*, dvs. folk der mere eller mindre tilfældigt flytter til kommunen, fx pga. job eller uddannelse, fordi de flytter sammen med en kæreste eller simpelthen for at have et sted at bo for en periode.

Karrierenomaden
Endelig kan man tale om ”karrierenomaden”. Denne type minder om ”storbymennesket”, bortset fra at livet på landet ikke på forhånd vælges fra pga. en særlig bymæssig livsstil. Her står karrieren derimod over alt andet, inklusive bosætningen. Det betyder, at karrierenomaden er parat til at flytte alle steder hen efter et godt, velbetalt, prestigefyldt og udfordrende job i ind- og udland – *også* til en arbejdsplads, der (tilfældigvis) ligger i en landdistriktskommune, der endog kunne ske at være ens egen hjemstavn. Et eksempel i Lemvig Kommune kunne være en nytilflytter eller tilbageflytter, hvis drømmejob findes på Cheminova – eller den ovenfor nævnte Thea, hvis største drøm er at blive gymnasielærer på Lemvig Gymnasium.

7.2 Faktorer for at flytte til Lemvig Kommune: Fornuft *og* følelser

Som indholdsanalysen viste, benyttede de 25 unge fraflyttere flest positive ord om livet på landet – nemlig 62 % af alle de kategoriserede emneord sammenlignet med 64 % i interviewene med de 10 tilflyttere. Sammenholdt med det forholdsvis positive indtryk af kommunen, som både til- og fraflytterne i spørgeskemaundersøgelsen tilkendegiver, må man derfor formode, at der er et vist potentiale for ikke blot at tiltrække nye tilflyttere men bestemt også tilbageflyttere til en landdistriktskommune som Lemvig Kommune – disse ’homegrowns’, som de ’efterladte mødre’ i *den* grad savnede. De to potentielle tilflyttertyper – den regionale tilbageflytter og hjemstavnstilbageflytteren – er her vigtige målgrupper for en landdistriktspræget kommune som Lemvig Kommune. Målet må dog også være at tiltrække ældre tilbageflyttere og nytilflyttere samt undgå færre marginaliserede fraflyttere og på denne måde samtidigt give kommunen et bedre omdømme.

Modellen i Figur 18 sammenfatter de vigtigste faktorer for, at en potentiel tilflytter *rent faktisk* tager beslutningen om at flytte til en kommune som

Lemvig Kommune. Om end de udvalgte kategorier og deres vigtighed baserer sig på spørgeskema- og interviewundersøgelsen, er de dog til dels resultatet af et samlet skøn. Pilenes tykkelse angiver, hvor vigtige de enkelte faktorer er for flyttevalget. Bemærk også, at faktorerne befinder sig på et kontinuum mellem fornuftsmæssige og følelsesmæssige hensyn.

Her viste interviewene de unge fraflyttere og de 10 tilflyttere har både fornuft og følelser med i deres bopælsvalg – noget, der højst sandsynligt gælder for tilflyttere i det hele taget. På den ene er der de *fornuftsprægede overvejelser* angående uddannelse, erhvervskarriere, indkomst, huskøb og leveomkostninger. På den anden side er der *følelsesmæssige hensyn* at tage til fødeegnens herlighedsværdier, nærhed til primære tryghedsnetværk og trygheden i et velfungerende lokalsamfund, hvor alle kender og hjælper hinanden. Som det tydeligt fremgik, viste det sig, at de følelsesmæssige hensyn – følelsen af at høre til et bestemt sted, *'belonging'*, opsummeret som hjemstavnsfølelse – hos de fleste var meget stærk, omend nogle få havde overvejende negative følelser, når talen gik på deres hjemstavn. Hvad angår de unge fraflyttere, skulle man tro, det var sværest for fjernfraflytterne at bevare sociale relationer og hjemstavnsfølelse, men det syntes at være lige omvendt. Et godt eksempel på en nærfraflytter var den 23-årige tømrer Morten, der har bosat sig i Holstebro. Han har så godt som kappet alle sociale bånd undtagen relationen til sine arbejdskolleger i Lemvig, hvor hans arbejdsplads lå. Hos ham var der heller ingen hjemstavnsfølelse af spore.

I Figur 18 ses de vigtigste og mest grundliggende faktorer til venstre, med tilhørerende 'beslutningskomplekser'. Mest basalt hænger flyttevalget sammen med, hvilken *livsstil* den unge vælger: et storbyliv eller et roligt liv i et landdistrikt. Dette valg kan siges at være en kombination af en fornufts- og følelsesmæssig beslutning. Inden for dette første beslutningskompleks så vi nogle af de unge fraflyttere give meget klart udtryk for, at de havde fravalgt landbolivet og landbolivsstilen ("Aldrig! Jeg er et storbymenneske", osv.). Det er dem blandt de ikke-potentielle tilflyttere, der blev benævnt storbymennesker. Herudover er der de marginaliserede og øvrige ikke-potentielle tilflyttere, der ikke ønsker at bo netop i den pågældende kommune af mange forskellige årsager. Også en enkelt af karrierenomaderne har (indtil videre) fravalgt at flytte tilbage men jo netop pga., at hans ønskejob ikke ligger i kommunen. Andre unge sagde, at de højst sandsynligt flytter tilbage, eller at de i hvert fald overvejer det ("Det vil jeg faktisk rigtig gerne", "Jeg vil ikke udelukke det i hvert fald", "det vil jeg ikke afvise"). De bestod af dels potentielle regionale tilbageflyttere, dels hjemstavnstilflyttere.

Figur 18. De vigtigste faktorer, der indvirker på en potentiel tilflytters beslutning om at flytte til/ flytte tilbage til Lemvig Kommune, baseret på to undersøgelser i Lemvig Kommune og placeret på et kontinuum mellem overvejende fornufts- og følelsesmæssige hensyn. Der indgår tre beslutningskomplekser, som den potentielle tilflytter må tage stilling til fra venstre mod højre.

Medtager den potentielle tilflytter et fremtidigt liv uden for storbyen i sine overvejelser, ryger han eller hun ind i det næste beslutningskompleks, hvori indgår to kritiske faktorer: findes der et godt *job* i området (overvejende rationelt, og noget som også optog mange til- og fraflyttere i spørgeskemaundersøgelsen); og føler han eller hun en *tilknytning* til og længsel efter sin hjemegn/hjemby (overvejende emotionelt og ligeledes meget fremtrædende i spørgeskemaundersøgelsen)? Her skal tilknytning forstås bredt som dels en længsel efter familie og venner, der stadig bor på fødeegnen, dels en hjemstavnsfølelse,

der indbefatter naturen, barndomsminder, lokalsamfundet, samt at der her er folk med samme mentalitet – i dette tilfælde det vestjyske, der røber sig i samme dialekt, samme humor, omsorg, begge ben på jorden, gavmildhed mv.

Hvis jobbet og tilknytningen/hjemlængslen er til stede, er de næste ting, der spiller ind i overvejelserne de 9 faktorer til højre – hvor de fire med mindst betydning ifølge spørgeskema- og interviewundersøgelsens samlede resultater synes at være *Leveomkostninger/Husleje*, *Boligen*, *herunder beliggenhed*, *Lokalsamfundet* og *Kommunens omdømme*. ”Kommunens omdømme” skal her forstås bredt som måden, hvorpå dels lokale beboeres og fraflyttere omtaler kommunen, dels hvordan andre (fx byfolk, medier) omtaler den (idyllisk ’Bakke og Bølgers Land’ – eller Udkantsdanmark? Tilholdssted for unge, kriminelle alkoholikere? Et sted, hvor det for unge mennesker er forbundet med lavstatus at bo?). Dette var en faktor, som i interviewene fremstod som ikke betydningsløs men langtfra afgørende for, om de unge havde tænkt sig at flytte tilbage på et tidspunkt. Både spørgeskema- og interviewundersøgelsen vidner om, at endnu vigtigere opfattes *offentlig service*, hvor især sygehus- og folkeskolelukninger samt utilstrækkelig offentlig transport i høj grad bekymrede respondenter såvel som interviewpersoner. Det samme gælder *uddannelsesmæssige muligheder* og *kulturelle aktiviteter* (at der ’sker noget’). Centralt stod også stedets *herlighedsværdier* og – helt specifikt for de unge fraflyttere, her især fjernfraflytterne – det åbne spørgsmål, om deres *vennekredse* i studiebyerne (’Lemvig-kolonierne’) også ville flytte tilbage.

7.3 Opsummering

Ud fra de 35 telefoninterviews forsøgte jeg i dette kapitel at udlede en landdistriktsbeboertypologi og en typologi over ikke-potentielle og potentielle tilflyttere til en kommune som Lemvig Kommune. Jeg fandt frem til tre typer landdistriktsbeboere: den lokale, tilflytteren og den nødtvungne nomade. Den anden typologi, der søgte at identificere, hvem der realistisk set overvejer at flytte på landet, hvis bestemte kriterier er til stede, bestod af to hovedtyper. De *ikke-potentielle tilflyttere* rummede ”storbymennesket”, ”den marginaliserede fraflytter” og ”øvrige, ikke-potentielle tilflyttere”. *De potentielle tilflyttere* bestod af undertyperne ”den regionale tilbageflytter”, ”hjemstavnstilbageflytteren”, ”nytilflytteren” og ”karrierenomaden”. Derefter analyserede jeg ud fra spørgeskema- og interviewdata de vigtigste faktorer for at flytte til Lemvig Kommune. Overordnet viste det sig, at beslutningen bliver taget ud fra både fornufts- og følelsesmæssige hensyn. I en model viste jeg, at valg af livsstil (stor- eller landboliv?) udgør det første og mest basale beslutningskompleks, efterfulgt af mulighederne for at få et godt job og graden af tilknytning til området (det andet beslutningskompleks). *Hvis* disse to betingelser også er opfyldt, vil den potentielle tilflytter i et tredje og sidste beslutningskompleks især overveje følgende 9 faktorer: offentlig service, uddannelsesmæssige muligheder, om vennekredsen flytter med (gælder primært de unge fraflyttere i studiebyerne), herlighedsværdier (flot natur, fred og ro, god plads, ren luft mv.), kulturelle aktiviteter og – i lidt mindre grad – leveomkostninger/husleje,

boligen, herunder boligens beliggenhed, lokalsamfundet samt kommunens omdømme.

8 Fem indsatsområder i forbindelse med kommunale bosætnings- og landdistriktspolitikker

Undersøgelsens samlede resultater peger på 5 områder, som er vigtige at tage hensyn til i de kommunale forvaltninger, hvis man ønsker at gøre noget for at modvirke en decideret affolkning. Indsatsområderne er primært rettet mod at få de *unge fraflyttere* til at overveje at flytte tilbage til deres hjemstavn – men de har dog også stor relevans, når det gælder om at tiltrække andre typer af tilflyttere.

Område 1: Markedsføring af en landlig livsstil

Det er naturligvis illusorisk at tro, at unge mellem 18-25 vil blive boende på landet – stavnsbåndet er som bekendt for længst ophævet i vores land. De vil ind til de større byer og have uddannelse og 'prøve storbylivet', som flere af dem siger. Og det er kun godt. Der er dog en mulighed for at få en del af disse unge tilbage – nemlig de to fraflyttertyper, jeg betegnede som 'den potentielle hjemstavnstilbageflytter' samt 'den potentielle regionale tilbageflytter' – i modsætning til "storbymennesket", "den marginaliserede" og – i de fleste tilfælde – "karrierenomaden". Den endog *meget stærke og positive tilknytning*, som især de to førstnævnte tilflyttertyper føler til deres hjemegn – herunder familie og gamle venner, herlighedsværdier, den lokale kultur/mentalitet, gode barndomsminder – gør netop disse fraflyttere til et stort demografisk potentiale.

Det kræver dog, at de unges *valg af livsstil* ikke på forhånd udelukker et fremtidigt liv på landet – et liv, der (som flere undersøgelser viser) ikke er forbundet med mindre livstilfredshed end livet i byerne, ja, snarere tværtimod. Vi taler her om en international mega-trend – migrationen fra land til by – der i høj grad har udviklet sig til en land-by migration af unge. Her står embedsfolk og politikere på alle niveauer mere eller mindre magtesløse. Storbyerne matcher bedre de unges behov end landdistrikterne gør – det gælder forbrugsmønster, kulturelle aktiviteter, uddannelse og jobmuligheder.

Dette til trods er det uhyre vigtigt, at landdistriktskommunerne er gode til at markedsføre sig – og her ikke mindst markedsføre det, der *reelt* efterspørges af potentielle nytilflyttere og tilbageflyttere: Smuk natur, fred og ro, tætte sociale bånd, velfungerende lokalsamfund og lave leveomkostninger – altså på mange måder de perfekte rammer for børnefamilier, *hvis* det vel og mærke er muligt for begge ægtefæller at finde et job. Det, der skal markedsføres af kommunalt ansatte, lokale mediefolk og almindelige borgere (fx frivilligjournalister) i medierne og andetsteds, er med andre ord et Herlighedsdanmark snarere end Udkantsdanmark. Fuld information til potentielle tilflyttere om det *virkelige* liv på landet på godt og ondt – og ikke blot myterne herom – vil alt andet have en vis indflydelse på de unges valg af livsstil, herunder deres forestillinger om, hvilken status det giver at bo på landet. At det ikke blot er et sted, hvor man 'lukker og slukker' – men at også her er det muligt at leve 'det gode liv'.

Område 2: Jobskabelse

Hvis den unge ikke udelukker en landlig livsstil, er en vigtig forudsætning – jf. modellen i Figur 18 (s. 88) – at nytilflytteren eller tilbageflytteren føler en tæt tilknytning til hjemstavnen – eller, for nytilflytterens vedkommende, at en sådan tilknytning opbygges. Alfa og omega er imidlertid at en sådan tilknytning kan *kombineres med* et tilfredsstillende job i kommunen.

Det fremgik meget klart af både spørgeskema og interviews, at job og sociale relationer – her især familierelationer – er det, der generelt får folk til at flytte til en kommune som Lemvig Kommune. Eftersom et tilflytterpotentiale af højtuddannede unge – Lemvig-borgernes egne børn – rent faktisk findes, vil det være nærliggende for de statslige politikere og myndigheder at overveje *udflytning af offentlige arbejdspladser*, der kan tiltrække disse unge. Også andre former for politisk regulering kunne tages i brug som nedskrivning af studiegæld, øget befordringsfradrag og lavere indkomst- og ejendomsskat til borgere og/eller virksomhedsejere, der vælger at bosætte sig på landet – omend man naturligvis skal vare for at gøre landdistriktsbefolkningen til en 'indre ulandsbefolkning', der lever af mere eller mindre skjulte subsidier.

Kommunen kan endvidere overveje at yde *hjælp til erhvervsdrivende* (herunder fx revisor/regnskabs hjælp til små virksomheder og iværksættere), kursusvirksomhed til virksomhedsledere, etablere erfa-grupper, give virksomhederne gode kår ved at være hurtige og fleksible i deres sagsbehandling, hjælpe dem med at søge fondsmidler diverse projekter mv.

Som flere svar i spørgeskemaundersøgelsen pegede på, kunne man gøre mere ud af at udvikle en *landdistriktsturisme* – fx bruge internettet mere i markedsføring af ferie/oplevelsespakker, som folk over hele verden kan bestille. Man kunne fx forestille sig en uges oplevelsespakke sammensat af kanosejlads, Limfjordssejlads, mountainbike cykeltur (aktiv ferie del), samt dyresafari i Klosterheden, guidet tur i Lemvig by, på havfisketur med kutter fra Thyborøn (oplevelsesdel).

Område 3: Øge potentielle tilflytteres tilknytning til kommunen

Eftersom de unge er gode til at etablere 'emigrantgrupper' i studiebyerne ('Lemvig-kolonier'), kunne kommunen overveje at *give information* til disse grupper – for eksempel ved at tilbyde at sende dem nyhedsbreve (inkl. info om ledige jobs i kommunen), invitere grupper af unge fraflyttere 'hjem' ved særlige lejligheder, 'lokke' med gratis arrangementer og traktementer, mv. Dette sikrer dels en tilknytning, dels en spredning af positiv omtale af kommunen via mund-til-mund metoden. Som interviewene viste, er det her vigtigt at tage de fasttømrede vennekredse i betragtning (fra vugge til grav venner). Med andre ord er tilbageflytning i mange tilfælde ikke en individuel men *kollektiv* beslutning. Som en ekstra service til de unge fraflyttere under uddannelse (både universiteter og andre læreanstalter) kunne kommunen også overveje at medfi-

nansiere kollegier i studiebyerne forbeholdt studerende fra Lemvig Kommune.[10]

Naturligvis kunne en sådan kampagne også rettes mod andre grupper af potentielle tilflyttere som fx sommerhusejere i kommunen eller forskellige befolkningsgrupper i nabokommunerne. En idé kunne også være at etablere deciderede *hjemstavnsforeninger* for de unge fraflyttere (som man har gjort i nogle kommuner), men helt uden et nostalgisk og støvet image.

Område 4: Gode udfoldelsesmuligheder

Hvis disse tre nærmest ultimative krav kan opfyldes (livsstil, tilknytning, job), er de næste kriterier, at der generelt er gode muligheder for at udfolde sig – også for børn og unge. De unge fraflyttere, der overvejer at flytte tilbage, når de selv skal stifte familie, fremhævede igen og igen, at de ønsker at give deres egne børn en ligeså god og tryg barndom, som de selv har fået. Både spørgeskema og interviews viser imidlertid her vigtigheden af, at der findes muligheder for at nyde på én gang tilgængelige og uspolerede *herlighedsværdier* (smuk natur, fred og ro, plads nok, ren luft mv.); at *den offentlige service* (primært sundhedsvæsen, skoler, offentlig transport, vejnet) er tilstrækkelig; at kommunens *lokalsamfund* er velfungerende (herunder foreningsliv/kulturelle tilbud). Efterspurgt bliver også rimelige *uddannelsesmuligheder* og *lave leveomkostninger*.

Område 5: Inklusion og lige behandling af borgerne

Den sidste af de 9 vigtige faktorer, der udgør det tredje og sidste beslutningskompleks, er *kommunens omdømme*. Her er det vigtigt for såvel tilflyttere som lokale borgere, at der eksisterer en inkluderende kultur – både i de enkelte lokalsamfund, i foreningslivet, på arbejdspladserne og på rådhuset. Kan man generelt blive bedre til at lukke 'fremmede' eller 'anderledes' folk ind i de sociale fællesskaber? Flere interviewpersoner pegede endvidere på, at en bagside ved en lille kommune som Lemvig Kommune – udover sladder, klikedannelse og mobning – er kammerateri og forskelsbehandling. Dette indbefatter også lokalpolitikere og kommunalt ansatte. Hvad enten denne kritik er berettiget eller uberettiget, er det relevant at stille spørgsmålet: Kan man blive bedre til at give *alle* borgere en fair og ens behandling? Kan man blive bedre til at undgå, at regler kan bøjes, blot fordi alle kender en, og man selv er en af dem, der er 'inde i varmen'? Og endelig hvad angår druk og ungdomskriminalitet, der også pletter en kommunes omdømme – kan man gøre noget for de unge, så de ikke keder sig, fx i samarbejde med foreningslivet igangsætte nogle aktiviteter, lave flere ungdomsklubber, skateboardbaner, hvis det er det, der skal til – surfing-kurser eller flere uddannelsestilbud?

[10] Fx rummer Lunds Universitet kollegiehuse, der er forbeholdt studerende fra forskellige regioner i Sverige, som fx Smålandshuset. En mulighed er også, at forældre, kommune og/eller fonde oprettet i kommunen køber opgange i boligkomplekser reserverede til Lemvig-studerende mhp. at styrke de unges sociale tryghedsnetværk og vestjyske identitet.

9 Konklusion

Lemvig Kommune er en af de 16 såkaldte yderkommuner i Danmark. Kommunen, som også kaldes Bakker og Bølgers Land, har en skøn natur, billige huse, mange stærke lokalsamfund og en smuk og driftig handelsby, Lemvig. Men ligesom lignende kommuner som Tønder, Lolland, Morsø og mange af småøerne, har der de sidste mange år været befolkningstilbagegang. Denne tilbagegang skyldes ikke mindst en stor fraflytning af unge, hvoraf mange aldrig flytter tilbage. Siden 2000 har faldet i antal indbyggere således været på over 10 %, og der er en reel risiko for, at befolkningstallet i nær fremtid vil komme under de 20.000 indbyggere.

Formålet med denne kombinerede spørgeskema- og interviewundersøgelse blandt nogle af Lemvig Kommunes til- og fraflyttere var at tilvejebringe viden om, hvad der får folk til at flytte til og fra en landdistriktspræget kommune som Lemvig Kommune. Hvad lokker – og hvad skræmmer? Hovedspørgsmålet blev formuleret således: *Hvad får folk til at flytte til Lemvig Kommune, og hvad får dem til at flytte væk?*

Hvad angår *årsager til, at folk flytter til*, var hovedresultatet, at det er en kombination af følelser og fornuft, der ligger bag beslutningen om at flytte til kommunen. De følelsesmæssige hensyn består i en stærk tilknytning til lokalområdet/hjemstavnen, herunder familiemæssige relationer. På den anden side er det som oftest en forudsætning, at tilflytteren kan finde job- eller alternativt uddannelsesmuligheder i området. Hvad angår *årsager til, at folk flytter derfra*, var hovedresultatet, at beslutningen overvejende tages på baggrund af fornuftsbetonede overvejelser – primært adgang til job og uddannelse. Telefoninterviewene med de unge fraflyttere viste desuden, at der finder en 'kamp' sted mellem de unges følelser og fornuft, når talen går på deres hjemstavn, og om de overvejer at flytte tilbage på et tidspunkt. På den ene side føler de fleste sig meget stærkt knyttet til deres hjemegn. På den anden side siger deres fornuft dem, at der er langt færre muligheder (job, uddannelse, kulturelle aktiviteter) på deres fødeegn end i de større byer, hvilket afholder dem fra at flytte tilbage.

Tilsammen peger de to delundersøgelser på, at det at tiltrække tilflyttere generelt, og tilbageflyttere specifikt, er svært men ikke umuligt for en kommune som Lemvig Kommune. Den lokale identitet og hjemlængslen er der stadig. Naturen, lokalsamfundet og en tryg barndom udgør nærmest en del af de unge fraflytteres DNA – omend der også findes eksempler på unge med noget mere negative hjemstavnsfølelser. Mange af de unge vil gerne have, at deres børn engang skal opleve den samme gode, trygge barndom i et lokalsamfund, hvor alle kender og hjælper hinanden. Der findes naturligvis også andre potentielle tilflyttere, og hvis jobbet og tilknytningen er der, bliver beslutningen om at flytte måske taget.

Resultaterne ledte frem til følgende 5 indsatsområder for kommunale forvaltninger, der vil forsøge at modvirke affolkning: 1) Markedsføring af en landlig livsstil, 2) Jobskabelse, 3) Øge potentielle tilflytteres tilknytning til kommunen, 4) Gode udfoldelsesmuligheder, 5) Inklusion og lige behandling af borgerne.

10 Litteratur

Aner, L.G. (2013) ”Den grænseløse by: Når københavnere flytter på landet”. Kap. 22 i: G.L.H. Svendsen (red.) *Livsvilkår og udviklingsmuligheder på landet: Viden, cases, teorier*. Syddansk Universitetsforlag.

Aner, L.G. (2009) *Udflytninger fra København. Børnefamiliers udflytninger og bostedsvalg i et hverdagslivsperspektiv.* Ph.d.afhandling. Det Naturvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.

Bak, C.K. (2013) ”Vigtige udviklingstræk i danske yderkommuners økonomi og serviceydelser inden for perioden 1993-2012”. Udkommer som CLF rapport. Center for Landdistriktsforskning, Syddansk Universitet, Esbjerg.

De Kommunale Nøgletal (2012) 665 Lemvig Kommune, Antal folkeskoler (abs): http://www.noegletal.dk/ (adgangsdato: 6-11-2012)

Indenrigsministeriet (2007). *Landdistriktsredegørelse 2007*. København.

Johansen, P.H. & A.Aa. Thuesen (2011) *Det, der betyder noget for livet på landet… – en undersøgelse af positiv landdistriktsudvikling i form af befolkningsfremgang i et landsogn i hver af de fem regioners yderområder.* CLF report 6/2011. Center for Landdistriktsforskning, Syddansk Universitet, Esbjerg.

Kristensen, H. & Skifter Andersen, H. (2009) *Befolkningens boligønsker*. Center for Bolig og Velfærd. Københavns Universitet.

Lemvig Kommune (2012a) ”Kommunefakta”: http://www.lemvig.dk/Kommunefakta.aspx?ID=172 (adgangsdato: 24-10-2012)

Lemvig Kommune (2012b) *Hvidbog om tilflytterprojektet i Lemvig Kommune*: www.lemvig.dk/Files/Filer/Udviklingsafdelingen/Hvidbog.pdf (adgangsdato: 31-10-2012)

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (2008) *Det danske landdistriktsprogram 2007-13.*

Ni Laoire, C. (2007). The ‘green green grass of home’? Return migration to rural Ireland. *Journal of Rural Studies*, 23: 332-344.

Nørgaard, H. m.fl. (2010) *Tilflyttere i yderområder: forandring, integration og strategier*. Statens Byggeforskningsinstitut (SBi 2010: 52).

Sørensen, J.F.L. og Svendsen, G.L.H. (2007). *Adgang til sundhedsservice i yderområder: hvilken betydning har det for bosætningen*. IFUL Rapport 1/2007. Syddansk Universitet.

Sørensen, J.F.L. (2013) ”Potentiale for migration fra by til land: Ønsker byboere at bo på landet?”. Kap. 20 i: G.L.H. Svendsen (red.) *Livsvilkår og udviklingsmuligheder på landet: Viden, cases, teorier.* Syddansk Universitetsforlag.

Sørensen, J.F.L. (forthcoming) ”Rural-urban differences in life satisfaction: Evidence from the EU. *Regional Studies*.

Svendsen, G.L.H. (2013) ”Indledning: Landlig italesættelse og virkelighed”. I: Svendsen, G.L.H. (red.) *Livsvilkår og udviklingsmuligheder på landet: Viden, cases, teorier.* Syddansk Universitetsforlag, 2012.

Thuesen, A.Aa. (2013) ”Luft omkring dig. Om tilflytning og institutionel kapacitet i fem danske landsogne”. Kap. 23 i: G.L.H. Svendsen (red.) *Livsvilkår og udviklingsmuligheder på landet: Viden, cases, teorier.* Syddansk Universitetsforlag.

VisitLemvig (2012) ”Bakkers & Bølgers land - Thøger Larsen skrev de fine ord...”. VisitLemvig: www.visitlemvig.dk (adgangsdato: 7-12-2012).

Ærø, T., V. Suenson & H.S. Andersen (2005) *Bosætning i yderområder.* Statens Byggeforskningsinstitut (SBi 2005: 03).

Bilag 1: Kort over kommunerne i Region Midtjylland

Region Midtjylland. Kilde: Region Midtjylland: www.rm.dk.

Bilag 2: Kort over Lemvig Kommune

Kort over Lemvig Kommune. Kilde: Lemvig Gymnasium (www.lemvig-gym.dk)

Bilag 3: Spørgeskema til tilflyttere (maj 2011)

1a. Hvor stor en by i Lemvig Kommune bor du i?

2. Hvor stor en by var du bosat i, før du kom til Lemvig Kommune?

3. Hvorfor flyttede du til Lemvig Kommune? (op til 3 krydser per respondent):

4. Anså du/I flytningen til Lemvig Kommune, for at være midlertidig, da du/I flyttede hertil?

5a. Regner du/I med at blive boende her de næste mange år?

6a. Hvad er den væsentligste årsag til, at du/I overvejer at flytte til en anden kommune?

7a. Hvornår har du sidst deltaget i et kulturelt arrangement i Lemvig Kommune?

8a. Hvorfor deltager du aldrig i et kulturelt arrangement?

9a. Er du medlem af en forening i Lemvig Kommune?

10. Hvad synes du generelt om de kommunale servicetilbud i Lemvig Kommune, når det gælder…? Adgangen til sygehus? Adgangen til læge? Til borgerservice2 (kommunale, administrative service fx byggesager, pension mv.)? Daginstitutioner? Skoler?

11a. I hvor høj grad føler du, at du er faldet til i Lemvig Kommune:

12a. Hvad finder du mest attraktivt i Lemvig Kommune (sæt maks. 3 krydser)?

13. Hvad kunne gøre Lemvig Kommune til en mere attraktiv kommune at bo i?

14. Hvad er dit overordnede indtryk af Lemvig Kommune på en skala fra 1 til 10, hvor 10 er bedst?

15. Køn?

16. Alder?

17. Bor du sammen med en kæreste eller ægtefælle?

18. Er der børn i husstanden?

19. Hvor gammel er det yngste barn?

20. Hvad er din højeste gennemførte uddannelse:

21. Hvilken beskæftigelse har du for tiden?

22. Ca. hvor stor er din husstandens samlede bruttoindkomst dvs. før skat?

Bilag 4: Spørgeskema til fraflyttere (maj 2011)

1b. Hvor stor en by i Lemvig Kommune boede du i?

2. Hvor stor en by var du bosat i, før du kom til Lemvig Kommune?

3. Hvorfor flyttede du til Lemvig Kommune? (op til 3 krydser):

4. Anså du/I flytningen til Lemvig Kommune, for at være midlertidig, da du/I flyttede hertil?

5b1. Hvor længe boede du/I her, før du/I flyttede igen?

5b2. Endte du/I med at blive boende her længere, end du/I havde forventet?

6b. Hvad er den væsentligste årsag til, at du/I flyttede til en anden kommune?

7b. Hvor ofte deltog du i et kulturelt arrangement i Lemvig Kommune?

8b. Hvorfor deltog du aldrig i et kulturelt arrangement?

9b. Var du medlem af en forening i Lemvig Kommune:

10. Hvad synes du generelt om de kommunale servicetilbud i Lemvig Kommune, når det gælder…? Adgangen til sygehus? Adgangen til læge? Til borgerservice (kommunale, administrative service fx byggesager, pension mv.)? Daginstitutioner? Skoler?

11b. I hvor høj grad følte du, at du faldt til i Lemvig Kommune?

12b. Hvad fandt du mest attraktivt i Lemvig Kommune (sæt maks. 3 krydser)?

13. Hvad kunne gøre Lemvig Kommune til en mere attraktiv kommune at bo i?

14. Hvad er dit overordnede indtryk af Lemvig Kommune på en skala fra 1 til 10, hvor 10 er bedst?

15. Køn?

16. Alder?

17. Bor du sammen med en kæreste eller ægtefælle?

18. Er der børn i husstanden?

19. Hvor gammel er det yngste barn?

20. Hvad er din højeste gennemførte uddannelse:

21. Hvilken beskæftigelse har du for tiden?

22. Ca. hvor stor er din husstandens samlede bruttoindkomst dvs. før skat?

Bilag 5: Spørgeguide, tilflyttere (november 2012)

Hovedspørgsmål: Hvad tiltrækker tilflytterne?

Mit navn er Gunnar Lind Haase Svendsen. Jeg er ansat på Syddansk Universitet og er i gang med en undersøgelse om bosætning i Lemvig Kommune. I den forbindelse foretager jeg nogle telefoninterviews med tilflyttere til kommunen. På en liste over tilflyttere kan jeg se, at du er flyttet til kommunen for nyligt. Mon du har tid til et kort interview? Der er 11 spørgsmål, og det tager 15-20 minutter. Du udtaler dig naturligvis helt anonymt.

1) Hvor gammel er du?

2) Hvad er din uddannelse?

3) Hvad er din beskæftigelse?

4) I hvilken kommune boede du før?

5) Hvor mange indbyggere var der sådan cirka i den by, hvor du boede før?

6) Flyttede du til kommunen alene eller sammen med nogle andre?

7) Hvorfor valgte du egentlig at flytte til Lemvig Kommune? Du må gerne nævne flere årsager, men så vil jeg godt bede dig om at nævne de *vigtigste* først.

8) Hvad synes du, der er godt ved at bo i Lemvig Kommune? Du må gerne nævne de vigtigste årsager først.

9) Og hvad synes du så, der er skidt ved at bo i Lemvig Kommune? Du må gerne nævne de vigtigste årsager først.

10) Har du på længere sigt tænkt dig at blive boende i kommunen?

11) Og her til sidst: Nu er der nogen, der engang imellem taler om 'Udkantsdanmark'. Mener du selv, at *du* bor i Udkantsdanmark?

Bilag 6: Spørgeguide, fraflyttere (november 2012)

Hovedspørgsmål: Hvad fik disse folk til at flytte væk fra kommunen?

Mit navn er Gunnar Lind Haase Svendsen. Jeg er ansat på Syddansk Universitet og er i gang med en undersøgelse om bosætning i Lemvig Kommune. I den forbindelse foretager jeg nogle telefoninterviews med nogle borgere, der er flyttet væk fra kommunen. På en liste over fraflyttere kan jeg se, at du er flyttet fra kommunen for nyligt. Mon du har tid til et kort interview? Der er 12 spørgsmål, og det tager 15-20 minutter. Du udtaler dig naturligvis helt anonymt.

1) Hvor gammel er du?

2) Hvad er din uddannelse?

3) Hvad er din beskæftigelse?

4) I hvilken kommune bor du nu?

5) Hvor mange indbyggere er der sådan cirka i den by, hvor du bor nu?

6) Hvor mange indbyggere var der sådan cirka i den by, hvor du boede i Lemvig Kommune?

7) Flyttede du til kommunen alene eller sammen med nogle andre?

8) Hvorfor valgte du egentlig at flytte til Lemvig Kommune? Du må gerne nævne flere årsager, men så vil jeg godt bede dig om at nævne de *vigtigste* først.

9) Hvad synes du, der var godt ved at bo i Lemvig Kommune? Du må gerne nævne de vigtigste årsager først.

10) Og hvad synes du så, der var skidt ved at bo i Lemvig Kommune? Du må gerne nævne de vigtigste årsager først.

11) Kunne du tænke dig på et tidspunkt at flytte tilbage til Lemvig Kommune?

12) Og her til sidst: Nu er der nogen, der engang imellem taler om 'Udkantsdanmark'. Mener du selv, at *du* bor [eller har boet] i Udkantsdanmark?

Bilag 7. Svar på spørgsmålet ”Har du noget, du vil tilføje?”

Tilflyttere (*n*=27, 36 svar) og fraflyttere (*n*=28, 35 svar). Undersøgelsesår: 2011.

Emner	TILFLYTTERE	FRAFLYTTERE
OFFENTLIG SERVICE	1) At man skal holde fast i nogle af de små institutioner (skoler, daginstitutioner) 2) Busserne passer rigtig godt til skolerne, men min datter går i skole i Struer, og det kunne være rart med et tilskud til bus. Det er ret dyrt. Men ellers er der kun toppoint til kommunen. Jeg har ikke oplevet noget dårligt overhovedet 3) En meddelelse til kommunen: I må ikke tage vor 7., 8. og 9. klasse! 4) Vi har brug for et sygehus lidt tættere på for at øge trygheden 5) Lemvig skal håndtere problemstillinger lidt mere konstruktivt, fx ift. sygehus 6) Overbygningen på skolerne skal bevares (dvs. 7., 8. og 9. klasse) 7) Bedre adgang til sygehuse (fx lægehelikopter) 8) Vil gerne have, at de lapper alle de mange huller i vejene (særligt i Lemvig) 9) Den offentlige transport er alt for ringe i Lemvig kommune 10) Gør noget ved sundhedsforholdene 11) Bedre i borgerservice	1) Hvis der var flere uddannelsesmuligheder og efterfølgende flere jobs, så ville det være mere attraktivt at blive boende i kommunen, eller man havde mere lyst til at flytte tilbage 2) Ambitionsniveauet i skolerne, også fra lærernes side, er meget lavt, og det hæmmer lidt udviklingen af børnene og i sidste ende kommunen, da der ikke er inspiration til engagement til nye og innovative initiativer 3) Der skal være bedre offentlig transport 4) Det er for dårligt, regeringen vil flytte sygehuset til Herning 5) Flere uddannelses muligheder og tilbud for unge ville være ideelt 6) Ikke særlig godt, at man flytter hospital væk 7) kommunen lider under, at der er langt til uddannelsesstederne 8) Bevare akutafsnit og fødeafdeling i Holstebro 9) Lemvig kommune ville blive attraktiv igen, hvis der kom gang i flere små sygehuse (fx i Holstebro), for der er jo altså langt til Herning 10) Offentlig transport virker dårligt. Hvis man kommer fra yderområderne, kan man ikke komme frem og tilbage. Det gør det svært som ung at studere, da man ikke kan komme frem og tilbage til studie 11) Skolerne skal have et mere internationalt perspektiv. Ture, undervisning og lign. er for lokalt forankret, [vigtigt] at lærerne har nogle internationale erfaringer 12) Sygehus, flyt det ikke 13) Sørge for hospitalsmuligheder

JOB & ERHVERV	1) I skal skaffe flere arbejdspladser. Det er alt for dårligt. Sådan har mange det. Det er kanont natur-område, men det er bare ikke nok 2) Bedre jobtilbud 3) Burde blive bedre til turisme 4) Det er trist, så meget er lukket ned, og at arbejds-pladserne forsvinder 5) Det job, der gjorde, at han flyttede til Lemvig, har han dog sidenhen mistet. Han er derfor klar til at flytte igen 6) Kommunen må meget gerne skaffe en masse arbejdspladser, så Udkantsdanmark ikke dør helt ud 7) Kommer nok engang til at flytte fra kommunen pga., at der er for langt til arbejde. Er rigtig glad for Lemvig Kommune ellers og er derfor ked af engang at skulle flytte derfra. Bedre jobmuligheder ville derfor være et plus 8) Turismemæssigt hele tiden være på forkant med turisternes behov ud fra de forhold, vi kan tilbyde. Tilflyttere kunne fx købe grunde billigere og lignende af mere økonomisk art, så man vælger Lemvig kommune frem for nabokommunerne. Og pga. tiderne skal man nok være mere proaktiv og fremme i skoene. Tingene kommer ikke af sig selv	1) Få flere spændende arbejdspladser, så de unge har en grund til at blive 2) Gøres mere attraktiv til unge mennesker - bedre arbejdsforhold, flere arbejdspladser til de unge 3) Hvis der var flere uddannelsesmuligheder og efterfølgende flere jobs, så ville det være mere attraktivt at blive boende i kommunen, ellers har man mere lyst til at flytte tilbage 4) Hvis ikke Lemvig kommune kan skabe nye arbejdspladser, har de et gevaldigt problem i denne mands øjne – eftersom man jo ikke kan bo et sted, hvor man ikke kan få arbejde 5) Kommunen skal sørge for kurser til iværksættere og de ledige 6) Bedre mulighed for store firmaer for at oprette afdelinger 7) Bedre jobmuligheder - bedre tilflytning 8) Lemvig er et dejligt sted at bo, vil gerne vende tilbage, ønsker der bliver job muligheder til at kunne vende tilbage 9) bedre betingelser for at starte virksomhed 10) Var rigtig glad for at bo i kommunen og ville med glæde flytte tilbage, hvis hun kunne få et job der 11) Være mere sød ved fiskeri arbejde
MARKEDS-FØRING INFO/ OMDØMME	1) Lemvig skal håndtere problemstillinger lidt mere konstruktivt, fx ift. sygehus. Så skal man heller ikke gøre det værre, end det er, da det så giver Lemvig kommune et dårligt ry, og fordi der breder sig en intern stemning om, at Lemvig ikke kan noget, og at det er håbløst, på trods af at der er masser af muligheder i Lemvig kommune. De muligheder skulle der i stedet fokuseres på 2) At kommunen gør mere for nye tilflyttere, fx bedre information fra kommunen, når man flytter til 3) Et velkomstbrev med informationer om tilflytning og praktiske oplysninger 4) Han synes, at Lemvig gør et godt arbejde for at få nye tilflyttere. Det var også det, der hjalp ham 5) Kommunen gør klogt i at oplyse bedre om jobmuligheder samt kulturelle arrangementer og alt i alt gøre det mere synligt, hvad der er af muligheder inden for kommunen 6) Lemvig er et dejligt sted. Han synes, at man skulle gøre mere for at få det ud til folk, at det er et godt og flot sted at bo	1) Annoncere mere ovre østpå for at tiltrække østjyder 2) At det er en dejlig kommune. Det er bare en skam, at det eneste, man taler om, er afviklingen – både af sygehussystemet, skoler osv. osv. Imens man i Sønderjylland, for eksempel, taler om udvikling, optimisme og at blive CO^2 neutral
KULTU-RELLE TILBUD	1) Der må gerne være flere by-arrangementer, som fx musik i sommermånederne som i Tønder. 2) Flere kulturelle tilbud 3) Godt med mange kulturelle tilbud, især i landom-råderne/ landsbyerne	1) Flere tilbud for unge ville være ideelt 2) Træk folk til ved at have flere muligheder, koncerter, dans, oplevelsesmuligheder 3) Manglede kulturelle tilbud, bedre muligheder for de unge

KOMMUNE & LOKALSAMFUND	1) Værne om de små samfund rundt om Lemvig 2) Lidt langsom i kommunen, som om de er bange for at tage en dialog eller debat om regionen. Der bør være flere politiske debatter og forsamlinger, fx som teater 3) Respondenten har en kæreste, der er flyttet til fra Skotland. Han har fået en dårlig behandling i kommunen. Kæresten har ikke fået nogen information om, hvordan han kan få danskundervisning, mulighed for aktivering i det danske samfund etc. Det synes respondenten simpelthen er for dårligt	1) Pas på lokalsamfundene 2) Ellers godt tilfreds med kommunen og servicen, vi modtog 3) Kommunen bruger deres udgifter forkert. Brug penge på ungdommen, skolerne, legepladserne etc. i stedet for kunst 4) Kommunen gjorde et stort stykke arbejde i forhold til ordblinde – så han fik en stor positiv tilgang til studiet og af kommunen
ØVRIGE SVAR	1) Udsætte flere fisk i fjorden til lystfiskerne 2) Der er brug for bedre parkeringsmuligheder nede ved havnen. Det er ikke rigtigt sket noget nede ved havnen i mange år. Det er et uudnyttet potentiale 3) Det er nogle meget åbne spørgsmål, som er svære at svare på 4) Hun er tilfreds med at bo der 5) Vi er rigtig godt tilfredse med alle de muligheder, her er	1) Jeg vil gerne tilbage 2) Svært at svare på spørgsmålene for hele Lemvigs kommune. Det er et stort område. Det er lettere at udtale sig om den by, man har boet i

Bilag 8: Befolkningsudviklingen i byer i Lemvig Kommune 1976-2012

Kilde: Statistikbanken: BEF4A og BEF44)

	1976	1981	1986	1990	1996	2000	2006	2010	2012	Ændring i pct.
Bonnet	268	259	264	291	262	253	248	225	216	*-19,4*
Bækmarksbro	512	597	592	604	594	588	543	546	531	*3,7*
Bøvlingbjerg	640	657	644	634	618	627	582	591	576	*-10,0*
Gudum*	320	291	285	262	252	262	207	206	0	*-100,0*
Harboøre	1684	1915	1960	1940	1903	1852	1709	1627	1596	*-5,2*
Klinkby	264	329	306	277	298	292	379	365	358	*35,6*
Lemvig	7096	7303	7334	7325	7398	7332	7128	7195	7131	*0,5*
Lomborg	348	387	394	381	372	369	349	337	334	*-4,0*
Nr. Nissum**	1300	1327	1339	1221	1367	1308	1120	1032	1018	*-21,7*
Ramme	541	562	558	546	529	523	468	448	440	*-18,7*
Thyborøn	2627	2766	2819	2831	2781	2715	2455	2262	2200	*-16,3*
Ny Lemvig Kommune***	24802	25021	24698	24319	24123	23863	22483	21790	21384	*-13,8*

*Gudum er i 2012 registreret som havende 0 indbyggere. Årsagen er, at indbyggertallet i 2012 er kommet under de 200 indbygger, som Danmarks Statistik har som minimumsgrænse for bymæssig bebyggelse. Derfor er Gudum i 2012 blevet registreret som "landdistrikt" udenfor bymæssig bebyggelse.

**Inkl. Nørre Nissum seminarieby i alle årene.

***I årene 1976, 1981, 1986, 1990 og 2000 beregnet ved at sammenlægge tallene for gammel Lemvig Kommune og Thyborøn-Harboøre Kommune.

Bilag 9: Til- og fraflytninger, Lemvig Kommune, 2010

Kilde: Lemvig Kommune 2012: 14.

Tilflytninger til Lemvig Kommune i 2010		
Fraflytterkommune	Antal per-soner	Pct.
Holstebro	157	39
Struer	64	16
Aarhus	41	10
Herning	41	10
Ringkøbing-Skjern	39	10
København	16	4
Silkeborg	15	4
Aalborg	15	4
Odense	15	4
I alt	403	100

Fraflytninger fra Lemvig Kommune i 2010		
Tilflytterkommune	Antal per-soner	Pct.
Holstebro	215	35
Aarhus	121	20
Struer	73	12
Herning	58	9
Ringkøbing-Skjern	43	7
Aalborg	34	6
København	30	5
Thisted	22	4
Viborg	20	3
I alt	616	100

Tilflytninger til Lemvig Kommune i 2010: 10-19-årige		
Fraflytterkommune	Antal per-soner	Pct.
Holstebro	25	43
Struer	14	24
Aarhus	2	3
Herning	8	14
Ringkøbing-Skjern	5	9
København	0	0
Silkeborg	1	2
Aalborg	2	3
Odense	1	2
I alt	58	100

Fraflytninger fra Lemvig Kommune i 2010: 10-19-årige		
Tilflytterkommune	Antal per-soner	Pct.
Holstebro	45	39
Struer	8	7
Aarhus	23	20
Herning	10	9
Ringkøbing-Skjern	11	9
København	4	3
Silkeborg	5	4
Aalborg	5	4
Odense	5	4
I alt	116	100

Tilflytninger fra Lemvig Kommune i 2010: 20-29-årige		
Fraflytterkommune	Antal per-soner	I pct.
Holstebro	69	39
Struer	21	12
Aarhus	23	13
Herning	16	9
Ringkøbing-Skjern	17	10
København	9	5
Silkeborg	7	4
Aalborg	9	5
Odense	4	2
I alt	175	100

Fraflytninger fra Lemvig Kommune i 2010: 20-29-årige		
Tilflytterkommune	Antal per-soner	I pct.
Holstebro	95	31
Struer	105	34
Aarhus	15	5
Herning	18	6
Ringkøbing-Skjern	15	5
København	27	9
Silkeborg	19	6
Aalborg	7	2
Odense	7	2
I alt	308	100